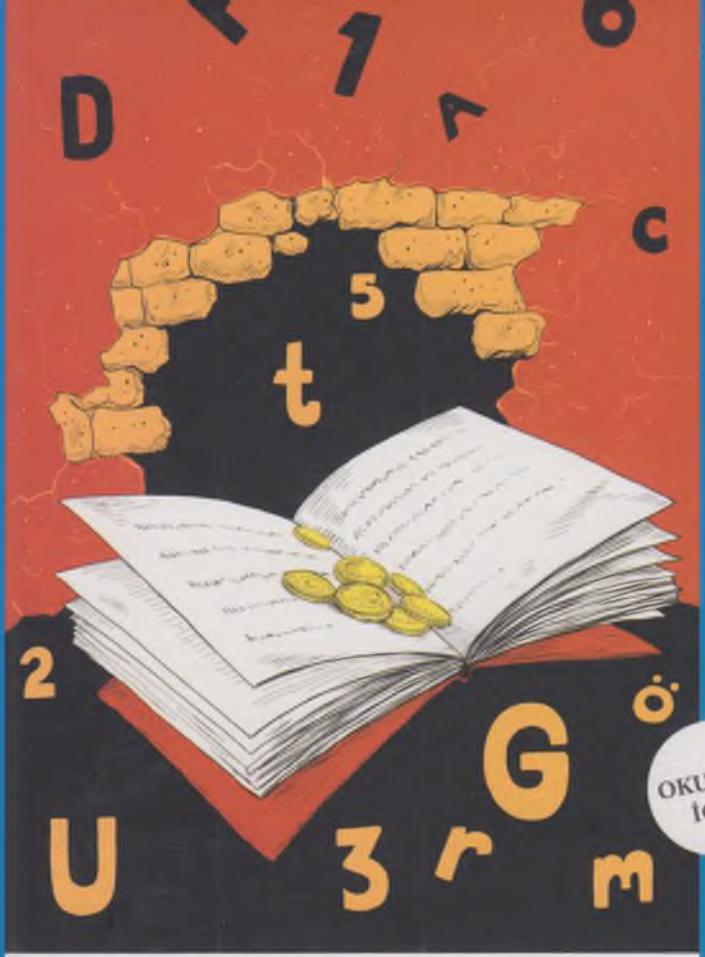

OKULLAR İÇİN

EĞLENCELİ BİLGİLER, AÇIKLAMALAR, ETKİNLİKLER

MEHMET RAUF

Define

antik okul klasikleri

Edebiyatımızda, başlı başına insan ruhunun derinliklerinde olup bitenleri ele alan ilk roman, Mehmet Rauf'un *Eylül*'üdür. Yazar genellikle bu büyük yapıtıyla anılsa da, aslında farklı türlerde romanlar da yazmıştır. İşte, *Define* belki de bunların en ilginci; Türkçede polisiye-macera türünün ilk yetkin örneklerinden biridir.

Erzurum'da çalışan ve polisiye roman okumayı seven Doktor Şakir Feyzi'nin başına gelenler okurlara ilginç ve çözülmeyi bekleyen bir macera sunuyor.

ISBN 978-605-5282-99-8
9 786055 282998
₺5

antikkitap.com

antik
okul
klasikleri

DEFİNE
Mehmet Rauf

ANTİK DÜNYA KLASİKLERİ | 154
Antik Okul Klasikleri | 1

EDİTÖR | Ayşe Tuba Ayman

ÇİZİMLER | Uğur Köse

KAPAK TASARIMI | Ravza Kızıltuğ

1. BASKI | Ağustos 2013, İstanbul

ISBN
ISBN 978-605-5282-99-8
9 786055 282998

ANTİK DÜNYA KLASİKLERİ
Cağaloğlu, Alemdar Mahallesi,
Alayköşkü Caddesi, No: 5, Kat: 2, Fatih/İstanbul
Telefon: (0212) 511 24 24 / Faks: (0212) 512 40 00
P.K. 50 Sirkeci / İstanbul

Kültür Bakanlığı Yayıncılık Sertifika No: 12366

BASKI VE CİLT
Sistem Matbaacılık
Yılanlı Ayazma Sok. No: 8
Davutpaşa-Topkapı/İstanbul
Telefon: (0212) 482 11 01
Matbaa Sertifika No: 16086

YAYIN HAKLARI
© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak
Lacivert Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi'ne aittir.
İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Define

Erzurum Hastanesi Başhekimi Şakir Feyzi'nin Günlüğü

~ 1 ~

Erzurum, Mayıs 1339

Hayat, bu çetin ve karışık kudret, bütün heybetine rağmen tesadüf denen oyuncakların elinde ne âciz, ne güçsüz bir vaziyettedir.

İşte, mesela benim burada en azından birkaç sene için kurulmuş olan hayatım böyle bir oyuncak elinde uçtu gitti. Hem de başlangıçta ne kadar ehemmiyetsiz bir tesadüf! Altı aydan beri bulunduğum bu şehirde daha birkaç sene kalmam kararlaştırılmışken beni bir haftaya kadar tekrar İstanbul'a, hem öyle bir macera hayatına atıyor ki hayret etmemek mümkün değil.

Bu girişten sonra hemen olaylara geçeyim. Erzurum'a daha yeni gelmiş ve hastaneye yeni yerleşmiştim. Bir gün bir hastaya çağırdılar. Orta hâlli bir evde, yaşlı bir hasta kadın... "Hacı Hanım" diyorlar ve bütün komşuları hürmet ediyorlardı. Evinde bir ahretlikle yaşıyordu. Eşi emekli bir binbaşı imiş. İki sene evvel vefat etmiş. Hafif bir zatürreden rahatsızdı. Dört beş defa gittim, tedavi ettim; iyi oldu, kalktı. Bu tedavi için bana çok minnettar oldu. Aramızda, tabii birbirimizi tanıdığımız kadar, samimi bir muhabbet doğmuştu. Laf arasında o bana "Oğlum!" der, ben ona "Valide Hanım!" diye hitap ederdim.

Aradan beş ay kadar geçti. Bundan on gün evvel, Hacı Hanım beni yine çağırttı; eskimiş vücudu, bir gencin kolayca atlatabileceği zayıf bir hastalığı bile kaldıramıyordu.

Ben **metanetle** yine tedaviye başladım. Her gün akşamüstü kendisine uğruyor ve hastalığın seyrini takip ediyordum.

Nihayet, bir akşam kendisini ağırca dalmış buldum. Biraz sonra kendine geldi. Beni orada görünce, zaten her ziyaretimde şükranlara boğar, bu sefer yine "Allah senden razı olsun oğlum. Allah seni ihya etsin." diye söylendi durdu.

Sonra birdenbire, "Seninle biraz ciddice görüşmek isterim evladım." dedi.

"Emrediniz efendim." diye karşılık verdim.

"Bana gösterdiğiniz insaniyet size karşı o kadar derin bir minnet meydana getirdi ki nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyordum. Dün gece yine siz gittikten sonra, 'Allah razı olsun, ne iyi adam...' diye düşünürken aklıma bir şey geldi. Bilmem düne kadar bunu niçin düşünmedim, fakat dünya derdi insanda akıl mı bırakıyor oğlum.

Rahmetli beyle İstanbul'dan geldiğimiz günler daha gençtim, olay da daha yeniydi. Uğraştım, uğraştım, durmadım, uğraştım. Sonra işte bir başarı meydana gelmediği için ben de ümidimi kestim. Yavaş yavaş ihmal ettim. Öylece bıraktım. Şimdi beni dinleyiniz oğlum. İş gayet mühim ve esrarlıdır:

Ben Abdülhamid'in paşalarından, istibdat sonlarında bakanlık etmiş ve evvelce birçok valiliklerde bulunmuş meşhur Abdüssamed Paşa'nın konağında kâhya kadın idim. Paşa'nın hanımı ölmüş, bir kızı kalmıştı. Bütün dünyası bu kızdan, Hadiye Hanım'dan ibaretti. Onun üstüne titrer, Hadiye deyince deli olurdu. Kızı iyi tahsil ettirip tam bir kadın yapmak için eve mürebbiyeler, piyanistler, öğretmenler doldurdu. Bu öğretmenlerden şeklini, tavrını hiç sevmediğim bir Çerkez; uzun boylu, kemikli yüzlü bir Raci Bey vardı. Meğer Hadiyecik bunun şeytanlığına uymuş, adamın sadece babasının parası için gösterdiği muhabbeti kendisi için zannetmiş. Raci, kızı bir kere böyle elde edince Paşa'dan istemiş. Paşa bu teklifi büyük bir küstahlık saymış, reddetmiş. Paşa kızını şehzadelere bile layık bulmazken böyle at hırsızlarına nasıl verir?

Fakat herif alçak, iblis bir şey olduğu için bir gün kızcağızı iğfal edip kaçırmaz mı? Hem de nereye? Paşa'nın mutlaka bulup ele geçirerek kafasını ezeceğini bildiği için, yakınlara değil uzaklara, ta Fransa'ya götürmüş... Adamın amacı, ölüp de mirası yeninceye kadar kızı vasıtasıyla babasının kuyruğunu sıkıştırıp bir taraftan da para çekmek! Paşa bu harekete deli oldu. Özellikle, Hadiye Hanım giderken Paşa'nın epeyce parasını da alıp götürdüğü için affetmedi. Paşa bu hareketi hiç affetmezdi, ama baba kalbi hiç durur mu? Aldığı haberler onu harap ediyor, Raci'nin babasından ümidi kesince kıza kötü muameleye kalktığını öğreniyor, babalık gururu sessiz kalıp aldırmamak isterken şefkati müsamaha etmiyordu. Hasılı adamcağız cehennem enginlerinde sürükleniyordu.

Bu esnada Hürriyet ilan edildi. O günlerde Abdülhamid'in bakanlarına ne fena muameleler edildiğini bilirsiniz ya... Her gün bir konak basılıyor, bir paşa tutuklanıyor, yahut baskı yapılarak servetine el konuyordu.

Bir gece uykumdan uyandırdılar, 'Paşa hazretleri istiyor.' dediler. Hemen giyindim, koştum. Esasen kendisinde kalp hastalığı vardı. Gece geç vakit kapının önünde uğultulu bir kalabalık olmuş, Paşa konağı basmaya geldiler zannetmiş, kalbi tutmuş. Gerçi kalabalık çekilmiş ama, Paşa harap bir hâlde kalmış ve ansızın ölmekten korktuğu için beni çağırtmış.

Bana dedi ki, 'Zannederim son saatlerimde bulunuyorum Şehriyar. Hatta ölmeyip kurtulsam da bu adamlar sağlam bırakmayacaklar; bıraksalar bile paramı alıp beni ve kızımı sefalet içinde mahvedecekler. Paramı bankalara emanet etmek bu gürültülü zamanlarda tehlikeli şey. Çaresiz kalarak bütün servetimi bir köşeye sakladım. Bu paranın kızıma teslim edilmesini temin için birtakım tedbirler aldım. Bunları sana bildireceğim. Senin sadakatinden

eminim. Bu paranın yalnız Hadiye'nin eline geçmesini istiyorum. Bunun için söylediklerimi aynen yapacaksın.'

Yastığın altından bir ciltli kalın kitap çıkardı, içinden bir mektup aldı.

'Evvela bu mektubu yarın Galata'da Fransız Postanesi'ne götürüp taahhütlü olarak teslim edersin. Bunu Hadiye'ye yazdım, fakat mektubun Raci herifi tarafından elde edilmesi ihtimali üzerine işi olduğu gibi anlatamadım, yalnız üstü örtülü bir surette bildirdim. On beş gün sonra yine o postaneye gidip şu kâğıdı gösterir ve bu isme bir mektup gelip gelmediğini sorarsın. Şayet cevap gelirse kızımdan demektir, demek ki mektubu almıştır. O hâlde onunla gizlice haberleşir ve buraya geldiği zaman –mektupta her şeyi bırakıp İstanbul'a gelmesini yazıyorum– bu kitabı ona verirsin. Paranın saklı olduğu yer bu kitabın içinde yazılıdır. Hadiye bunu alsın, derin derin, ince ince tetkik etsin, böylece nerede saklı olduğunu keşfeder, bulur. Eğer Hadiye'den bir cevap çıkmazsa, bu kitabı sakın yabancılara teslim etme. Çünkü bugüne kadar topladığım bütün servetim hep oradadır: yirmi bin kadar altın, birçok inci, pırlanta ve kıymetli taşlar var. Şöyle böyle 30 bin lira kadar bir şey... Sen ölünceye kadar kitabı sakla. Bir taraftan da her yolu deneyerek Hadiye'yi ara, bulmaya çalış. Bir gün elbette İstanbul'a geleceklerdir. Bulur bulmaz kitabı kendisine teslim et. Sana bu vasiyetimdir, tek kelimesine kadar **riayet** edeceksin. Edersin değil mi? Yemin et bakayım!'

O zaman Paşa'nın huzurunda diz çökerek yemin ettim ve kitabı aldım. Sabaha karşı Paşa öldü. Emrettiği gibi mektubu gönderdim, on iki, on beş gün sonra cevabını bekledim. Hiçbir şey gelmedi. Ben şimdi ne yapacaktım?

Bildik, tanıdık, Paşa'nın ahbaplarından, adamlarından kimi görürsem yalvarır, Hadiye Hanım'dan bir haber almak için deli olurdum. Bazıları Raci'nin onu tek başına bırakıp savuştuğunu,

bazıları onunla beraber daha uzak memleketlere gittiklerini söylüyorlardı. Ben, kitap sandığımda, en aşağı 30 bin lira Paşa'nın sakladığı yerde, kıvrım kıvrım kıvranıyordum. Nihayet kısmetim çıktı. Rahmetliye vardım, buraya geldik. Buradan da sık sık İstanbul'a haberler gönderiyor, bildiklerden, akrabalardan Hadiye'nin nerede olduğuna dair bir haber almaya çalışıyordum. Fakat hiçbir cevap alamıyordum. Nihayet bu cevapsızlık arasında, demin söylediğim gibi, ben de ümitsizliğe düştüm. Artık ihmal ettim ve unuttum. Fakat dün gece siz gittikten sonra, ya birdenbire ölüverirsem de bu kitap bende kalırsa diye bir kuruntu geldi. O zaman bakınız ne düşündüm oğlum. 30 bin altın, bugün, rahmetli beyin ettiği hesaba göre, aşağı yukarı iki yüz elli bin lira kadar tutuyor zannederim. Bu kitabı size versem, İstanbul'a gitseniz, Hadiye Hanım'ı arasanız, bulsanız... Onlar tabii sizin bu hizmetinize karşılık sizi ihya ederler. Bulamazsanız, ananızın ak sütü gibi bu parayı siz kendiniz alırsınız."

Kadıncağız, teklifin fevkaladeliğinden pırıl pırıl parlayan gözleriyle bana bakıyordu. Birdenbire kendimi bir başka dünyada zannettim. Hazineler bağışlayan sihirbaz kadınlardan birinin çukurunda mıydım? 250 bin lira... Rüya mıydı?

Acı bir şekilde tebessüm ettim:

"Bu paranın bu kadar seneden beri, zannederim on beş sene kadar bir zamandır, yerinde kaldığı farz edilse bile, nerede bulunduğunu keşfetmek mümkün olacak mı?"

Dirseğinin üzerine dönerek, "A oğlum, bu kitabın içinde yazılıymış ya." dedi.

Kitabı aldım. Bu *Fuzulî Divanı*'ydı; 1286 *Tasvir–i Efkâr* temsili... Bu Üç yüz elli sayfalık kitabın muntazam satırları arasında gözlerim gezdi, gezdi, aradım, taradım, göze görünür şüpheli ve manalı hiçbir şey bulamadım. Bu esnada içime, acaba Hacı Hanım

benimle eğleniyor mu, diye acı bir şüphe geldi. Fakat kadın, hastalığının ağır saatlerindeydi. Benimle eğlenmesi için bir sebep yoktu.

Ben kitabı karıştırırken o söyleniyordu:

"Paşa kitabı bana verirken 'Paranın saklı olduğu yer kitabın içinde yazılıdır, dikkatle karıştırınca elbette meydana çıkar.' dedi. Kitabı siz alınız ve birkaç gün dikkatle okuyunuz, elbette bir şeyler bulacaksınız. Eğer teklifimi kabul etmezseniz yine siz bilirsiniz. Fakat bu paranın çokluğu zannederim sizi biraz harekete getirir ve getirmelidir oğlum."

Evet Hacı Hanım, 250 bin lira beni harekete getirmeliydi ve nitekim getirdi de.

Hastanın yanından çıktım ve değerli *Fuzulî Divanı* koltuğumda, evime geldim. Bir saat kadar sayfaları evirdim, çevirdim, defineye ait hiçbir işarete rastlamadım. Zannederim, sayfaları birer birer dikkatle incelemek lazım gelecek. Bunu yarına bırakarak bu gece hayatımda vuku bulan bu fevkalade olayı şu deftere yazdım, "Niyet ettim. Yatacağım ve uyumak mümkün olursa uyuyacağım. Aman ya Rabbi, 250 bin lira... Elimin altında, bu kitapta 250 bin lira var! Fakat acaba mümkün olup bunu meydana çıkarabilecek miyim? 250 bin lira! Sen aklımı muhafaza et Allah'ım!"

~ 2 ~

İSTANBUL, 2 HAZİRAN 1339

Uzun ve **meşakkatli** bir seyahatten sonra nihayet İstanbul'dayım.

Fakat o kadar sene içinde yaşadığım, ümit ettiğim ve mustarip olduğum bu şehir, şimdi bana büyülü bir görüntü arkasında apaydınlık ve süslü görünüyor.

Yirmi beş günden beri hayatımda bir büyü çarpmasıyla ortaya çıkan gelişme beni bambaşka bir adam yaptı; eski Şakir Feyzi kimdir ve nasıl adamdır, bugün unutuyorum. Bir küçük ihtimalle 250 bin lira sahibi olacağım. Hadiye Hanım'ı bulamazsam, bu para tamamen benim olacak. Bulursam elbette büyük bir hisse alacağım. Her hâlükârda 100 bin liraya sahip bir adamım. Çünkü *Fuzulî Divanı*'ndaki sırları keşfetmeye güçleri yetse bile, bunu uygulamaya hiçbir kadının gücü yetmez. Paşa'nın nasıl bir akılla bu işi bu kadar güçlüklere boğduğunu anlamıyorum.

Ben, yirmi gün kadar inceleme sayesinde, kitabın sırrını elde ettim. Evvela satır satır bütün kitabı okumaya karar vermiştim. Okuduğumun üçüncü günü, iki satır arasında ayrı bir kalemle yazılmış iki kelime gördüm. Bu kelimeler "iki koy" kelimeleriydi. Kırk elli sayfadan sonra yine aynı kalemle yazılmış bir tek kelime: "Burnunda". "İki koy burnunda" ne demek oluyordu?

Artık sırların anahtarının bu sonradan kalemle ilave edilen kelimelerde olduğunu zannederek satırları hep bu yönden incelemeye başladım. Böylece mürekkeple yazılmış olarak şu kelimeleri buldum:

"Yıldız, deniz, bir içeri, iki dışarı, merdiven, sahanlık, boğum, dokuzuncu, karayel istikameti, raks-ı âhenin, tarafında, ciheti."

Bunlara bir mana veremeyince, acaba rastgele, kim bilir ne sebeple yazılmış basit sözler mi, yoksa beni meşgul eden 250 bin liranın sırrıyla ilgili bir işaret mi diye tereddüde düştüm.

Sonra, sadece kitabı elimden düşürmediğimin mükâfatı olarak, kapağın iç tarafındaki kâğıt yaprakta birtakım numaralar gözüme ilişti. Bunlar ne demek oluyordu? Dikkat ettim ki, numaralar en fazla üç yüz elliye kadardı. Kitabın sayfası da üç yüz elli olduğundan bunların sayfayı işaret ettiğini düşündüm ve rakamların sayfasını çevirdim. O zaman, mürekkep ve kalemle yazılmış kelimelerin bu sayfalarda yazılı olduğunu gördüm. Böylece numaraların sırasıyla,

bu dağınık kelimelerin sırasını düzenlemeyi başardım. Bu hâlde, şu satırlar ortaya çıktı:

"İki koy burnunda, deniz tarafında, yıldız yönünde, dokuzuncu boğum. Bir içeri, iki dışarı merdiven sahanlığında, karayel istikametinde raks–ı âhenin..."

Bu deli saçması... Bu satırları ortaya çıkarıncaya kadar tam yirmi gün sarf ettim. Hem de sabahtan akşama ve akşamdan gece yarısına kadar... Yolda, arabada, Trabzon'da, vapurda hep bununla meşgul oldum. Gece rüyalarımdaki hayaller ve kâbuslar da başka... Gece yatıp da gözlerimi kapadığım zaman 250 bin liranın altın rüyaları hayalhanemi yaldızlayıp aydınlatmasaydı, mutlak kitabı tutunca kaldırır, atar, bu tımarhane kaçkını işinden kurtulurdum.

Evet, satırı çıkardım. Fakat bu satırlardan mana çıkarmak mümkün olacak mı? Hay Allah akıllar versin! Hadiye Hanım değil, en şeytan bir kadın bile evvela bu satırı çıkarabilir, sonra da bu satırda mana bulabilir mi? Ve ben... Güya zekâm ve kılı kırk yaran yönümle gurur duyuyorum. Acaba ben bulacak mıyım?

İki koy burnu... Neresi? İstanbul'da koyları aradım: Büyükdere, Kavak, Beykoz, İstinye, Haydarpaşa, Kalamış koyları var. Burunları araştırdım: Selvi Burnu, Kireçburnu, Yeniköy Burnu, Kandilli, Arnavutköy, Sarayburnu, Moda Burnu.

O zaman birden aklımda bir şimşek çaktı.

İki koy burnu Moda Burnu değil miydi? Kalamış Koyu ile Haydarpaşa Koyu arasında... Diğer burunların iki tarafında koy yoktu. Demek para Moda Burnu'nda aranacaktı.

Bu bir! Sevincimden deli gibi sıçramaya başladım.

Fakat Burun'un neresinde? Buraya gelince, bunu vapurda belirlemenin mümkün olamayacağını kabul etmek zorundaydım. Bu

bölgede birtakım engeller vardı: deniz tarafında, yıldız yönünde, dokuzuncu boğum vs...

Bunun için kitabı kapadım, tekrar servet hayallerine daldım.

İstanbul'a on gün evvel akşamüstü çıktım. Evvelce kararlaştırmıştım; gece Beyoğlu otellerinden birinde kalacak ve hemen o gece Hadiye Hanım'ın gelip gelmediğini araştırmaya başlayacaktım. Bunun için İstanbul hayatı hakkında derin bilgisi olan bir dostumu gidip görmek lazımdı. Bu adam Şişli'de otururdu. Bir otele yerleştim, yıkandım, elbisemi değiştirdim, caddeye çıktım.

Ah servet... Servet... Ne ilâhî bir kudret ya Rabbim! Uzun müddet bana o kadar tekdüze, o kadar renksiz görünmüş, hafızamda nakşolunmuş şekli manasız kalmış olan o caddede, o akşam neşesiyle aydınlatılmış mağazalar, ruhumda ne coşkun, ne taşkın bir duygu **inkişaf** ettiriyordu!

Daha elime para geçmemişken, ümidiyle, bütün hayata hükmetmek, âlemdeki bütün zevkleri tatmak isteğiyle yanıp tutuşuyordum. Her saadet, güya her güzel talih mutlaka benim olacakmış ve hatta benimmiş gibi bir emniyetle yürüyordum.

Mağazalar, paranın temin edeceği bütün zevk, rahatlık, keyif ve neşe vasıtalarını bana birer birer takdim ediyor, kadınların hepsi tebessüm ederek beni davet ediyorlar gibiydi. Birdenbire sarsıldım, durdum. Şayet bir aksilik çıkar da bu emeller gerçekleşmezse ne tamir edilemez bir felaket, ne tahammül edilemez bir sefalet olacaktı!

Âdeta bütün para elimdeymiş, onun sahipliğiyle sarhoşmuşum gibi taşıp coşarak yürüyordum. Başka zamanda aklıma gelmeyecek bir şey yaptım: Düşünmeden Tokatlıyan'a girdim. En adi lokantalarda bile yaptığım gibi listeden fiyatına bakıp hesaplamadan nefis bir yemek yedim.

Yemekten sonra, kırk yıldır bu hayat içinde büyümüşüm gibi sevinçli ve bahtiyar idim. Bir otomobile atladım. Doğru Şişli'ye... İnsan servet kadar hiçbir şeye çabuk alışamazmış! Bir taraftan kendi kendime "Hay Hacı Hanımcık, ruhun şad olsun!" diyor ve beni bu saadete sevk eden tesadüfleri birer birer takdis ediyordum.

Dostumu evinde buldum. Beni Erzurum'da zannederken ansızın karşısında görünce hayret etti. İzinli olarak geldiğimi söyledim ve laf arasında tesadüfen aklıma gelmiş gibi yaparak Abdüssamed Paşa'nın kızı Hadiye Hanım hakkında bilgi sordum. Onun haberi yoktu. Her ne kadar vaktiyle bu olayın dedikodularını işitmişse de, sonra alakadar olmadığını söyledi. Fakat bunu öğrenmenin pek kolay olduğunu söyleyerek telefona oturdu. İstanbul'da bir numarayı aradı; görüşmeye başladı. Sözü Hadiye Hanım'a getirdi. Ben cevapları işitmediğim hâlde sorulardan tahmin ediyordum ve anlıyordum ki, hanımefendi İstanbul'da bulunuyor ve kızıyla birlikte Taksim'de oturuyormuş.

Dostum telefondan ayrılıp bilgi verdi.

"Hadiye Hanım, Birinci Dünya Savaşı'nın ilanında Fransa'dan kızıyla İstanbul'a dönmüş. İki sene sonra burada bir kocaya varmış, üç sene kadar evvel kocası ölmüş. Şimdi ilk kocasından olan kızıyla Taksim'de Sıraselviler'de, Cambazyan Apartmanı'nda 4 numarada oturuyormuş."

İlk kocasından olan kızı... Yani bugün aşağı yukarı on yedi, on sekiz yaşında olacak bir hanım! İtiraf ederim ki bu genç kız hayali olmasaydı, ilk hamlede gidip Hadiye Hanım'ı görmeyi ihmal etmek mümkündü. Esasen, ilk günden beri aldığım binlerce karar arasında, en sonuncu karar olmak üzere düşünmüş ve tayin etmiştim: Gidersem Hadiye Hanımefendi'ye durumu anlatarak bütün zahmeti, bütün aramaları üzerime alacak, servet meydana çıkarsa yarısını isteyecektim. Yarısı, en aşağı 100 bin lira! 100 bin

lira benim neme yetmez? 100 bin lira! Fakat şimdi işte bir de ömrünün bir kısmını Paris'te geçirmiş, Fransız terbiyesi almış bir genç kız meydana çıkınca bu karar tabii kuvvetlendi ve hemen müsaade alarak çıktım. Doğru Taksim'e geldim, apartmana girdim, kapıyı çaldım. Kapıyı açan hizmetçiye hanımefendiyi mühim bir iş için görmek istediğimi bildirdim.

İki dakika sonra salonda hanımefendinin huzurundaydım.

Hanımefendi, insanı ilk hamlede kibarlığı, asaleti ile büyüleyen, söz söylemeye başlayınca sesinin tatlılığı, tavrının hoşluğu, şahsının şiirselliğiyle tutkun ve hayran bırakan, dünyada eşi olmayan biri! Ancak otuz beşle kırk arasında, zevkime göre yegâne bir kusuru var: Biraz şişmanca, fakat ne ipek bir mahluktu!

~ 3 ~

Hayatta bugüne kadar temas ve tesadüf ettiğim insanlardan aldığım tecrübe, şimdi huzurunda bulunduğum, fikir ve kararıyla servet ve saadetimde büyük bir hüküm ve nüfuzu olacak bu kadına hitap hususunda beni büyük bir tereddüde sevk ediyordu. Meseleyi ona nasıl anlatmalıydım ki onu istediğim yöne sevk edebileyim? Tecrübelerim, bir işin kabul veya reddinin, muhatabın kabiliyet, mizaç ve şahsiyetine göre, ifade etmeye bağlı olduğuna inandırmıştı. Soğuk, haşin, kendini beğenmiş ve **itirazkâr**, yahut yumuşak, samimi, canlı insanlara aynı iş, aynı tarz telkin ve izahla kabul ettirilemez inancındayım.

Bunun için en evvel hanımefendinin mizaç ve meylini belirlemek lazım geliyordu. İlk söz olarak "Tanımadığınız bir adam tarafından yapılan bu vakitsiz ziyaretin sizi şaşırttığına eminim hanımefendi!" diye başladım.

Aynı zamanda, sözlerimin nasıl bir telakki ile dinlendiğini anlamak için gözlerini ve simasını derin bir incelemeye tabi bulunduruyordum.

Bir söz söylemedi, bir fikir beyan etmek için sözün sonunu beklediğini ima eden bir göz işareti yaptı. Onu tahrik için meraka sevk etmek lazım olduğunu biliyordum.

"Ta Erzurum'dan sizi görmek için geldiğimi söylersem bu ziyaretin önemini anlarsınız zannederim" dedim.

"Erzurum'dan mı?" diye şaşırdı. "Ne söylüyorsunuz! Beni görmek için mi?"

Küçük, ahenkli bir sesi vardı; cazibesi insanın ruhunu hemen kavrayan sıcak bir dalgayla dalgalanıyordu. Gözlerinde derin bir merak kıvılcımı ateşlenmişti.

"Evet, hanımefendi." dedim. "Ta Erzurum'dan... Beni Hacı Hanım gönderiyor. Sizin anlayacağınız Şehriyar Kalfa..."

Bütün varlığı birdenbire mutluluk ve heyecanla alevlendi:

"A, Hacı Kalfa mı?"

"Evet, Hacı Kalfa." dedim **muzafferiyetle**.

Karşımdaki kadının bu ilk belirtiyle heyecan ve ateş dolu bir mahluk olduğunu anlamıştım. Bu ruh ve mizaçta bir kadına yaklaşma ve hükmetmenin ne kolay olacağını ilk hamlede görüyordum.

"Aman söyleyiniz beyefendi!" diye heyecanlandı. "Nasıl, kendisi iyi mi?"

"Maalesef sizlere ömür hanımefendi." dedim.

Gözümün önündeki bu saf ve pak ufak sima, şimdi birdenbire hüzün ve matem bulutuyla kararıvermişti.

"Ya, vah vah... Zavallı dadıcığım... Eee, anlatınız rica ederim, dinliyorum."

Kâfi derecede bir fikir edindiğim için, hanımefendiye meseleyi nasıl arz ve izah edeceğimi belirlemiştim. Bu, olayları olduğu gibi, değiştirip bozmadan, samimiyetle nakil ve anlatmaktan ibaret olacaktı.

"Bendeniz Erzurum Hastanesinde baştabip bulunuyordum. Bir iki defa hanımı tedavi etmiş ve böylece tanımıştım. Nihayet, son hastalığında, yani tahminen bir ay kadar evvel, gösterdiğim itina ve **ihtimam** onu o kadar memnun etti ki bana teşekkür etmek için mühim bir sır emanet etti."

Bu sır ve vazife kelimelerinde yüzünde hürmeti andırır hızlı bir gölge uçtu.

Devam ettim:

"Bu sır hakkında sizin de bilginiz olmak lazım gelir zannederim. Pederiniz vefat etmek üzereyken size bir mektup yazmış ve Hacı Dadı vasıtasıyla göndermiş. İşte bu mektubunda bahsedilen mühim sır..."

Uzak hatıraların yoğunluğuyla gözleri durgunlaşıyordu, "Evet..." dedi. "Evet, Paşa'nın ölmeden evvel bana bir mektup yazmış olduğunu sonradan duydum öğrendimse de, bu mektup elime geçmediği için, içinde neden bahsedildiğini bilmiyorum. Eşim Raci Bey bu mektubu benden gizlemişti."

"Hacı Hanım, Raci Bey hakkında bana bütün **tafsilat** ve bilgiyi anlattı hanımefendi. Paşa vefat ettiği gece mektubu kendisine teslim ederken 'Mektubun kızımın eline geçmemesi ihtimali de olduğu için söyleyeceklerimi olduğu gibi yazamadım.' demiş olduğunu da biliyorum. Demek ki aldanmamış!"

"Efendim, o günlerde Raci Bey'le ayrı yaşıyorduk; fakat buna rağmen o, bin çareye başvurarak bana gelen mektupları ele geçirirmiş. Ben bunu **bilahare** öğrendim. Hatta Paşa'nın mirası hakkında bu mektupta tafsilat olduğunu da bilahare burada duydum. Paşa vefat

edip de bıraktığı emlakın satılması gerektiği zaman tekrar barıştık. O zaman, pek zengin olduğunu bütün dünyanın bildiği babamdan beş para nakit kalmayışını hep hayretle karşıladık."

"Evvela siz beni dinleyiniz hanımefendi. Paşa bilakis, o mektupla size haber vermiş olduğu gibi, Hacı Hanım vasıtasıyla size büyük bir servet bırakmıştır. Otuz bin altın kadar bir şey."

Buraya gelince, paranın sihir ve kerameti bütün şaşaasıyla tesirini gösterdi; hanımefendinin yüzü o anda aydınlık bir güneş gibi parladı:

"Ne söylüyorsunuz, doğru mu beyefendi? Fakat durunuz, müsaade ediniz de kızımı çağırayım, o da işitsin." dedi.

Ardından kapıya koşarak heyecanlı bir sesle "Suzan, Suzan, koş gel!" diye seslendi.

O anda kapıdan bir genç hanım girdi. Fakat bu tam manasıyla bir güneşin doğuşu gibiydi. Yüz hatları daha düzgün, daha asil bir parıldamayla, annesinin benzeri bir güzellik abidesi doğmuştu. Narin görünen ufak tefek vücudu, şekillerinin umulmadık zenginliğiyle ve bakışının, tebessümünün binbir şiir ve ahenk manasıyla parlıyordu.

Hanımefendi, "Bak Suzi!" dedi heyecanla. "Beyefendi Erzurum'dan, Hacı Dadı tarafından geliyor. Hani sana anlattığım Şehriyar Kalfa... Dadıcığım bir ay kadar evvel ölmüş. Büyükbabandan miras kalmadı diyorlardı ya, tam otuz bin altın para kalmış. Ben sana söylemez miydim? Bu para Hacı Dadı'da saklıymış."

Bu kadar kısa bir zaman zarfında, bir çeyrek evvel hiç tanımadığım bu mahluklarla kırk yıldır tanışıyor ve sevişiyormuş gibi ısınmış ve kaynaşmış görünüyorduk. Bu tesirle genç kız derin bir hararetle elini uzattı. "Sahi mi?" diye çırpınıyordu.

Düzelttim:

"Bu para Hacı Hanım'da saklı değil. En doğrusu iş pek karışık ve esrarlıdır. Paşa parasını bankalara teslime cesaret edememiş; Jön Türkler'in haber alıp kendisine baskı yaparak mallarına el koymaları ihtimalinden korkmuş. Sizden de haber alamadığı için mecbur olmuş, parayı bir yere gömmüş. Definenin anahtarını bir kitaba şifreleyerek kitabı Hacı Hanım'a teslim etmiş ve bunu yalnız size teslim etmesini tembih etmiş."

Ana kız, yüzlerinde ferahlık ve coşku ateşleriyle dinliyorlardı. Daha henüz işin zorluğunu kavrayamamışlar, paranın kolaylıkla ellerine geleceğini zannediyorlardı.

Teferruat ve tafsilatı olduğu gibi nakletmek icap etti. "Fuzulî Divanı"nın sırlarını nasıl bulup çıkardığımı birer birer anlatıp izah ettim. Ben anlatırken gözlerinde hayret kırılmaları beliriyor, sonra tekrar ümit ve emel canlanıyordu.

"Gerçi Paşa'nın selamet için işi bu kadar zorluk ve sırlara boğmaya hakkı vardı. Servetin rastgele bir adamın eline geçmesi tehlikesini **bertaraf etmek** için ne kadar tedbir alınırsa, o kadar iyi olurdu. Fakat Paşa bu sır ve zorlukları sizin yalnız başınıza halledip edemeyeceğinizi nasıl düşünememiş, buna pek hayret ediyorum."

Hanımefendi bilgi verdi:

"Paşa evvelden beri sırlara, büyüye, eski anane ve rivayetlere son derece tutkundu. Bu meraka uymuş olacak."

"Fakat bu sebeple paranın konduğu yerde sonsuza kadar gömülü kalıp kaybolması imkânı yok mudur? Çünkü iş o kadar sırlarla doludur ki, halletmeye gücüm yetecek mi bilmiyorum."

İkisinin de yüzünde endişe gölgesi karardı, "Nasıl, ne diyorsunuz?" diye haykırdılar.

"Evet..." dedim. "Parayı bulup çıkarmak ancak **lütufkâr** bir tesadüfe bağlıdır. Bu kadar sır ve karanlıklarla dolu bir defineyi meydana çıkarmak ne zor bir iştir, düşünseniz... Ben binbir zor-

lukla kitaptaki işaretleri nasılsa meydana çıkardım. Acaba bunu siz yapabilir miydiniz? Ben de yarın Moda Burnu'na gidip acaba bir şey yapabilecek miyim? İki koy burnunda dokuzuncu boğum, bir içeri iki dışarı merdiven sahanlığı... Raks-ı âhenin... Ne demek? Acaba bu paranın saklı olduğu yeri mi gösteriyor, yoksa başka bir izi mi haber veriyor? Hasılı bir sürü engel ve sır ki, başlangıçta dehşetli bir surette halledilemez görünüyor. İşi meydana çıkarabilmek için lazım gelen mahareti gösteremeyeceğimden korkuyorum. Ve bu ümitsizlikle..."

Hanımefendi samimi, saf ve temiz bir hamleyle sözümü kesti, "Nasıl, nasıl?" dedi. "Bizi böyle yol ortasında yalnız bırakmak fikrinde misiniz? A, vallahi buna Allah razı olmaz."

Suzan Hanım da ateşli bir bakışla, "Hacı Dadı işi size nasıl emanetle teslim etmişse biz de aynı samimiyetle ve bin kat daha fazla bir samimiyetle sonuna kadar takip etmenizi sizden rica ederiz. Değil mi anne?" dedi.

Annesi kuvvet ve hararetle tasdik ediyordu, "Elbette, hiç şüphe mi var kızım? Vallahi, sizi daha bir saattir tanıyorum, fakat gerek çok sevdiğim Hacı Dadı tarafından geldiğiniz için, gerek asil ve yüksek bir zat olduğunuz yüzünüzden okunduğu için, size tam bir emniyetle bütün hayatımızı teslim etmekte bir dakika bile tereddüt etmem. Bizi bırakmayınız, biz kendi kendimize bu işi nasıl hallederiz?"

Hanımefendinin bu esnada anlattığı şeyler benim için mühim noktalar idi.

"Raci pek korkunç, pek yaman bir adamdır; canı, dünyası paradan ibaret bir mahluk... Demin söylediğim gibi, babamın gönderip de elime geçmeyen mektubuyla, miras hakkında aldığım haberler bana bugüne kadar bir masal gibi geldiği hâlde, şimdi anladığım bazı teferruatlar var ki, size bildirmek lazımdır. Babam

ölünce, diğer bazı emlak ile Aksaray'da babamın öldüğü konağı biz satmıştık. Bir müddet sonra Raci Bey İstanbul'a dönmek için tutturdu. Ben itiraz ediyor, gelmek istemiyordum. Öyle ki, ayrılarak kendisi İstanbul'a gelmeyi kafaya koydu, İstanbul'a döndü. Şimdi anlıyorum, İstanbul'a gelip mektupta bildirilen parayı elde etmek istiyordu. Elbette Hacı Dadı'yı aramış, onu bulup sırlara **vâkıf olmak** istemiştir. Bu cümleden olacak, dönüşten sonra konağı, evvelce satın alan adamdan geri almış. İhtimal, paraların burada saklı olduğunu zannettiği için konakta araştırma yapmak istemişti. Hâlbuki siz paraların Moda'da olduğunu söylüyorsunuz. Demek ki korkunç şeytanlığına rağmen aldanmış!"

Düzelttim:

"Ben daha paranın nerede olduğunu bilmiyorum hanımefendi. Ben bugün hiçbir şey bilmiyorum. Evvela sizi görüp bir kere anlaştıktan sonra, yarın ilk işim Moda'ya geçip oralarda bir keşifte bulunmak olacak. Sırların ilk düğümü Moda'dadır zannediyorum, o kadar! İş bundan sonra meydana çıkacak. Belki de aldanıyorum."

Suzan Hanım birden kıvılcımlandı, "Ah, Moda'ya ben de beraber gelsem." diye atıldı.

Memnun ve muzaffer bir tebessümle baktım. Ana kız, ikisi de saf ve heyecan dolu iki **latif** varlıktı. Gayet kolayca idare altına almaya müsait iki yavru mahluk ki, aynı zamanda yüz bin sevgiye layık şeylerdi!

"Müsaade ediniz de araştırmayı yalnız başıma yapayım." dedim.

Hanımefendi, "Ama yarın akşam mutlaka uğrar, bize de bilgi verirsiniz, değil mi?" diye sordu.

"Elbette... Vazifem." dedim.

Kapıya kadar uğurladılar, ellerini sıktım. Merdivenden inerken genç kız arkamdan sesleniyordu, "Ama ne merakla bekleyeceğiz! Sakın geç kalmayınız."

250 bin lira ve bu iki nefis mahluk... Hayatta ne ilahi saadetler varmış!

~ 4 ~

Öbür gün ilk vapurla Kadıköy'e atladım. Moda'ya doğru hem yürüyor, hem "Eğer keşif ve tahminim doğru çıkmaz da Burun'da aradığım işareti bulamazsam ne yaparım?" diye düşünüyordum.

Sokaklar tenha, hele Burun'da hayat eseri yoktu. Kendimi çayırda bulduğum zaman, ipucunu hatırlamaya çalıştım. Ne diyordu? İki koy burnunda, kuzeye doğru sahilde...

Burunda iki taraftan sahil vardı; biri güney, diğeri doğu! "İşte bu fena!" dedim. Bunu şimdiye kadar niçin düşünmemiştim? İlk darbenin sersemliğiyle yürüyerek oteller tarafına geçtim.

"Kuzeye doğru sahil..."

Ah, öyle ya... Bu tarafın sahili doğuya dönükse de kuzeye doğru değil midir?

Acaba burası mı?

Kalbim atarak durdum.

"Dokuzuncu boğum..."

Acaba "boğum" kelimesinden maksat neydi?

Etrafıma bakıyor, şeytanları imdadıma çağırarak "dokuzuncu boğum" diye tekrar ediyor, gözlerimle en ufak şeylerde bir mana arıyor, küçük adımlarla ilerliyordum.

Otelleri geçtim, gazinoya geldim, onu da geçtim. Bu sahilde "boğum"a benzer tek bir zerre bile yoktu. "Boğum!" Bu ne olabilirdi?

Sonra "boğum" değil de, bir de "dokuzunculuk" var. Demek, burada bundan dokuz, belki de daha fazla var? Tekrar Burun'a döndüm, tekrar tetkik ve muayeneye başladım.

"Boğum! Boğum?" diye tekrar ediyor; aklım, fikrim, gözüm, kulağım, hep sadece etrafıma yoğunlaşmış bir şekilde ağır ağır ilerliyorum.

Tekrar gazinoya kadar başarısızlıkla gelince içimde bir coşkunluk gürledi:

"Hay Allah senden razı olsun Paşa!" diye homurdandım. Bu "razı olsun" kelimesine o esnada verdiğim mana, Paşa'yı hiç memnun etmezdi.

Garip adam! Nereden aklına geldi? Yok dokuzuncu boğum, yok bir içeri, iki dışarı sahanlık... Yok Paşa'nın belası! Sihirbaz mısın, büyücü müsün? Ne tuhaf adammışsın!

Gerçi tedbir ve **ihtiyata** uymaya mecbur olduğun şartlar dâhilinde kalmışsın, fakat işi böyle çözülmesi imkânsız arap saçına döndürmekte ne mana var? Bunu biraz daha basit, biraz daha sade bir şekilde halledemez miydin?

O zaman, eğer iş bu kadar kolay olsaydı, nihai mükâfatı kazanmakta hiçbir kıymet kalmayacaktı diye düşündüm. Buna hak kazanmak için zekâ, çalışma ve meşakkat, hatta daha ileri giderek sıkıntı, afet, felaket lazım olduğunu kendi kendime itiraf ettim!

250 bin lira ve iki nur mahluk!..

Bu o kadar kolay kazanılırsa, ne bir zevk kalır, ne de buna layık olunurdu!

Dalgın, yorgun yürüyor, şimdi artık duygularıma hâkim olarak Fener'in, Adalar'ın arz ettiği bakir güzelliklere hayran; denizin, semanın şiirselliğiyle büyülenmiş, gayriihtiyari ilerliyordum. Orada bir ağaca dayanarak, kalbim nihayetsiz emel hararetleriyle heyecan

dolu; duygularım, hislerimin inkişafıyla sarhoş, tüm zerrelerimle teneffüs ediyor; gençlik, zenginlik ve bunların bahşedip temin edeceği aşk ve zevkin bütün dalgalarını her nefesimle sarhoşçasına içiyordum.

Oraya oturmak istedim. Ağacın kökünde oturulabilecek bir münasip yer ararken, kökün boğum boğum olduğunu gördüm ve birden bir şimşekle tutuştum.

Sıçradım, geriledim. Ağaca dışarıdan dikkat ettim.

Bu bir ağaç değil, âdeta boğumlu bir köktü.

Demek... Demek!

Ah, acaba bahsedilen, aradığım "boğum"dan kastedilen şey ağaç mıydı?

Burun'dan itibaren onu aşan ağaç vardı. Koşa koşa Burun'a gittim, saymaya başladım. Bir, iki, üç, dört... Beş... Altı... Yedi... Sekiz... Dokuz...

Acaba bu muydu?

Kalbim, 250 bin liranın ve Suzan Hanım'ın büyük cazibesiyle çırpınıyor, dövünüyor, göğsümü parçalayıp fırlayıp çıkmak istiyordu.

Başımı kaldırdım, ağacı muayene ettim.

Eğer boğum buysa... Sahanlık ne olacaktı?

O zaman, ağacın yükselirken kıvrılıp bükülerek, bir merdiven gibi şekiller arz ettiğini gördüm. Bu merdiven, ağaca hakikaten bazı yerlerde bir sahanlık şekli veriyordu.

Artık kendimi tutamayarak titremeye başlamıştım.

Bir içeri, iki dışarı merdiven sahanlığı bu muydu, burada mıydı?

Aman ya Rabbi, bu kadar kolay mıydı? Bu mümkün müydü?

Gelen geçen olmasın diye sağı solu tetkik ettim, ağaca tırmandım. Bir içeri, sonra iki dışarı sahanlığa kadar çıktım. Ellerim tutmuyor, dizlerim titriyor, âdeta düşmek üzere bulunuyordum.

O vakit, ağacın hemen tepesine yakın bir yükseklikte, kitapta yazdığı gibi, karayel tarafına baktım. Sık yapraklar, ufak dallar arasında...

Raks-ı âhenin...

Bu son nokta, en halledilmesi zor, sabır ve sükûnu en fazla bozan bir araştırma oldu.

Artık ne olursa olsun, bu demir raksı mutlaka ele geçireceğimden emin, semalarda uçar gibi "Hay Allah senden razı olsun Paşa. Pek tuhaf bir adammışsın. Ne orijinal, ne ince, ne dâhi, ne kurnaz... Ne..."

Bir taraftan âdeta yüksek sesle söyleniyor, diğer taraftan yaprakları açarak, dalları ayırarak karayel tarafına bakıyordum.

Hayır, demire, raksa bağlı bir şey, hiçbir şey yoktu!

Acaba?

Yılan bir fikir, zihnimi zehirle ateşledi.

Evet, acaba ben haber alıp gelinceye kadar demir raks keşfedilmiş, ele geçirilmiş ve bize hava mı kalmıştı?

Ümitsizlikle ezilmiş kalbim hareketten yoksun, başımı dala dayadım, öyle kaldım.

Gözüm dalların arasından kısmen görünen semaya dikilmiş, öyle üzüntülü ve perişan bakarken en üst ve en kalın daldan aşağı doğru sarkan bir tel gördüm. Bu tel, gerçekten benim baktığım karayel yönüne doğru, yaprakların arasına dalıp kayboluyordu. Fakat o kadar uç yapraklara ki, yetişmek imkânı yoktu. Bunun için ucunda ne olduğunu anlamak mümkün değildi.

Tekrar ümit ve hararetle harekete gelen kalbim, yeni bir şevk ve gönül ferahlığıyla beni tahrik etti. Sağıma soluma bakındım; uzunca bir dal arıyordum. Nihayet ayağa kalkıp uzanarak, kâfi uzunlukta bir dal kırdım. Bu dal ile yaprakları açarak, binbir zorlukla, söz konusu telin ucunda, yeşillik kümesi arasında gizlenmiş kibrit kutusu büyüklüğünde bir –çinko mu, demir mi, herhâlde şimdi belli olmayan– şekil gördüm.

Artık ben, ben değildim; benim yerimde bir deli, bir hasta, bir kuş, bir... Bir... Bir...

Ah, 250 bin lira ve Suzan Hanım! Suzan Hanım, Suzi... Suzicik! Bu para hep senin; yalnız para değil, bütün dünya, bütün insanlar hep, hep senin. Ben de, ben de... Hem de hepsinden geri alınamaz, hepsinden esir ve hepsinden iradesiz bir surette hep senindim.

Şimdi dal ile yaprakları açmaya, binbir oyun ile teli yakalayıp kendime çekmeye çalışıyor, başarılı olamıyordum. Yaklaştıktan sonra daldan kurtularak yine fırlayıp gidiyor, yahut bir yere takılarak inat ediyor, gelmiyordu.

Nihayet başka bir noktaya çıktım, oradan binbir zorlukla teli elde ettim, çektim, çektim: Bu bir kalın telgraf teliydi. Ucundaki kutuyu elimde tuttuğum zaman zannettim ki, bütün dünya, dünyanın bütün saadetleri, bütün zevkleri bu küçük kutunun içinde, elimde teneffüs ediyor. O kadar canlı, o kadar kanlı, o kadar coşkulu ve hayat doluydu.

Kutuyu telden koparmak uzun ve yorucu bir iş oldu. Esasen bu iş için hazırlıklı olmadığım ve yanımda tek bir çakıdan başka hiçbir alet bulunmadığından, teli kesip kutuyu ayırmak için çakıyı parça parça ettim.

Nihayet, kutu elimde olduğu hâlde ayaklarım yere bastığı vakit artık yürümüyor, uçuyordum.

Hemen karar verdim. Kutuyu, onların heyecanıyla da mesut olmak için, hanımefendilerin huzurunda açacaktım.

~ 5 ~

Koşa koşa kendimi Kadıköy vapurunda bulduğum vakit, saat dokuz buçuktu. Cebimdeki "raks-ı âhenin" kutusunu elimle tutuyor ve onu dünyaya bedel bir saygıyla okşuyordum. Hemen apartmana yetişip hanımları sevindirmek, hararetli hayatlarına daha fazla girmek saadeti, üst üste gelen hamlelerle bütün varlığımı sarıyordu.

Bu kadar zorluktan sonra, kutuyu açmakla paraların nerede olduğu tabii ki kolayca anlaşılacaktı. Öyle lazım geliyordu. Artık hokkabazlığa, büyücülüğe, sırlı büyülere ihtiyaç kalmamıştı.

Apartmanın kapısını hizmetçi açtığı zaman beni hemen içeri aldı; salona girmeden Suzan Hanım koridorda koştu yetişti, "Ne yaptınız?" diye aceleyle sordu.

Gururla kutuyu uzattım.

"İşte, on beş senedir Moda sahilinde rüzgârın keyfine sallanarak sizi bekleyen raks-ı âhenin kutusu hanımefendi" dedim.

Kutuyu kaptı, sevincinden zıplıyordu. Şahane gözleri, saadet buğularıyla yaşarmıştı. Duramadı, hemen koştu, kutuyu annesine götürdü.

Ben derin bir ferahlıkla dolaşıyordum.

Az sonra hanımefendiyle beraber döndüler. Sanki kırk yıllık dost; hayır, daha iyisi, akraba veyahut kardeştik. O kadar teklifsiz... O kadar ki, laf arasında hanımefendi kendini unutup bana "Sen" diye hitap ediyordu.

"Nasıl buldunuz?" diye en evvel merak ettiler.

Ayrıntıları olduğu gibi verdim. Kutuyu açmak için çekiç, keski falan getirdiler. Bu, kalın **galvanizli** saçtan yapılmış bir kutuydu. Parçalandığı vakit, içinden muşambaya sarılmış küçük bir kâğıt çıktı. Ellerim titriyordu; açarken yine Paşa'nın sır düşkünlüğünden dolayı yeni yeni zorluklarla karşılaşmaktan korkuyordum.

Küçük bir mektup kâğıdıydı. Yayılmış bir yazı ile tek bir satır vardı:

"Dik, eğik mermeri kaldırınız."

Hoppala!

Pek kısa bir an, beynimin öfke kıvılcımlarıyla tutuştuğunu, kaynadığını hissettim. Müthiş bir küfrü ağzımda tutarak, fakat gözlerimle göstermekten kendimi menedemeyerek hanımefendiye baktım.

O sersem olmuş gibiydi.

Dik, eğik mermer... Bu mübarek acaba neredeydi?

Her adımda bin zorlukla uzaklaşan bu define acaba bir oyun, bir engel tuzağı mıydı? Bu engellerden sonra ele geçecek miydi?

Üçümüz de acı bir sükût ile birbirimize bakıyorduk.

Nihayet hanımefendi, "Bu mermer mutlaka konakta olacak." dedi ve derin derin düşünerek "Konakta hamamda, mutfakta, yemek odasında mermerler vardır; duvarlarda, musluklarda mermerler vardır. Fakat bunların hangisi dik ve eğiktir; bunu şimdi hatırlayamıyorum." diye ekledi.

Sonra hemen "Evet, evet!" dedi. "Mutlaka konakta olacak. Çünkü Paşa, bu kâğıdın benim elime geçeceğini bildiği için artık konak falan demeye ihtiyaç duymamış olacak."

Babasının sihirbazlığı hakkında pek az bir fikri olduğu nasıl da anlaşılıyordu. Mübarek adam, kızının bile –kendisinin itiraf ettiği gibi– nerede olduğunu tayin edemediği mermerden bahsederken yerini de söyleseydi daha âlâ olmaz mıydı? Şimdi dik, eğik mermer peşinde bir seyahat mi başlayacaktı?

Fakat birdenbire aklıma başka bir fikir geldi. Bu engeller içinde uğraşırken bu iki ilahi mahlukla samimi temaslarımızın artacağını, böylece aramızda derin bir alaka doğacağını anladım. Hemen metanetle cevap verdim, "Bu kâğıt elimize geçtikten sonra arkası kolay. Elverir ki, bizden başka sırlara kimse vâkıf olmasın."

Hanımefendi, "Yo... Bakınız, size neler anlatacağım." dedi. "Dün siz daha buradayken Suzi'nin süt ninesi gelmiş. Bu, Suzi'yi delice seven bir Çerkez kadını olup ara sıra bizde, ara sıra babasında oturur. Sizden sonra yanımıza geldi, ona işi anlattık. Birçok şeyler öğrendik. Ben size söylememiş miydim? Babamın bana yazıp Hacı Kalfa ile gönderdiği mektup benim elime geçmeden eşim tarafından alınmış. Bundan sonra bizi orada bırakıp kendisi İstanbul'a gelmişti. İstanbul'a gelir gelmez konağı sattığımız adamdan geri almış ve oraya yerleşmiş. Süt nine onunla beraber olduğu için, o zaman konağın yıkmadık köşesini bırakmadığını görmüş. Mutlaka parayı arıyordu. Fakat süt nine temin ediyor ki, bu kadar araştırmaya rağmen, hiçbir şey bulamamış. Nihayet ümidini kaybedince tamir ve düzenlemeye lüzum görmeksizin kalkmış, Yeşilköy'deki köşke taşınmış. Şimdi konak harap, yıkık, berbat bir hâldeymiş."

Suzi heyecanla ilave etti:

"Yılan çıyan doluymuş."

Hanımefendi tatlı bir tebessümle, "Evet, ev boş! Mutlaka, define konaktaysa kendisinden sonra biri gelip paraları almasın diye, bir

sürü yılan çıyan, zararlı hayvanlar doldurmuştur. Kapısını, penceresini açık bırakmış, gitmiş. Size bu adamın ne zararlı, ne zehirli bir hayvan tabiatında olduğunu mümkün değil tarif edemem ki... Yani parayı bulamamışsa bile, şimdi konağa girip aramak bizim için pek güç bir iş olacak" dedi.

"Bunları süt nine hanım mı anlattı?" dedim. "Kendisinden, sadakatinden emin misiniz?"

İkisi de hararetle onu savundular. Süt nine, Suzan Hanım'ı delice bir muhabbetle seviyordu.

"Yılan mılan, herhâlde çalışacağız. Arayacağız bulacağız." dedim.

Hanımlar, bu azmime hayran kaldılar, teşekkür ettiler.

"Şimdi siz bana konağın nerede olduğunu ve içinin **tertibatını** tarif ediniz" dedim.

Konak, Aksaray'da Ağa Yokuşu'ndaydı. Etrafında yüksek duvarlar vardı. Bu eski **tertip**, geniş, üç katlı büyük bir konaktı. Geniş bir bahçe ortasında bulunuyordu. Alt katın kapısından girilince geniş bir mermer avlu, sağda solda kapılar ve odalar vardı. Karşıda geniş bir merdivenle birinci kata çıkılıyordu. Her kat haremlik selamlık olmak üzere ikiye ayrılmıştı. Hamam, harem tarafında; yemek odası, selamlık tarafındaydı.

Hanımefendi mümkün olan ayrıntıları vererek, konağın iç düzenini bana tarif etti.

Bir kere gidip evin etraf ve civarını keşfetmeli, sonra içeri girip araştırmaya koyulmak için ne yapmak lazım geleceğini anlamalıydı.

Hanımlar çığlıkla haykırıştılar, "Aman, yılan çıyan doluymuş!" dediler.

Yılana çıyana karşı çare bulunacağını söyledim. Asıl zorluk, yılandan çıyandan ziyade, evde muhafız, bekçi falan varsa oradaydı. Çünkü ya hırsız gibi yakalanmak, yahut vurulmak tehlikesi mevcuttu. Bunun için, ilk önce konak hakkında sıkı bir tetkik ve teftiş lazımdı.

Hanımefendi "Aman, kendinizi tehlikeye koymayınız, hiç razı değilim. Maazallah bir kazaya uğrarsanız..." diyor; Suzan Hanım, daha derin bir hararetle beni koruyordu.

Hayat ne garip ve dünya ne acayip şeydir! Şu kadınları bir gün evvel bir para işi sayesinde tanımıştım. Ancak bu iş, olayın heyecanıyla birden teklifsizleşmişti. Ben de derin bir samimiyet kazanmıştım. Bu samimiyet, hayat için o serveti feda ederek beni koruma derecesine kadar yükseliyordu. Aradan para işi kalkarsa benimle nasıl bir bağ kuracaklardı? Ah, kadın şefkati!

Beni yemeğe alıkoydular. Yemekten sonra, laf arasında aklıma geldi, bazı bilgiler almak arzusuyla süt nineyi görmek istedim; fakat onun erkenden çıkıp gittiğini öğrendik. Hanımefendiler hayret ettiler; daha dün geldiği hâlde bugün, bu sabah böyle ansızın kalkıp gitmesini pek garip buldular.

Ben ilk keşif için çıktım. Taksim'de tramvaya atladım, Sirkeci'de indim, oradan Aksaray tramvayına binmek için beklerken Taksim'den beri aynı tramvayda geldiğimiz kuru yüzlü, keskin gözlü bir adam dikkatimi çekti. O da benimle tramvay bekliyordu.

Vaktiyle derin bir merakla okuduğum polisiye romanlarının tesiriyle sarsılarak kendi kendime "Acaba?" dedim.

Ardından dikkat kesildim. Belli etmemeye çalışarak adamı inceliyordum. Onun da bana karşı aynı vaziyette olduğunu zannetmeye başladım. Evet, doğru mudur acaba?

Bunu anlamak pek kolaydı. Aksaray tramvayı geldi; atladım, adam da atladı. Ayasofya'da indim, adam da indi. Ben hiç onu fark etmiyormuşum gibi görünüyor ve derin bir dikkatle onu takip ediyordum.

Adliye'ye doğru yürüdüm. Baktım, arkamdan geliyor. Hiç şüphe yok, bu adam beni takip ediyor! Fakat niçin ve nasıl bir sebeple?

Kendisini bir tartmak için Adliye'ye gittim. Sağ taraf kapısından içeri girdim, yukarı çıktım. Adam gelmedi; demek beni aşağıda, kapının önünde bekliyordu. Kendi kendime tebessüm ederek "Seni şimdi iyi sattım, hem de o kadar çabuk ki, sen de şaşacaksın." diye söylendim.

Yukarı koridorlardan geçerek sol kapıdan çıktım. O beni sağ kapıdan çıkacak diye beklerken ben sol kapıdan çıkıp gidecektim. Fakat dış kapıdan çıkarken adamı orada görünce onun benden fazla değilse de benim kadar kurnaz olduğunu, onu kolay satamayacağımı anladım.

Kim olursa olsun, ne için takip ederse etsin, arkamda o olduğu hâlde ansızın konağa gitmek uygun değildi. Bunun için yürüye yürüye Alemdar Caddesi'nden köprüye geldim, adam arkamda! Galata'ya geçtim, adam arkamda! Beyoğlu'na çıktım, adam hâlâ arkamda! Ne de keskin gözleri var. O kadar keskin bir göz ki, gözlerime rast geldiği zaman ruhumu oyuyor zannediyorum.

Hem yürüyor, hem de adamı nasıl atlatabileceğimi düşünüyordum.

Fakat her şeyden evvel, konuşup anlaşmak için apartmana uğramak lazımdı. Hanımefendiler beni görünce derin bir merakla, "Ne haber?" dediler.

"Haber falan yok." dedim. "Peşime birisi takıldı, adım adım arkamdan geliyor. Onunla beraber konağa gitmek hiç doğru değil."

İkisi de derin bir surette heyecana düştüler. Suzan aşağı kata indi. Pencerelerden adamı inceledi, geldiği vakit sapsarıydı. Annesine korkudan titreyerek, "Anneciğim, babamın Sarim Bey'i!" dedi.

Demek babası benden, benim işlerimden haberdar olmuş, beni takip ettiriyordu. Fakat nasıl haberdar olmuştu? Bir şimşekle onlara "Sizin süt nine hanım!" dedim.

Evet, mutlaka süt nine akşam onlardan meseleyi öğrenir öğrenmez bugün erkenden koşmuş, efendisine işi anlatmış ve o da beni takip ettirmek için bir adam göndermişti.

"Fakat Sarim Bey ne korkunç bir adamdır, siz bilemezsiniz." diyorlardı. "Sayısız insana kıymış; korkunç, berbat bir Çerkez'dir. Eyvah... şimdi ne yapacağız? Onun elinden kurtulmak imkânı yoktur. Kanlı bıçaklı, tehlikeli bir eşkıyadır!"

Suzan ise acıyla kıvranıyordu:

"Ya size bir fenalık yaparsa..."

Ben cesur görünmeye çalıştım:

"Ne yapabilecek? Dağ başında değiliz..."

Hanımefendi, "Ah, siz onun ne yaman bir adam olduğunu bilseniz... Her türlü fenalığı yapabilecek bir canavardır. Eğer isterse derhal öldüreceğine eminim."

"Durunuz, boş yere heyecana kapılmayınız. Bir düşünelim." dedim. "Anlaşılan bu adamlar defineyi bulamadılar, şimdi bizim bulmamızdan korkuyorlar. Beni öldürürlerse bir şey kazanmazlar, bilakis başta beni takip edip define hakkında bilgi almak menfa-

atleri gereğidir. Bakınız, görüyorsunuz, eğer süt nineyi haberdar etmeseydiniz bu tehlikeye girmeyecektik."

"Ne bilirdik, ne bilirdik." diye dövünüyorlardı.

"Şimdi yapılacak şey, ihtiyatlı bulunmak. Siz o kadına her şeyi olduğu gibi anlattınız mı? Bu Moda meselesini falan, her şeyi?"

"Evet, olduğu gibi... Ne bilirdik? Vah vah, gördün mü yaptığımızı Suzi?"

Suzi her şeyden ziyade benim içine düşeceğim tehlikelerden korkuyordu.

"Onlar korkunç bir çetedir, ellerinden kurtulmak ihtimali yoktur. Üstelik bu para için bütün dünyayı mahvedeceklerine yemin ederim."

Ben soğukkanlılığımı muhafazaya çalışarak devam ettim, "Demek beni takip etmeleri bir ipucu elde etmek için..."

Hanımefendi, "Yo..." dedi. "Yalnız o mu? İster misiniz, sizi bir yere hapsetsinler de, sırları zorla söyletmeye çalışsınlar. Olabilir ya?"

Evet, bu ihtimal de vardı.

"Fakat ben de tedbirli davranırım. Eğer takipten haberdar olmasaydım bunu belki yapabilirlerdi. Fakat madem ki adamdan haberdar oldum ve o bunun farkında değildir, ben onlardan daha hazırlıklıyım demek değil midir?"

Suzan, "Ah, sokağa çıkmayınız!" diye yalvarıyordu...

Tebessüm ederek, "Müsaade ediniz de vakit kaybetmeyelim. Ben şimdi adamı atlatıp en evvel, mümkün olduğu süratle, konağı bir teftiş etmeye çalışacağım. Bugün buna muvaffak olacağımı zannederim. O çete haydudu ise, ben de Avrupa'nın bütün cinayet romanlarını okumuş bir doktorum. Onun kuvvetine ve vahşetine

karşı benim de kurnazlığım, tedbirim var. 250 bin lira kolayca elde edilemez. Ne yapalım, çalışacağız, uğraşacağız. Eğer muvaffak olamaz, mağlup olur da paraları onlara kaptırırsak yazık bize! Bu, kuvvetle zekânın mücadelesi demektir. Zekânın galip geleceğine yüzde yüz eminim. Ben adamı bugün eker de Aksaray'a gidebilirsem akşama size meseleyi bir kâğıtla haber veririm. Adamlara izimi kaybettirmem lazım. Bunun için birkaç gün kâfidir. Eğer para konaktaysa üç gün sonra elimizde demektir. Üç güne kadar Allah kerimdir. Yalnız hiç kimseye tek bir kelime bile söylemek yok. Allah'a ısmarladık! Şayet yarın akşama kadar benden hiçbir haber alamazsanız adamların beni bir yere tıktıklarını anlar ve zabıtaya bilgi verirsiniz, o kadar."

Kapıdan çıktığım vakit, dimağımda bir bulut olduğunu söylemek lazımdır. Hele çıkıp da bizim adamı kendi gibi iki kişiyle fiskosta görünce bu bulut daha bir yoğunlukla karardı.

Vay vay vay! Adamlar işi bu kadar ciddi tutuyorlardı ha! Arkam sıra üç tane kanlı bıçaklı haydutla hayatımın nasıl korkunç bir tehlikeye girdiğini görüyordum. Ben yalnız para ve zevk var zannediyordum. Fakat paranın ve kadının olduğu her yer gibi, burada da yine bela ve yine tehlike çıktı karşıma ha!

~ 6 ~

Bir taraftan Taksim Meydanı'na doğru ilerliyor, diğer taraftan yoğun bir heyecan içinde bu tehlikeli tazıların elinden nasıl kurtulabileceğimi düşünüyordum. Kendi kendime bunun için ne yollar olduğunu belirlemek lazımdı.

Evvela, adamlar uzak olduğu için, civarda başka bir otomobil bulunmadığı bir anda oradan geçmekte olan bir otomobile atlayıp süratle kaçıp kaybolmak...

Bu, arkamdan yetişmek için hemen oralarda otomobil bulamayacakları tenha bir yerde mümkündü. Taksim Meydanı'nda bunu akla getirmek divanelik olurdu. Tenha yerde atlayıp kaçmak için boş otomobil beklemek... Herhâlde bu tatbiki mümkün olmayan tedbiri terk etmek lazımdı.

İkinci olarak, iki kapılı binaların birine girip onlar kapının önünde beklerken arka kapıdan sıvışıp gitmek...

Fakat hayli senelerdir Anadolu'da yaşadığım için, vaktiyle Beyoğlu'nda bildiğim böyle iki kapılı binaları hatırıma getiremiyordum. Mesela Hrastaki Haçopulo çarşılarıyla Bonmarşe tabii bu suretle kullanılamazdı; çünkü bunları benim kadar bütün dünya da bildiğinden, hanımefendilerin söylediğine göre hileci ve kurnaz olan bu adamların bilmemesi mümkün değildi. Bunların üçünün birden benim peşime salıverilmelerinden, üçünün birbirini tamamlayacak ve **ikmal** edecek niteliklere veya maharetlere sahip olduğu anlaşılırdı. Hem bu adamlara, takiplerinden haberdar olduğumu belli etmemek en esaslı şarttı.

Üçüncü derecede, sık kalabalık içinde bir dükkâna girivermek, bir kapının arkasına gizlenivermek de kurtuluş imkânını temin ederdi.

Bunların hangisini yapabilecektim?

Derin derin düşünerek ilerlerken kışlanın önüne gelmiştim. Adamlarla aramızda 150 adım kadar bir mesafe vardı. Birdenbire zihnimde şeytanca bir fikir belirdi. Caddenin sağ tarafından çoğunlukla dolu tramvaylarla otomobiller geçiyordu. Burada yürürken geçen otomobillerden biri boş rast gelirse durdurup atlayıvermek... Arkadan gelecek otomobilin boş olmak ihtimali pek az olacağı gibi,

boş olsa da gelseler bile ne kaybetmiş olurdum? Bir tecrübe için Şişli'ye veya Pangaltı'ya kadar gitmekte ne mahzur vardı?

Hem yürüyor, hem arkamdan gelen otomobilleri tetkik ediyordum. Bir geçti. Dolu! Bir diğeri daha, yine dolu! Üçüncüsü keza! Dördüncü. Aman, acaba boş mu? Gözüm görmüyor, heyecanımdan düşeceğim. Evet, evet, boş! Bastonumu kaldırdım, oto durdu. Atladım, ileriyi gösterdim.

Fakat arabanın içinde olduğum için ne olduğunu tayin edemiyordum. Oto hemen hareket etmedi. Tam kalkarken şoförün yanına bir adam daha atladı.

Acaba?

Aman ya Rabbi! Acaba, bizim adamlardan birisi mi? Adam başını çevirip bakmadığı için göremediğim gibi, görsem bile teşhis edecek kadar tanımadığım için...

Oto, şimşek gibi uçuyor, Pangaltı'ya doğru gidiyor.

Eğer bizimkilerden birisi ise, demek ki şoförü tanıyor. Eğer şoförü tanıyorsa... Evet, şoförü tanıyorsa...

Sakın... O zaman hanımefendinin "Sizi bir yere kaldırıp kaparlarsa..." dediği aklıma geldi. Gayriihtiyari bastonumla cama vurdum. Otoyu durdurup inmek istiyordum. İhtimal endişem esassız ve çocukçaydı, fakat adamlar beni Şişli dağlarına bir yere götüremezler miydi?

Oto durmuyor, ben camı kıracak kadar vuruyorum. Şoför başını çevirip bakmıyor bile.

Harbiye'yi, Osmanbey'i yıldırım gibi geçtik. Şişli'ye uçuyoruz. Bir an deli olacak kadar derin bir korku ve ıstırap içinde çırpındım. Üç dakika sonra Şişli Karakolu'nu geçip Zincirlikuyu'ya kıvrıldık mı, bu kalabalık caddede durdurmazsam o tenha yerlerde mümkün değil meramımı duyuramayacağımı düşündüm.

Ardından bastonumun ağır topuzunu cama kıracak şiddetle vurmaya başladım.

Şoför beyin başı biraz hareket etti; öbür adam taş gibi, kımıldanmadı bile. Bastonumla, ağzımla ve elimle dönmesini işaret ettim, baş yine önüne baktı, oto hiç hareketini değiştirmedi. Gidiyoruz, aman ya Rabbi, götürüyorlar. Götürüyorlar. Bir dakika sonra adamların elinde olacağım.

Can havliyle otonun sağ kapısını açtım, kendimi sokağa atacaktım. Kolumu uzatarak şoförün kolunu tuttum, çektim. Tramvay meydanının kalabalığında adam artık aldırmazlık edemedi. Otoyu döndürmeye mecbur oldu.

Öteki, hâlâ taşlaşmış gibi hareketsizdi.

Şimdi tekrar gerisin geriye gidiyoruz. Ben bitap bir şekilde arka üstü uzandım; geçirdiğim tehlikenin korku titreyişleriyle sarsılıyorum.

Birdenbire sinirli bir tepkiyle gülmeye başladım. Kendi kendime, ihtimal hiçbir esas olmaksızın işi bir facia, bir trajedi hâline soktuğumu düşünüyor ve son derece gerilmiş sinirlerimin bu duruşunda kahkahalarla gülmekten zevk buluyordum.

Taksim Meydanı'na gelince atladım ve bir daha otomobil tecrübesine yemin ettim. Kalabalığa karışarak Galatasaray'a doğru yürümeye başladım. Cadde daha tenhaca idi. Yürürken çift kapılı binaları düşünüyor ve araştırıyordum. Bu sağda ve soldaki evlerin ihtimal hemen hepsinin bir arka kapısı olmalıydı. Fakat herkes için kullanılabilir olmadıklarından istifade edemezdim. Dükkânlar, lokantalar, yani halk tarafından kullanılabilecek kapılı bir bina... Bir bina?

Tokatlı Lokantası'nın pasaj içine açılan kapısı vardı, ama bunu elbette adamlar da benim kadar bilirlerdi. Otomobil tecrübesinden

sonra, ikinci defa inkâr edilemez surette takiplerinden haberdar olduğumu bildirmemek kesinlikle lazımdı. O hâlde?

Birden aklıma geldi ki, beş sene kadar evvel, Tepebaşı'nın karşısında bir apartmanın boş dairesini gezmek için bir dostuma refakat etmiş ve sonra arka kapısından büyük caddenin bir sokağına çıkmıştım. İşte bu arka kapıdan adamların haberleri elbette yoktu. Yine kapıcıyı görmek içinmiş gibi apartmana girecek ve kapıcıyı bulursam boş daire olup olmadığını sorarak bilahare arka kapıdan sıvışacaktım.

Ağır ağır, geze geze Galatasaray'a geldim, Haçopulo Çarşısı'ndan tramvay yoluna çıktım, amfi tiyatroyu geçtim, sol kaldırım tarafından ilerleyerek apartmana yaklaştım. Fakat kalbim öyle bir heyecandaydı ki, kendimi güç tutuyordum.

Hayatlarını sükûn, huzur, selamet ve emniyet içinde geçirmeye alışmış bizim gibi insanların kaderin bir cilvesiyle, birdenbire böyle çarpıntılı maceralar arasına yuvarlanınca ne kadar sersem, ne derece tecrübesiz oldukları hayrete değerdir! İnsan, malını idareden âciz bir kadın gibi oyuncak kalıyor.

Apartmanın kapısından girdim, dar koridordan yürüyordum. İki üç adım bir merdiven var. Dibinde, karanlık içinde kapıcının odası ve yanında, daha karanlık bir yolun ucunda, arka kapının aydınlığı görünüyor.

Arkama bakıyorum, adamlardan bir iz yok. Hemen fırlayıp arka kapıyı açarak çıkıp gitmek için titriyorum.

Fakat kapıcı merdivenden iniyor; orada bulunma sebebimi bildirmek mecburiyeti var. Adama boş dairesi olup olmadığını sorarken yanı başımda iki gölge peyda oluyor. Adamlar!

Lakin ne azılı, ne korkunç adamlarmış! Ne küstahlık, ne cesaret! Acaba benden, şüphemden falan çekinmiyorlar, hiç korkmuyorlar mı?

Ne olursa olsun, bu tedbir de suya düştü. Hüsranla dönüyorum, sinirimden tir tir titriyorum. Galatasaray'a gidip bu üç haydut tarafından sabahtan beri takip edildiğimi, hatta otomobille beni kaçırırlarken binbir zorlukla buna mani olabildiğimi anlatıp adamları tevkif ettirmek aklıma geliyor. İlk öfke dumanı içinde hemen hemen şiddetle yürüyor, fakat sonra düşünüyorum ki bu gibi işlerde kurnazlık, incelik, her vasıta ve her çareye tercih edilir. Zabıtaya müracaat bir sürü **tahkikatı** gerektirecek, tehlike daha büyüyecek, meselenin yayılma ihtimali doğacak. Bu benim için hiç iyi olmayacak. Benim için ve bizim için!

Bizim... Yani o nur yavrularla benim için... Onlarla hayatımın bu kadar yakın bir surette birleşmesi bu olayların sayesinde olmuyor mu? Değil böyle yorgunluklar, en büyük tehlikeler bile bu saadete karşı kabul edilmez mi?

Tekrar kuvvet ve metanet buluyorum ve yine dönüyorum.

İkinci tedbir de tatbik edilemez olunca... Zira iki kapılı binalardan istifade imkânı yok. Madem ki yukarıya kadar çıksam bile benimle beraber gelecekler. Değil mi?

Sokaklar bir kalabalık olsa... İhtimal, harlar gürler arasında bir köşeye büzülür, gözlerinden uzak kalabilirim.

Ateş gibi, şeytanca çalan, hareketli, havalarda uçan ve dalgalanan biri olmaktan başka bir çare yok. Önüme gelen, aklıma esen her fırsattan istifade için çalışmak lazım.

Ağır ağır aşağı doğru yürürken gözlerimle böyle keşfedilemez, tahmin edilemez fırsatlar arıyorum. Pera Palas'ın önündeyim. Onlar

karşıki kaldırımda, yine 150 adım gerideler. Cadde daha tenha... Ara sıra hızlı bir tramvay veya otomobil geliyor, geçiyor. İlerliyorum. Kroker'e geldim. Az daha yürüyorum; orada aşağı gitmek üzere olan bir tramvay durmuş, kalkmak üzere... Sıçrayıp atlasam acaba yetişebilirler mi?

Fırlayıp tramvaya çıkıverdim. Tramvay süratle ilerliyor. Onlara bakıyorum, akıllarına gelmeyen bu hareketim üzerine koşmaya başlıyorlar. Fakat tramvay bu tenha sokakta uçarcasına bir süratle aşağı doğru akıp gidiyor.

Ben imkân veremediğim bu kurtuluşu henüz kesin görmeyerek onları seyrediyorum. Bir otomobil çeviriyorlar, fakat biz epeyce uzaklaştığımız için ne yaptıklarını göremiyorum. Kalbim, vücudumu dağıtacak kadar kuvvetle dönüyor. Altıncı daire yokuşunu inerken o taraftan otomobil gelip gelmediğini kontrol ediyorum. Hayır, yok. Mutlaka çevirdikleri otomobil müşteriliydi. İnşallah, inşallah öyleydi. Birdenbire köşeyi dönüp alt yokuşa girerken yukarıdan uçarak gelen bir otomobil görüyorum. Mutlaka onlardır! Yetişecekler, yetişiyorlar, yetiştiler. İşte, işte!

Otomobil aynı süratle geliyor, yanımızdan geçiyor. İçinde tek bir kadın var. Oh, kurtuldum! Fakat daha emin değilim. Tramvay yıldırım gibi yokuşu iniyor, postane karşısında duruyor, sıçrayıp atlıyorum. Galata'ya inen çapraşık sokaklara dalıyorum, koşa koşa sağ sol sokaklara sapıp yolumu kaybettirmek için çırpınıyorum. Şimdi köprüdeyim. Fakat böyle meydan yerde durmak olmaz. Düşünüp bir karar vermek için tenha bir yere girmek lazım. Uzak, uzak, onların gelemeyeceği bir yer... Galata rıhtımına dalıyorum, Tophane'ye doğru tenha sokaklardan koşuyorum. Nereye gitsem ki, gelmek ve beni görmek ihtimalleri olmasın? Nereye? Nereye?

~ 7 ~

Bir hayli dolaşık sokaklardan geçip izimi kaybettirdiğime emin olunca bundan sonra ne yapmak lazım geleceğini düşünmek gerekti.

Adamlar beni kaybedince ilk iş olarak tabii Taksim'e apartmana gidecekler, beni orada bekleyeceklerdi. Eğer kendilerinden şüphe ettiğimden haberdar iseler neyse, fakat değillerse pek hoş bir şey olacaktı. Beni günlerce boş yere orada beklerlerken ben bu tarafta işi tamamıyla yoluna koyar, belki de halleder bitirirdim.

Fakat her ihtiyatı dikkate alarak, onları haberdar kabul etmek lazım geliyordu. O hâlde, tabii biri Taksim'de beklerse bir diğeri Aksaray'da, bir üçüncüsü köprü başında, bir dördüncüsü mesela Galatasaray'da nöbete çıkmazlar mıydı?

Demek, ilk iş onların tanımayacağı bir kıyafete ve şekle girmekti.

Tebdil–i kıyafet, nasıl olursa olsun, Aksaray'a gitmek için zaruri ve lazımdı. Orada adamlardan birine tesadüf edersem hiç şüphelerini çekmeyecek bir surette esaslı bir tebdil–i kıyafet... Fakat nasıl, ne kıyafeti? Nasıl bir kıyafete girmelidir ki hiç şüphe etmesinler, akıllarına zerre kadar şüphe gelmesin?

Buldum! Arkama bir cübbe taktım, başıma bir sarık sardım mı iş olur biterdi, değil mi? Nereden akıllarına gelirdi ki Doktor Şakir, Fatihli, yahut Eğrikapılı, daha iyisi Eyüplü mesela Kiramüddin Hoca Efendi olsun?

Fakat bu kıyafeti nerede bulmalıydı?

Saate baktım, üçtü. Haziran gününün bu vaktinde akşama daha bir yıl vardı. Geri döndüm, Tophane'nin eskici dükkânlarına daldım, bir iki dükkâna girdim. Bir cübbe, bir mintan arıyordum. Fakat, nasıl olursa olsun, adamlarda bir şüphe uyandırmamak lazımdı. Nihayet bir tane buldum ve dükkâncıya, bunları bir fakir

hoca için aldığıma dair bir sürü masal anlatarak satın aldım. Bir kâğıda bağlattım, paketi koluma aldım, Galata'ya doğru yürüdüm.

Orada bir **manifatura** mağazasına girdim; **salaşpur** sordum. Acaba sarığı salaşpurdan mı yaparlardı? Bunu bilmiyorsam da salaşpurdan sarık da olacağını pekâlâ gördüm, ondan da aldım.

Paketler kolumun altında yürüyordum. Şimdi bunları nerede giyecek, hele sarığı kafama nerede geçirecektim? Bin tereddüt, bin düşünceyle yürüyor, ayağımdaki **iskarpinlere**, ütülü pantolona bakarak sarıkla cüppenin altında bu şık iskarpinin ve bu ütülü pantolonun hiç gitmeyeceğini görüyordum. Fakat onları da değiştirsem elimde bir ağır paket olacaktı. "Adam sen de... Paketi bir dükkâna emanet bırakırım." dedim. Ayağıma bir kaba **potinle** bir de eski, bol pantolon aldım. Bunları yüklenerek doğru köprüye gittim. Şüphe çekmeden kimse görmeden soyunup giyinmek için en uygunu, köprü abdesthanelerinden birine girip rahat rahat soyunarak arkamdakileri bir paket yapıp çıkmaktı.

Ada iskeleleri abdesthanesine girdim. Bir gafletle ele geçerim korkusuyla kalbim şiddetle atıyordu, telaş ediyordum. Ayağımdan iskarpinleri çıkardım, kaba potinleri giydim. Pantolonu değiştirdim. Frenk gömleğimi çıkardım, mintanı giydim, üste cübbeyi. Hepsi iyiydi. Şimdi sarığı nasıl saracaktım? Meğer bu ne zor bir sanatmış. Sarıyorum, sarıyorum, bir türlü genç bir hoca başı yapamıyorum. Nihayet asıl değilse de biraz benzerini yaptım; fesin kalıbını iyice büzdüm, başıma oturttum. Aman ya Rabbi, kendimi bir aynada görebilmek için neler vermezdim.

Şimdi bu kıyafet ve bu suretle dışarı çıkıp herkesin içine girebilecek miydim?

Ömrümde bu kadar zor bir vaziyette bulunmamıştım. Kaç kere kapıyı açtım. Çıkacağım vakit, ilk gören adam bakıp "Aa, uydurma bir hoca..." diyecek diye titriyordum.

Nihayet, yüz bin tereddüt, yüz bin korkuyla çıktım. Orası tenhaydı. Yürürken aklıma bıyıklarım geldi. Bıyıklarımı, son modaya uyarak kesmeye gerek görmemiş, yalnız uçlarını biraz kısaltmıştım. Öyle olmakla beraber, şekilleri bir hocaya yakışmayacak surette düzgün ve tertipliydi. Gayri ihtiyari elimle onları büzerek yürüyordum.

Paketi orada bir dükkâna bıraktım. Artık emin olmuştum, kimse bende harikulade bir şekil ve suret görmüyordu. Hiç kimse merakla bile bakmıyordu. Demek kıyafetim olmuştu. Korkmadan yürüyebilirdim. Adamlar görse bile tanımazlardı.

Artık Aksaray'a gitmek, konağın mevkiini, etraf ve civarını keşfetmek zamanı gelmişti.

Köprüde İstanbul tarafına yürürken aklıma geldi: Hanımefendiler beni bu kıyafette görseler acaba tanırlar mıydı? Suzan Hanım kıyametleri koparır, haykırır, hanımefendi kahkahalarla gülmekten bayılırdı.

İlk işim, bir elektrik feneri, bir tornavida, bir burgu, bir keski almak oldu. Bunları bir paket yaparak cübbenin geniş iç cebine yerleştirdim. Tramvaya atladım, Aksaray'a hareket ettim.

Konağın sokağı, yangınlardan harap bir hâle gelen Aksaray'ın bu ücra mahallesinde pek tenhaydı. Dört tarafı yüksek, kalın duvarlarla kuşatılmış, muazzam kapısı kullanılmamaktan örümceklerle sarılmıştı. Yalnız, bir köşesinde bir çeşme ve üstünde kökü bahçe içerisinde bir incir ağacı vardı ki, bu ağaç vasıtasıyla duvara çıkıp öbür tarafa atlanabilecekti.

Sokakları ağır ağır dolaşarak dört duvarı da uzun uzun inceledim ve muayene ettim. Yalnız arka duvar, bir diğer eski evin bahçesine bitişikti. Üç taraf sokağa bakıyordu. Sokak kapısını muayene ettim, acaba kullanılıyor muydu? İçeride adam var mıydı? Buna dair bir iz görmemekle beraber kapı ve yol pek terk edilmişe de benzemi-

yordu. Fakat **ihtiyaten**, bir aşağı bir yukarı gittim, geldim. Gelen geçen olmadığı gibi, karşımda ev falan da bulunmadığından bu hareketim hiçbir şüphe çekmeyecekti. Fakat evden bir çıkan veya oraya bir giren olursa içeride insan olup olmadığını anlayacaktım.

Akşama kadar bu şekilde dolaşıp içeride kimse olmadığına iyice emin olduktan sonra, gidip bir şeyler yiyerek dönüşte iyice karanlık olacağından incir ağacından içeriye girmeye karar verdim.

Bir aşçı dükkânında yemeğimi yedim, ağır ağır döndüm. Gece karanlık ve sokaklar tenhaydı. Çeşmenin önüne geldiğim vakit, gündüz bile o kadar ıssız olan sokak gece hâliyle âdeta çöl manzarası sergiliyordu. Fakat herhâlde ve her şeyden ziyade ihtiyat lazımdı. Bunun için saat daha dokuz buçuk olup yaz gecesi için erken bir saat olduğundan, tekrar dolaşmaya başladım. Nihayet saat ona geldi. Yarım saat zarfında sokaktan tek bir insan geçmedi. Artık ne olursa olsun "Ya Fatiha'l–Ebvab" diyerek ağaca asıldım; çeşmenin taşlarına basarak duvarın üstüne yetiştim. Bir dakika sonra bahçedeydim.

Bahçe zifirî karanlıktı. İçeride insan varsa evvela bunu anlamak lazımdı. Karanlıkta, ses çıkarmaksızın yürüyerek binaya yaklaştım. Hiçbir pencerede ışık yoktu. Demek emin ve **salim** hareket edebilirdim. Yalnız, ihtimal, uykuda bulunabilirler diye yine gürültü etmekten çekinmek lazımdı.

Büyük kapıyı muayene ettim. Pek kuvvetli ve kilidi pek sağlamdı. Konağı dönerek dolaştım, arka tarafta bir küçük kapı daha buldum. Bu kapı içeri girmek için öteki kapıya tercih edilirdi. Tenhalıktaydı, kilidi zorlanabilirdi. Aletlerimi çıkardım, şöyle böyle uğraştım, üç dakika sonra kapı açıldı. İçeri girdim.

Bir taraftan kendi kendime "dik, eğik mermer" sözünü tekrar ediyordum. Hanımefendiden konağın içerisi hakkında tam bir bilgi almıştım. Bu bilgiye uyarak bir elimde tetikte **revolverim**, diğer elimde elektrik fenerim ilerliyordum. Birinci kata çıktım, yemek

salonuna girdim, buradaki mermerleri muayene ettim. Buranın mermeri duvarda bir musluktu. Altı üstü düz ve oymalı mermer, levhalarla süslü, muazzam bir şeydi. Fakat bunda diklik varsa da eğri bir cephe yoktu. **Binaenaleyh**, bir de hamamı incelemek lazımdı.

Hamam konağın en uzak bir köşesinde, tekrarlanan merdivenlerle, sıkışık kemerlerle gidilen bir yerindeydi. Bir merdivenden inerken ayağımın yanında bir hışırtı işittim. Baktım; bir yılancık telaşla aşağı yuvarlandı. Kendi kendime güldüm. "Suzan Hanım'ın yılanları, çıyanları ve ejderleri!" dedim.

Hamam, eski konakların külfetle süslenmiş ve özenilmiş yerlerinden olup kurnalar süslü, mermerler kıymetliydi. Rahat rahat elektriğimi yaktım. Dik, eğik taşı aramaya koyuldum. Dik, eğik taş... Dik, eğik taş... Hayır, hiçbir yerde bu vaziyette bir taş göremiyordum. Hamamda böyle bir şey bulamayınca dışarı, salona çıktım. Odayı gözlerimle araştırıyordum, birdenbire dizlerim titremeye, gözlerim kararmaya başladı. Orada... Orada... Köşede... 50 santim genişliğinde bir köşe, köşenin alt kısmı, eğik olarak dikine konmuş bir mermer levhayla örtülüydü.

Acaba?

Atıldım, muayene ettim. La havle... Bu levha duvara vidalarla tutturulmuş, dört köşesinde dört vidanın pirinçleri parlıyordu. Mutlak... Mutlak... Ah Paşacık, Paşacık, bizi başta çok yordun, çok uğraştırdın; ama sonunda bu kadar kolaylıkla... Titreye titreye tornavidayı çıkardım, vidaları sökmeye başladım.

Hayat, saadet, bütün dünya ya şimdi benim olacaktı, yahut... Aman ya Rabbi, acaba bir dakika sonra bütün altınlar gözümün önünde mi olacaktı?

Üstteki vidaları söktüm. Heyecandan kuvvetim kesilmişti, biraz dinlendim. Alttaki vidaları sökmeye başladım. Onları da çıkardım, fakat artık cesaret edemiyordum. Titremeden gözlerim kararıyordu.

Öyle bir andaydım ki, ya hayat bulacaktım, ya bir darbede en dibe yuvarlanacaktım. Bir hareketle kendi kendimi idam etmek lazımdı.

Birkaç dakika bekledim, hiç hareket etmeden kuvvet topladım. Sonra elimi uzattım, tornavidayla taşı kaldırarak geri çektim. Taş kımıldadı. Arkasının boş olduğunu görüyordum. Daha taşı arka üstü devirmeden boşlukta torbaya benzer bir şey görmüştüm. Gözlerim kararıyordu, kalbim çarpıyordu, düşmek üzereydim.

Kenevirden büyük bir torbaydı. Elimi uzattım. Tıka basa doldurulmuş, ağzı bağlanmıştı. Elimin temasından içinde altın olduğunu anlıyordum. Hemen ağzının ipini kestim, elimi daldırdım. Şıkır şıkır altınlar!

Aman Allah'ım, sen aklımı muhafaza et!

Torbanın ağzını açtım. Beşi bir yerde, tek, yarım, çeyrek altınlar! Bir yığın, bir küme... Dolu, dolu... Karıştırırken bir başka küçük kese daha elime geçti. Onu açtım; pırlantalar, inciler, zümrütler, firuzeler...

Servet! Dünya! Hayat!

Sonra, Suzi... Suzan... Ah, bugüne kadar cesaret edemiyordum, fakat elim bu muazzam servetin üzerinde dolaşırken kalbimin bütün kuvvetiyle yemin ettim: Suzan, sen benim olacaksın. Üstelik bu paralarla... Bunlarla beraber, senin aşkın, senin hayatın, senin güzelliğin, senin bütün o inci kadınlığın, ilahi mevcudiyetin benim olacak. İnanıyorum, artık inanıyorum.

Bu oyun değil. Bugünkü parayla tahminen 250 bin lira... İki... Yüz... Elli... Bin... Lira!

Onları inandırmak ve deli etmek için kıymetli taşların kesesini pantolonumun cebine indirdim, torbayı bağladım, taşı vidaladım. Artık emin, rahat ve aynı zamanda hiç hissetmediğim bir kuvvet ve metanetle cesur ve kudretli bir şekilde hamamdan çıktım.

Fakat dolaşık koridorlardan, çapraşık merdivenlerden çıkıp inerken, yanı başımda camı kırılmış, bahçeye bakan bir pencereden taş kapının çatır çatır anahtarla açıldığını işitmeyeyim mi?

Aman ya Rabbi!

Dehşet!

Acaba kim?

Elektriğimi söndürerek dikkat kesildim. Birbiri arkası sıra girdiler. Bunlar dört kişiydi. Mutlak bizim adamlardı. Yüksek sesle söylene söylene içeri girdiler, kapıyı kapadılar, iç kapıya yaklaştılar. Artık göremiyordum. Fakat ben arka kapıdan çıkabilirsem şayet şüpheyle gelmişler de konağı aramaya kalkarlarsa...

Herhâlde en münasibi, kendimi bahçenin karanlığına atmak, oradan keşfe çalışmaktı. Ben sessiz adımlarla arka merdivenden inerken onların kalın ökçeli kunduralarıyla kaba kaba gülerek büyük merdivenden çıktıklarını işitiyordum.

~ 8 ~

Kendimi bahçenin karanlığında bulduğum zaman gözlerimi çevirip pencereleri yokladım. Biraz sonra, kapının karşısındaki pencereler aydınlandı. Adamlar oraya girmişlerdi.

Şimdi iki şık vardı: Ya burada kalıp sessizce odanın kapısına kadar yaklaşarak onların konuşmalarından durumları hakkında bilgi edinmek, yahut yavaşça sıvışıp ellerine geçmek tehlikesinden kurtulmak.

Öyle ya kalsam, binde bir ihtimalle bile olsa, yakalanma tehlikesi vardı. Hâlbuki şimdi cebimde hazinem, bütün varlığım hiçbir

insanın doymadığı derin, derin bir sarhoşlukla uçarak, kendimi Taksim'e atmak...

Ah, aman ya Rabbi, evet, evet... Doğru Taksim'e... Adamlar şimdi burada değiller miydi? Demek ki apartmana tehlikesizce gidebilirdim.

Gidip onların gözünün önüne, cebimdeki her kadını deli edecek derecede kıymetli ve emsalsiz pırlantaları, taşları atarak "İşte!" demek ne muzafferiyetti!

Hemen kendimi kapıya attım. Yavaşça açtım, dışarı çıktım. Tekrar yavaşça kapıyı kapadım, karanlık sokaktan hızlı hızlı koşmaya başladım.

Karşıma çıkıp bu tenha yerlerde beni beş on kâğıt ümidiyle soymaya kalkan bir hırsız ihya olurdu. Hiçbir hırsızın hiçbir yerde ve hiçbir vakitte ele geçiremediği kadar ürkütücü bir servet elde etmiş olmaz mıydı?

Nihayet tramvay yoluna çıktım, geçen bir tramvaya atladım. Beyazıt'ta inerek Fatih tramvayını bekledim. Yarım saat sonra Taksim Meydanı'na iniyordum.

Kalbim en zaferli bir aşk kavuşmasına gidiyormuşum gibi çarpıyordu.

Uçar gibi apartmana koştum, merdivenleri beşer beşer atlayarak çıktım. Kapının zilini çaldığım zaman içime şevk ve ferahlıktan haykırma isteği hücum ediyordu.

Hizmetçi bana yabancı yabancı bakarak, "Kimi istiyorsunuz?" diye sordu.

Kahkahayla gülerek, "Hanımefendilere çerçi hoca gelmiş de!" dedi.

Kız Rum şivesiyle, "Ne çerçi hoca? Siz kimsiniz?" diye ısrar ediyordu.

Bizim gürültümüz Suzan'ın dikkatini çekti.

Tanımıyor, bakıyordu. Ben de sessiz, gizemli bir tavırla ayakta hareketsiz duruyordum.

"Kimi istiyorsunuz?" diye sordu.

"Dik, eğik mermeri istiyorum."

Suzan'ın çehresinde bu esnadaki ifadeyi ömrüm oldukça unutmayacağım. Gözlerinde binbir şimşekle bir soru kıvılcımlandı. Kaşlarını çatarak tekrar süzdü.

Ben başımdan sarığı çıkararak olduğum gibi göründüm. Bir çığlık, bir feryat koptu:

"A, Doktor Bey... Vallahi billahi o... Anne koş, koş!"

Ben içeri girmiştim. Hanımefendi koşarak geldi; o da, aşçı kadın da mutfaktan kapı aralığına koşmuştu. Hepsi hayretle bana bakıyorlardı.

Hanımefendi kahkahadan kırılıyor, Suzan tepiniyor, sıçrıyor, zıplıyordu.

Hanımefendi elimden tuttu, beni salona götürdü, "Bu ne hâl Allahaşkına?" diye soruyordu.

O zaman onlara hikâyeyi kısaca anlattım.

"Ee, konağa gittiniz mi?"

"Evet..." dedim sadece.

"İçeri girebildiniz mi?"

"Evet..." dedim sadece.

"Ee..."

Soran gözlerle, aksi bir cevap almaktan korkarak bakıyordu.

Elimi cebime soktum, küçük torbayı çıkardım, önüne fırlattım.

Bir şey anlamayarak baktı, elini uzattı. Ben hiçbir söz söylemeyerek bekliyordum.

Suzan da elini uzatmış, annesinden evvel keseyi kavramış, heyecanla çözüyordu. Şimdi torba açılmıştı. İkisi de, gözleri korkunç bir surette, âdeta yuvalarından fırlamış denecek hâlde açılmış, durulmuş, sabitleşmiş, bana bakıyorlardı.

Ben sadece, "Bunlar kapının anahtarı..." yahut "Sürahi ile bardak..." dermişim gibi, tabii ve ehemmiyetsiz bir soğuklukla "Altınların yanında bir de bu kese vardı, bu mümkün olduğu için aldım getirdim." dedim.

Hâlâ inanmıyorlar, bir oyun yaptığımı zannediyorlardı.

Fakat nihayet anladılar. O zaman hanımefendinin gözlerindeki parlaklık evvela duruldu, sonra sıvı hâline geldi, iri damlalar yuvarlanmaya ve göğsü derin hıçkırıklarla sarsılmaya başladı. Elimi kaptı, öperek, "Ah, doktor bizi nasıl bir sefaletten kurtardın. Bize ne büyük iyilik ettin. Mümkün değil tasavvur edemezsin." diye ezilmeye başladı.

Suzan, anasının bu üzüntü ve heyecanını derin bir titremeyle dinliyor, torbadaki elmasları karıştırarak "Gözlerime inanamıyorum." diye sıçrıyordu.

Hanımefendi, ellerinde tek bir elmas kalmadığını, evlerindeki eşyaları sata sata yaşadıklarını, borç edecek artık bir çare bulamayarak ne yapacaklarını şaşırdıklarını anlatıyor, ara sıra uzun uzun hıçkırıyordu.

Paris'te yalnız kaldıkları zaman orada elçilik memurlarından bir adamla evlenmiş, onunla beraber Birinci Dünya Savaşı'nın başında İstanbul'a gelmişlerdi. Fakat buraya geleli daha iki ay olmadan eşi

ansızın vefat edince ana kız pek çaresiz kalmışlardı. Kendilerinin serveti bitmişti. Kocasının ise maaşından başka bir geliri yoktu. O zamana kadar aileden kalma ne var ne yoksa satmışlar, yemişlerdi. Şimdi ne yapacaklardı?

İşte o zamandan beri elmasları, halıları satarak yaşamışlardı. Kadın oldukları için bu işlerde daha çok zarar ediyorlar, pek çok aldanıyorlardı.

"Aşçısız, hizmetçisiz edemiyoruz, öyle alıştık. Bu aşçı kadına dokuz aylık borcumuz var. Hizmetçi geleli altı ay oldu, beş para almadı. Apartmana kira vermeyeli beş ayı geçiyor. Hepsi de bizi temiz, asilzade görerek sabrediyorlar, dişlerini sıkıyorlar, bir gün elbette verirsiniz diye bekliyorlar."

Suzan birdenbire tepeden tırnağa titreyerek, "Aman anneciğim, artık kurtulduk. Artık inşallah kurtulduk." dedi.

Hanımefendi ise, gözlerinde derin bir yakarışla, "Allah nur içinde yatırsın, babacığım yine imdadımıza yetişti."

Suzan, "Ya doktor?" diye sordu.

Hanımefendi, "Doktor, o vallahi Hızır'dır. Allah nereden gönderdi? Nasıl minnettar olduğumu tarif etmek mümkün değildir. Artık canımız onun uğrunda fedadır." dedi.

"Hayır hanımefendi!" demek istiyordum. "Siz bana değil, asıl, asıl ben size fedayım. Özellikle Suzan Hanım için yalnız canımı değil, dünyaları, dünyanın bütün servetlerini, bütün saadetlerini feda ederim." diye haykırmak istiyordum.

O zaman, "Artık gelecek bizimdir. Kedere, acıya lüzum yok. İnşallah mesut olacaksınız, mesut olacağız." diye temin ettim ve sözün akışını değiştirmek için konağın sırlarını ayrıntılı bir şekilde anlatmaya başladım.

Nihayet, ayrılma esnasında adamların ortaya çıkışından bahsedince, ikisinin gözü de korkuyla karardı. Suzan, onların apartman karşısında peyda olduklarını görünce annesine "Anne, doktor adamları galiba aldatmış, bak yine nöbete geldiler." demişti.

Onlara hiç kimseye paradan, defineden bahsetmemelerini tembih ederek para kilitli olduğu için bir gecede alınamayacağını söyledim ve birkaç gecede altınların hepsini birden bulundukları yerden kaldırıp getireceğime söz vererek veda ettim.

Israr ediyorlar, geceyi orada geçirmemi rica ediyorlardı.

Ben, "Yarın sabah adamların ilk işi doğru buraya gelip nöbete girmek olacaktır. Sonra hapsolur, çıkamam." dedim ve apartmandan çıktım. Sarığı çıkardım, arkamda cübbeyle Taksim Meydanı'na doğru yürüdüm.

Saat on ikiyi geçiyordu. Meydan tenhaydı. Caddeye çıktım, Galatasaray'a doğru yürümeye başladım. Tek tük geçenler bulunuyor. Dükkânlar sönmüş, bazıları henüz açıktı.

İlerledim.

Tokatlıyan'ı geçtim, Galatasaray'ı geçtim, Tünel Caddesi'ne ilerledim. Burada iki taraf dükkânları da kapalı, nispeten daha tenhaydı. Ben otele gidiyordum. Sol kaldırımdan yürüyordum. Tam Antuan Kilisesi önündeyim. Arkamda bir otomobil borusu işitiliyor, ağır ağır peşim sıra geliyor. Karşıdan iki kişi bana doğru geliyorlar.

Bilmem nasıl oldu?

Bu adamlar yanıma geldikleri zaman otomobil da iyice ilerlemiş, hatta beni biraz geçmişti.

Otomobil birdenbire durdu, adamlar kıskıvrak beni kavradılar; bir şey yapmaya, değil haykırmaya, anlamaya vakit bulamadan

kendimi otomobilin içinde buldum. Ağzımda bir mendil, gırtlağımda bir pençe, boğuluyorum.

Beni otomobilin ayak yerine yatırdılar. Birisi keskin bir sesle "Haydi!" dedi. Otomobil bir döndü, süratle uçmaya başladı. Boğazım keskin bir demir pençenin baskısıyla eziliyor, boğuluyordum. Kurtulmak için başımı sallıyor, fakat kendimi bu demir baskısından kurtaramıyordum. Çabalıyordum, ben çabaladıkça parmaklar sıkıyordu; öyle ki hareket etmek mümkün değildi.

"Ey zavallı!" dedim kendi kendime. "Suzan'a, altınlara, hatta hayata da artık veda et!"

Uçuyorduk, sıçrıyorduk, atlıyorduk. Fakat delice bir süratle gidiyorduk.

Acaba nereye?

Acaba ne yapacaklardı?

Bunları düşünmeye imkân da yoktu; çünkü son nefesimdeymişim gibi ağzıma köpükler gelmeye başlamıştı. Bu azap içinde kendimi kaybettim.

Vücudumda kalan hayat kuvvetiyle kâbuslar içinde yuvarlanıyorum. Beni ite kaka tekmeliyorlar, yerde sürüklüyorlar. Yahut bir havuzdayım da kurtulmak, dışarı çıkmak için uğraştığım, didindiğim hâlde muvaffak olamıyorum. Su içinde vücudum rahatsız, üşüyorum, fakat mümkün değil karaya çıkamıyorum. Tam sahile yetişip çıkacağım vakit birisi ayağıyla beni tekrar suyun içine itiyor. Tekrar yuvarlanıyorum, tekrar uğraşıyorum, tekrar pençeleşiyorum.

Bu kaç saat sürdü, kim bilir?

Kendime geldiğim vakit, bir yataktaydım.

Çıplak duvarlı bir oda... Demir bir karyolada uzanmış yatıyordum. Pencerelerin panjurları kapalı olduğundan oda iyice karanlıktı. Fakat kuvvetli bir güneş panjur aralıklarından sızarak odayı kâfi derecede aydınlatıyordu.

Vücudum, ihtimal uzun bir uyku uyumama rağmen, kırık ve harap idi. Bilhassa boğazım, içi dışı fena sızlıyor, fena yanıyordu.

Neredeydim?

Keşif için kımıldandım. Güçlükle dikildim. Sendeleye sendeleye yürüdüm, pencerenin birine gittim. Aralıklardan sınırsız bir kır ufku, uzaktan biraz deniz görebildim. Burası neresi olabilirdi?

O zaman, hanımefendinin sözlerini hatırladım. Acaba beni Yeşilköy'e falan mı getirmişlerdi?

Hem nasıl, bunlar kimdi? Benim Taksim'de olduğumu nasıl anlamışlar, beni nasıl tanımışlar, nasıl keşfetmişlerdi? Adamların korkunç haydutlar olduğunu, onlarla ne kuvvet, ne cesaret ve ne de kurnazlıkta boy ölçüşemeyeceğimi anlıyordum.

Şimdi kapana tıkmışlardı. Artık ötesini Allah bilecekti.

Tekrar yatağıma geldim ve oturdum.

Günlerimi vahim bir tehlikede görüyordum. Burada beni pekâlâ yok ederler ve kimse, hiç kimse bir şeyden haberdar olmaz. Hatta hanımefendi ve Suzan, ne yaparlarsa yapsınlar, bir şey bulup çıkaramaz ve çıkartamazlardı.

O zaman gözümün önünde hamamdaki altın torbası ve Taksim'deki şiir ve güzellik hazinesi dans etmeye başladı. Aman ya Rabbi! Tam hayatıma sahip olacağım, nihayet hayalimdeki mutluluğa kavuşacağım zaman böyle eli kolu bağlı, haydutların, korkunç canavarların elinde kalmak ne felaketti!

Evet, beni nasıl keşfetmişler, nasıl bulmuşlar ve nasıl tanımışlardı?

Acaba Aksaray'a gelen dört kişi onlar değillerdi de, onlar Taksim'de mi bekliyorlardı? Yoksa bir nöbetçi bırakarak çekilmişlerdi de nöbetçinin haberi üzerine hızla mı koşarak yetişmişlerdi? Nöbetçi Aksaray'da ücra bir eve nasıl bu kadar süratle haber gönderirdi? Telefonla mı? Acaba konakta telefon var mıydı?

Herhâlde, ne olursa olsun, bu kör kapanda sıkışmış, fıldır fıldır küçük gözleriyle dışarıyı gözleyen, sağa sola çarpınarak dövünen zavallı bir fare yavrusu gibi mahkûm ve mahpustum...

Lakin ne ustalıkla beni otomobile atmışlar, ne kurnaz bir tertiple aşırmışlardı? Adamların işi gücü, doğduklarından beri böyle şeyler... Ben ise, dört beş hafiye romanı okumak tafracılığıyla onlara güya meydan okuyordum. Öyle mi?

Acı acı kendi iddiama güldüm.

İşte bu incelemelerin, iddiaların neticesi: Kapanda bir fare yavrusu.

Dışarıdan bir ayak sesi işittim. Merdivenden yukarı birisi... Sesi kapıma kadar geldi, bir anahtar gıcırdadı, kapı aralandı. İri bir kaya parçası şeklinde biçimsiz bir kafa içeri sokuldu, iki yılan gözü bana doğru zehrini akıttı. Sonra yavaşça kapıyı kapadı, kilitledi, yine o ağır yürüyüşle merdivenden indi.

~ 9 ~

Vücudum, bir parça istirahate rağmen geceki **tazyikin** ve izdihamın tesiriyle harap ve berbat bir hâldeydi. Değil ayakta, oturarak bile duramıyor, mutlaka yatmak istiyordum.

Zihnim, binbir karışık düşünce ve üzüntüyle perişandı. Neredeydim? Ne olacaktım?

"Neredeydim?" sorusuna binbir acı fikir karışıyor, "Ne olacağım?" sorusunu ise tehlike endişesi, yüz bin korkunç felaketle zehirliyordu.

Adamların elinde, onların keyif ve arzusuna tâbi, her tehlikeye maruz bir zavallıydım. Maksatları ne olabilirdi?

Benden define hakkında bilgi almak... Bu şüphesiz!

Ben bildiklerimi onlara söyleyebilir miydim? Hayatım pahasına bile olsa söylemeli miydim?

O zaman, kendimi feda etsem bile, gözümün önünde dün geceki gözyaşlarıyla hanımefendi ve Suzan beliriyorlar, onların hakkını, onların saadetini ve hayatını kendi selametim için fedaya hakkım olmadığını tasdik ve kabul ediyor, etmeye mecbur kalıyordum.

Peki, ne yapacaktım?

Bunu şimdiden belirlemeli ve hazırlanmalıydım!

Bunun için onların bana karşı muamelesini bilmek lazımdı.

İhtimal ki beni söyletmek, benden istedikleri bilgiyi almak için işkenceye kalkışacaklardı.

Bugüne kadar hayatımda böyle şiddetli, feci şeylerle hiç alakadar olmamıştım. Böyle **vakıaları** romanlarda okumuş, sinemalarda görmüştüm. Ömrümde benim de başıma böyle hâller geleceğini kim söylese şiddetle reddeder ve ona inanmazdım.

Düşüncelerime çekidüzen verip sırayla, usulü dairesinde bir hareket tarzı belirlemek lazım olduğunu görüyor, fakat buna rağmen fikrimin karışıklığı bu düzen arzusunu ihlal ediyordu. Atlaya atlaya binbir muhtelif şey düşünüyordum. Fakat hepsi de içinde olduğum müthiş vaziyetin tehlikeleri hakkında olmak şartıyla...

Şimdi ihtimal bana "Defineyi bize teslim edeceksin!" diyecekler.

Acaba onu bulduğumu biliyorlar mıydı?

O gece, elmasları apartmana götürdüğüm vakit, geçenki tecrübemize rağmen sevinçle her tehlikeyi unutmuş, coşku içinde, etrafımızda düşmanlarımızın hafiyeleri bulunması ihtimali olduğunu hiç aklımıza getirmemiştik.

Eğer biliyorlarsa... Bunu elde etmek için ellerinden gelen vahşeti sergileyeceklerdi. Ben ise ne yaparlarsa yapsınlar, Suzan'ın zarif güzelliği, hanımefendinin hukuku namına, her fedakârlığı kabul edecek, ağzımı açıp tek bir kelime söylemeyecek, en ufak bir bilgi bile vermeyecektim.

Eğer bilmiyorlarsa...

"Evet, her ne kadar aradım araştırdımsa da, henüz bir iz elde edemedim." diyecek ve onları yanlış yollara sevk etmek için türlü oyunlar icat edecektim.

Kararım, işte bundan ibaretti. Bu kararı, iki üç saatlik perişan, dağınık, yorucu bir zihin meşguliyeti ile verebilmiştim.

İşte bu esnada, merdivende yine o kaba ve haydut ayak sesi duyuldu. Boş keçeler üstünde yankılanan feryatlar çıkararak yaklaşa yaklaşa tekrar kapıya kadar geldi. Anahtar gürültüsü tekrarlandı.

Kapı aralandı.

Deminki korkunç adam elinde bir tepsiyle içeri girdi.

Tepsinin içindekiler, göreceğim muamele için pek uygun bir ölçüt olacağından merakla onu bekliyordum. Eğer çer çöp varsa, muamele pek ilkel olacak demekti. Yok, yemekler özenliyse, beni ehemmiyetle karşıladıklarını anlayacak ve ona göre hazırlanacaktım.

Büyükçe, mavi boyalı bir tepsi üstünde, tabak içinde yüz **dirhem** ekmek, çatal kaşık, bir çini kasede çorba, diğer iki çini sahanda üstleri kapalı olduğu için ne olduğu anlaşılamayan yemekler vardı.

Bu tepsi beni hoş bir ümitle sarstı.

Demek adamlar, beni pek hoyratça muameleye maruz bırakmayacaklardı.

Adam tepsiyi getirdi, yatağın üstüne koydu, bana tavrıyla göstererek "Buyurun!" dedi.

Hâli, tavrı, lisanı, kısacası her şeyi, onun yabani bir Çerkez olduğunu gösteriyordu. Zayıf, kuru vücudunda bir çelik kutu vardı. Seyrek sarı bıyıkları, iğrenç mavi gözleri, elmacık kemikleri, çıkık yanaklarında bir sırtlan ifadesi vardı. Taş, demir, tahta ne ise, insani hislere karşı bu adam da şüphesiz oydu. Merhamet ne uzak... Şefkat ne boş... İnsaniyet ne **vehim**...

Avına yırtıcı **nazarlarıyla** bakan bir kaplanın gözünde ihtimal ki şefkat bulunur. Fakat bu yılan gözüne merhametin gölgesi bile hiç aksetmemiştir.

Ağzını aramak için söz açmak istedim, "Otursanıza! Ayakta durmayınız." dedim.

Dudakları çirkin bir tebessümle gerildi, tatsız bir nazarla, "Haydi ye!" dedi. "Sen bana bakma."

Öyle ya... Ona istirahat tavsiye edeceğime ben kendimi düşünmeli değil miydim?

Yemeği yedim, suyu içtim, yatağa çekildim, oturdum.

Adam, aynı şekilde, yankılanan ayak sesleriyle defoldu, gitti.

Oh... Biraz vücuduma kuvvet, zihnime faaliyet gelmişti.

Artık yatakta oturabiliyordum.

Hatta ayağa bile kalkabildim.

Tekrar pencereye gidip aralıktan dışarı baktım. Bakarken pencereyi açıp yatmakta bir mani olmayacağını anlayarak camı kaldırdım, panjurları ittim, açtım.

Burası mutlaka Şenlikköy civarı olacaktı. Uzakta deniz, ta derinliklerde Adalar görünüyordu.

Aşağıya baktım, binanın en üst katında bulunuyorum. Tam beşinci kat... Aşağı yukarı yirmi, yirmi beş metrelik bir yükseklik, yani firar imkânı akla gelmez.

Adamlar elbette beni kolay kaçılacak bir yere getirip tıkamayacaklardı ya?

4–5 metre uzakta pervaneli bir tulumba vardı: Boyu tam benim odanın hizasına kadar yükselen bir tulumba. Esen rüzgâra uyarak ara sıra bir demir gürültüsüyle dönüyor ve su çekiyordu.

Pencereden uzak ufka ve beyaz köpüklü dalgaları görünen mavi denize, başka bir âleme, başka bir hayata ait şeylermiş gibi acı ve hasretli bir bakışla bakıyordum. Merdivende yine ayak sesleri yankılandı. Fakat bu sefer birkaç kişi geliyorlardı.

İçim sızladı, yüreğim hop etti. İşte **cendereye** giriyordum.

Üç kişiydiler. Birisi deminki adam, diğer ikisi kıyafetleri muntazam, sözlerinden **rabıtalı** oldukları anlaşılan efendi adamlardı.

Selam verdiler, oturdular. Kısa boylu, şişmanca, top sakallı bir tanesi, nereden başlayacağını düşünüyormuş gibi bir müddet tereddüt ettikten sonra, "Bu iş nasıl olacak beyefendi?" diye başladı.

"Ne işi?" diye sordum.

İlk sözlerden bilgilerinin derecesini, kabiliyetlerini, nasıl adamlarla konuştuğumu anlayacağım için bütün bedenimle dikkat kesilmiştim.

"Bu para işi..." dedi.

"Hangi para işi?"

"Canım, Erzurum'dan niçin geldiğinizi, buradaki hareketlerinizi başından itibaren biliyoruz. Açık konuşalım. Geldiğiniz günden

beri sizin peşinizdeyiz. Bu parada bizim de sizin kadar hakkımız olduğu için sizinle görüşmek ve bir karar vermek lazım geldi. Sizi buraya bunun için getirdik."

Bin türlü söz ağzıma geliyor, fakat yutkunuyordum. Münakaşa edecek durumda değildim. Birdenbire aklıma güzel ve parlak bir giriş geldi.

Hafif bir neşeyle omuzlarımı sallayarak, "Ha, şu mesele mi?" dedim. "Demek bütün bu zahmetler bu iş içindi, öyle mi? Vah vah, ben nasıl Erzurum'dan boş yere zahmet edip işimi gücümü bırakıp buraya kadar geldimse siz de benim gibi aldanmış ve boşuna yorulmuşsunuz. O iş boş çıktı."

"Nasıl boş?"

"Yani öyle para falan yokmuş. Yahut varmış da bizden evvel başkaları ele geçirmişler."

"Nasıl ele geçirmişler?"

Adamlar sersem olmuşlardı. Gözleri ufalıp ufalıp büyüyordu.

Muzafferiyetle, "Evet, ele geçirmişler, yahut hiç esası yokmuş. Vah vah... Siz bunun için mi uğraşıyorsunuz?" dedi.

Birdenbire daha eğlenmeye başladım. Neşeyle:

"Gerçi ben de aynı ümitle ta Erzurum'dan buraya kadar geldim. Fakat işin boşluğunu anladığım için bugünlerde hemen dönmek üzereydim."

Hemen tafsilat verdim. Uzun uzun ilk haberdar oluşumu, *Fuzulî Divanı*'nı inceleyişimi, iki koy burnu meselesini anlattım. Moda'da bulduğum kutuyu tarif ettim. İçinden çıkan kâğıtta, definenin "dik, eğik kaya"da olduğu söyleniyorsa da, bu kayanın nerede bulunduğunun bildirilmediğini ve o günden beri çok düşünüp taşınarak ümit kestiğim için kalkıp Erzurum'a gitmeye karar verdiğimi ilave ettim.

Adamlar mutlaka bu cevabı beklemiyorlardı. Onlar ya bir şey bilmiyorum, yahut bir şey söylemem diyeceğimi bekliyorlardı. Beni bu kadar açık, bu kadar kolay bulunca şaşırdılar.

Ben bu tavırlarından bilgilerinin pek sınırlı olduğunu anladığım için son derece memnundum. Demek hamam meselesinden haberleri yoktu. "**Raks-ı âhenin**" meselesi hakkında kâfi bilgileri mevcut değildi.

Biraz durdular ve "Düşünelim ve görüşelim!" diye çıktılar, gittiler.

Onların ayak sesleri uzaklaşırken ben odada sevincimden sıçrıyor, bu muvaffakiyetimden bahtiyar oluyordum.

~ 10 ~

Ne yazık ki bu sevinç çok sürmedi.

Bir saat kadar sonra adamlar, görevli bir heyet hâlinde bütün malum merasimle yeniden geldiler. Tavırlarında, hâllerinde deminki uysallık ve yumuşaklık yerine kana susamış bir öfke görünüyordu.

İri karınlı, top sakallı adam ekşi bir sesle homurdandı, "Demin birtakım esassız sözlerle bizi kandırmaya çalıştınız. İhtimal biz bu sözlere bir ehemmiyet verip yanlış hareketlere kalkacaktık. Fakat biraz evvel adamlarımızdan aldığımız bir rapor bereket versin ki tam vaktinde gelerek bizi ikaz etti. Meseleyi en ince noktalarına kadar bütün hakikatiyle biliyoruz. Taksim'deki apartmana getirdiğiniz inciler, pırlantalar hep malumumuzdur."

Adam lafın burasına gelince benim dilim tutulmuş, beynim uğuldamaya başlamıştı. Bunu nasıl ve kimden haber almışlardı? Gece apartmanda hizmetçiden veya aşçı kadından başka kimse

yoktu. Acaba bunların hizmetçi ve aşçıyla bir teması veya ilgisi mi vardı?

Adam, dişleri kin ve düşmanlıkla gıcırdıyormuş gibi haşin bir sesle devam ediyordu:

"Bizim size karşı hiç fena fikrimiz yoktur. İstediğimiz sizin kadar ve belki sizden ziyade bizim de hakkımız olan paraları insaflı bir surette bölüşmektir. Eğer aklınızı başınıza alıp bütün gücünüzle düşünüp bu hususta bir kabul cevabı verirseniz siz de selamet bulursunuz, biz de. Her hâlükârda sizi bütün ömrünüzce ihya edecek bir hisse alacağınıza emin olunuz. Fakat..."

Adamın buraya gelince dişleri daha parçalayıcı bir öfkeyle gıcırdayarak sesi daha müthiş bir homurtuyla boğuldu:

"Fakat olabilir ya, kendi kendinize bir kurnazlık veya inkâr gibi oyunlara kalkacak olursanız işiniz bitiktir. Beyefendi bizi bu hususun size iyice anlatılması için gönderdi. Yarın sabaha kadar mühlet veriyoruz, iyice düşünüp taşınınız. Eğer bizimle beraber olup paranın nerede olduğunu anlatır ve parayı bölüşmeye razı olursanız âlâ... Aksi hâlde, biz sizi söyletmenin yolunu biliriz."

Ben bu son sözler esnasında biraz toparlayabildiğim soğukkanlılıkla "Mesela nasıl?" diye alaylıca sordum.

Adamın gözleri cehennemî bir şimşekle tutuştu. Çirkin dişleri şeytani bir tebessümle sırıttı, başını bana doğru uzatarak kısık bir sesle, "O... Bu hususta hiç güçlük çekmeyeceğimize emin olunuz. Bitli fındıktan kızgın şişe kadar yüz bin usul var. Bunların birine dayansanız diğeri sizi mahvederek ve helak ederek ağzınızı açtırıp bülbül gibi söyletir."

Adamlar, bu sözlerin en soğukkanlı insanları bile havaya uçuracak **infilaklı** tesiri, ürkütücülüğüyle kasılarak çıkmışlar, ben yalnız kalmıştım. Vücudumun bütün zerrelerine kadar titriyordum.

Bitli fındık!

Bu müthiş işkence ismi beni birden uzak bir maziye sürüklemişti. Babamın kütüphanesinde birçok siyasi kitaplar, tarihler arasında elime geçen Fransızca *Ermeni İhtilalleri* ismindeki kitapta bu **tabire** rast geldiğimi hatırlıyorum.

Kitapta, doğu vilayetlerinde Abdülhamid'in memurları tarafından Ermeni ihtilalcilerine tatbik edilen bu işkence enine boyuna anlatılıyordu.

Fındık bir noktasından deliniyor, içi ayıklanıyor ve bu delikten birçok bit sokuluyor. İşkence edilecek adamın tepesinde usturayla bir yara açılarak bitli fındık, delik noktası iç tarafta kalmak üzere, bu yaraya sokuluyor. Bitler delikten dışarı çıkmak isteyerek kanla ve kesilmiş etle temas edince o kadar müthiş bir acı veriyor ki, en güçlü haydutlar bile gizlemek istedikleri esrarları açığa vurup kurtulmaktan başka bir şey düşünemiyorlar.

Vay **habisler**! Bunu nereden ve kimden öğrenmişlerdi? Kızgın şişi herkes bilir; ateş, en ilkel insanların bile eziyet için akıllarına gelebilecek bir vasıtadır. Fakat Abdülhamid'in bilimsel ve efsanevi işkence usullerine nereden ve nasıl vâkıf olmuşlardı?

Sıçradım kalktım, kendimi pencereye attım. Dışarıda sema, deniz, sahra, lakayıt ve nur dolu, güzel ve bereketli, binbir ahenk, binbir neşeyle coşku dolu ve büyülüydü. Hazin bir hasret bakışıyla uzun uzun kırlara, ağaçlara, ufuklara baktım.

Kurtulmak! Evet, fakat nasıl? Bu beş kat yükseklikteki odadan kurtulmak mümkün müydü?

Birdenbire beynimde bir şimşek tutuştu. Beş adım ötede esen rüzgârın okşamalarıyla türlü ahenkler yaratarak dönen hava değirmeni, beni şiddetli bir elektrik darbesiyle sarsmıştı.

İşte, firar vasıtası oradaydı. Kaçmak için beş katı aşmak değil, beş adım ötede dönen değirmen çerçevesine ulaşmak lazımdı ve bu elbette daha kolaydı.

Fakat bu beş adımlık hava uçup geçilemeyeceğinden bir çare bulmak gerekiyordu.

Bir çare... Bir çare... Ama nasıl çare? Bunu nerede ve nasıl bulabilirdim? Gözlerim deli gibi odanın köşesini bucağını dolaşıyor, değirmen kafese yetişmek için kolaylık verecek bir madde, bir vasıta, bir şey arıyordu. Yatak yüzü parçalansa, uzun uzun kesilip örülse acaba işe yarar mıydı? Gözüme penceredeki perdeler ilişti. Bunlar koyu yeşil renkli, kalın kumaştan, her bir pencerede çift kanat, 2.5–3 metre uzunluğunda altı parçaydı. Birbirlerine bağlanıp kullanılabilir miydi? Perdeyi elimle tutmuş, muayene ediyordum. Kenarlarında kalın kordonlar dikili olduğunu gördüm.

Tamam! İşte bu kordonlar hepsinden çok işe yarayabilecek yegâne şeylerdi. Altı perdede aşağı yukarı 20 metre kadar kordon bulunmalıydı. Bu uzunlukta bir kordon beni muhtemelen aşağı kadar da indirebilir diye düşündüm ve sevindim. Hâlbuki gözle tahminde toprağın 20 metreden fazla olması ihtimali, beni mesela birinci kat yüksekliğinde havada sallanmış bırakır diye korktuğum için yine değirmen yolunu tercihe karar verdim.

Bu işi yapmak için havanın kararmasını beklemek lazım olduğundan, yatağa uzanıp firar ve kurtuluş ümitleriyle düşünmeye daldım.

* * *

Uyandığım vakit güneş **guruba** yaklaşmış, yani üç saatten fazla bir zaman uykuda geçmişti. Şimdi zindancı yemeği getirecek, defolup gidince ben ameliyata başlayacağım. Burada kalıp bitli fındık veya kızgın şiş işkenceleriyle dağlanmaktan veya tehlikeden

korkup Suzancığın hayatını bu eşkıya sürüsüne teslim etmektense, yere düşüp parçalanmayı tercih ediyordum.

Pencerede uzun uzun değirmeni inceledim. Yüksekliği benim pencereyi pek az geçiyor ve ucunda, atacağım kemendin takılıp bağlanabileceği kollar bulunuyordu. Bir, üç, beş atışta olmazsa, onuncu veya yirmincide mutlaka bir kenara tutturacak ve bu beş adım yeri kordona asıla asıla geçip bir kere değirmenin çubuklarına ilişince artık kurtulmuş olacaktım. Değirmenin merdivenleri olsa da, olmasa da çubuklardan sıyrılıp aşağı inmek hiçbir şey değildi.

Artık yerimde duramıyor, odanın içinde mütemadiyen gidip gelerek yemek getirecek adamı bekliyordum.

Adam epeyce geç kaldı. Yemeği getirdiği vakit hava kararmış, etrafa karanlık çökmüştü. Yemeği beş dakikada yiyip adamı savdım ve onun ta aşağı kadar indiğini ayağının sesiyle takip edip anlayınca perdelerin kordonlarını sökmeye başladım. Bunun için çoğunlukla dişimi kullanmak lazım geldi. Bir saat sonra kordonları sökmüş, iki kat olarak sıkı sıkı birbirine bağlayarak örmüş ve 10 metre kadar uzunluğunda, bir kişiyi haydi haydi çekecek kalınlıkta bir ip elde etmiştim. Bunun bir ucuna ilmek yaptım ve Meksikalıların "laso" dedikleri ucu ilmekli kordonla değirmene en yakın pencereye geldim. Evvela pencereden uzanıp eğilerek sağ, sol ve alt kattaki pencereleri inceledim. Ancak birinci ve ikinci katta ışık vardı, diğer katlar zifirî karanlıktı. Kordonu büküp hazırlayarak değirmene fırlattım. Bir, iki, üç, beş, sekiz, on bir... Atıyor, fakat mümkün değil tutturamıyordum. On, yirmi değil, yüz, bin defa, sabaha kadar uğraşarak, birinde olmazsa diğerinde mutlaka muvaffak olacaktım. Öyle ki ilk sıralarda beceremediğim hâlde, tekrar tekrar uğraştıkça kazanılan tecrübelerle, yirmi dakikadan fazla uğraştıktan sonra, nihayet laso, değirmenin gece karanlıkta seçemediğim bir köşesine takıldı. Elimdeki ucu çektim, kordonu tespit ettim,

tarttım. O kadar kuvvetle bağlıydı ki, ne kadar uğraşılsa çözülmek veya kurtulmak ihtimali yoktu.

Kordonun bendeki ucunu iki pencere arasındaki bölmeye bağladım.

İşin güç tarafını yapmıştım. Şimdi sıra en güç tarafına gelmiş, yani ipe tutuna tutuna pervaneye yetişmek kalmıştı. Vaktiyle mektepte iken jimnastikte oldukça maharetim vardıysa da on beş seneden fazla bir zamandan beri kendimi çekmemiş, ham bir hâlde olduğum için, yirmi metreyi aşkın bir yükseklikte parende atarak bu uçurumu aşmak yapabileceğim bir şey değildi. Buna rağmen, bitli fındık veya kızgın şiş işkencesinden kurtulmak ve özellikle paraya ve Suzan'a kavuşmak için daha korkunç tehlikeleri büyük bir cesaretle göze alıyordum.

Şimdi aşağıdaki adamların uyuması ve etrafın tehlikeli gözlerden uzak kalması için beklemek lazımdı.

Kalbim derin ümitlerle çırpındığı hâlde beklemek için yatağa uzandım.

~ 11 ~

Harekete geçmek vaktinin geldiğine karar verdiğim zaman, evvela pencereden iyice sarkarak aşağı katın pencerelerini kontrol ettim. Uyanık olup olmadıklarını, odalarda ışık bulunup bulunmadığını anladıktan sonra pencereyi açtım.

Mektepte jimnastik yaptığımı söylemiştim. Bu emniyet olmasa bile, yaptığım işin hayati ehemmiyeti beni cesaretlendiriyordu. Tehlikeli bir vaziyette olmakla beraber geçeceğim mesafe 4 veya 5 metreden fazla değildi. Binde bir ihtimalle, elim çözülerek tepe aşağı yuvarlanıp beynim parçalansa bile, haydut heriflerin elinde

ateşle veya bitlerle can vermekten elbette hem daha iyi, hem insanlığa daha uygundu.

Bir kere ipi koluma kenetleyip arasına almak ve diğer elimle çekerek kaydırmak istiyordum. Böyle olursa ellerimle ilerlerken kayıp kurtulması ihtimali yoktu.

Evvela pencereyi tutarak sarktım, sonra ipi sağ koluma kenetleyip sıkıştırdım, sol elimle kulaçlayıp kendimi çekmeye başladım.

Biraz kayarak ilerledimse de bu hareket pek güç oluyordu. Acaba iki elimle tutup da asıla asıla, atlaya atlaya, kavraya kavraya ilerlemek daha mı iyi olacaktı? Fakat belaya bakınız ki, vücudumun ağırlığı tamamen sağ koluma binmiş olduğundan, şimdi onu çözüp elimi uzatarak ipi yakalamak pek zordu.

Çaresiz, bu tertip üzere ilerlemek zorunluluğu vardı.

Dişimi sıkarak böylece ilerlemeye çalıştım. Beş dakika boyunca uğraşmanın sonucu, ancak 1 metre kadar kaymıştım. Şimdi havada, bir cambaz çocuğu gibi asılmış, binbir tehlike üstünde, can havliyle soluyarak ilerlemeye çalışıyordum!

Sağ kolum ipten kesilmeye başlıyor, aynı noktada sıyırtma sebebiyle keskin bir sızı ciğerlerime işliyor, kolumu kesilmiş, kopmak üzere zannediyordum.

Bir gayret, bir gayret daha. Az daha ilerledim. Şimdi pervane, gecenin karanlığı içinde hayalete benzeyen kollarıyla, kararmış olan gözlerime karmaşık boyutlar arz ediyor, kendimi büyük bir bina iskelesinin engeline takılmış zannediyordum.

Ah, bir kere ayağım bir yere dayansaydı.

Şimdi daha yaklaşmıştım. Gecenin karanlığı içinde elimi uzatsam bir sütunu tutacağımı zannediyordum.

Sol elimi boşlukta savurdum, havada bir şeye temas etmeyerek döndü, yine bana geldi.

Bir hareket daha... Şimdi hareketler tecrübe sayesinde daha başarılı oluyor, alışkanlıkla daha mesafeli kımıldanışları temin ediyordum.

Beş dakika sonra pervanenin bir kanadını elimin üstünde gördüm. Fakat buna tutunsam yine bir şey yapmış olmayacaktım; ihtimal boş ise dönecek beni aşağı kaydırıp tehlikeli bir vaziyete koyacaktı. Bunun için gayret edip yarım metre kadar daha yaklaşmak lazımdı.

Artık zafer gerçekleşiyor, gözümün önünde beş dakika evvel başarısızlık ihtimaliyle hazin hazin tebessüm ederek veda bakışlarıyla duran Suzancık, şimdi daha yaklaşmış, daha sıcak bir neşeyle zengin göğsünü bana arz eder gibi görünüyordu.

İyice yaklaşınca uzattığım elime makinenin dişli bir yeri geçti. Ayaklarımı sallıyor, bir yeri tutarak elimi de ona göre bırakmak istiyordum. Fakat ayaklarım havada sallanıyor, o kadar uğraştığım hâlde hiçbir noktaya temas etmiyordu.

Kollarımda kuvvet kalmamış olduğundan bir de orada elimle asılıp durmaktan korkuyordum. Biraz daha ilerledim.

Oh... Selamet!

Şimdi pervanenin üzerinde sabit bir vaziyette yerleşmiş, rahatlıkla nefes alıyordum. Sevinçten gözlerim kararıyor, hemen hoplayıp sıçraya sıçraya uzaklaşmak istiyordum.

Ne muzafferiyetti!

Yarın sabah, o eğri büğrü adamlar bin cinayet kastıyla, tehditler, baskılarla benim odaya çıktıkları vakit, kafesi boş ve kuşu uçmuş görünce kim bilir ne hâle geleceklerdi? Ben ise o zaman ve bu sefer her türlü emniyet tertibatını almış olarak rahat ve sakin evimde oturacaktım.

Şimdi aşağı inmek lazımdı. Bu gayet kolay oldu. Yalnız değirmenin orta hizasına geldiğim zaman komşu pencerelerden birinde bir hareket gördüm ve mahvoldum.

Perde açılmış, karanlıkta birisi beni seyrediyor zannettim, dondum, kaskatı kaldım. Acaba rüya mı görüyordum, yoksa gerçek miydi? Başımı çevirip bakmaya cesaret edemiyordum. Ya bir adam beni görmüş, fark etmişse... Ya şimdi evdekileri uyandırırsa... Ya beni tekrar yakalarlarsa...

Bu sefer oda değil, bir karanlık rutubetli mahzene atarlar ve ne yapsalar hakları olurdu.

Orada bana bitmez tükenmez asırlar kadar uzun gelen bir iki dakikalık azap ve heyecan vakti geçti. Nihayet, daha fazla durmanın mümkün olmadığını görerek, ne olursa olsun diye başımı şöyle çevirip bir daha baktım.

Eyvah! Meğer perde kıvrılmış, bükülmüş, ters çevrilerek öylece konmuş değil miymiş?

Artık saniye kaybedecek zaman yoktu.

Telaş ve aceleyle aşağı doğru sıyrılmaya başladım. Fakat yere yaklaştıkça şimdi de korkunç bir homurtu ile bir köpeğin koşup geldiğini gördüm.

İşte o zaman mahvolduğumu anladım.

Köpek müthiş surette havlıyor, evdekileri uyandırmak tehlikesi başgösteriyordu. Şimdi atlasam ya can alacak bir yerimden ısıracak, ben kanlar içinde yere yuvarlanıp kımıldayamaz olacağım, yahut ben köpeği susturup koşsam bile arkamdan adamlar yetişecekler. Yani yine mahvolacaktım.

Bu korku içinde hareketsiz kaldım. Gariptir ki, ben hareket etmeyince köpeğin de sesi kısıldı.

Biraz daha bana baktıktan sonra, az ileri gidip kıvrılarak orada uyumaya başladı.

Şimdi ne yapmalıydı? Tekrar hareket eder etmez köpek yine uyanıp bağırmaya başlayacaktı. Beş dakika müthiş bir azimle, ömrümün en korkunç zamanını düşünmek için gayret sarf ettim. Hemen karar verdim: Hissettirmeyecek surette yavaşçacık uzanarak orada, elimin yakınında duran birkaç demir çubuğun birini aldım. Metin ve canlı bir şekilde sıyrıldım, yere atladım.

Köpek, kımıldanmaksızın öylece olduğu yerden homurdanıyordu. Eğer bağırıp veya hareket edip bana atıldığını görecek olursam, hemen kafası budur deyip çubuğu beynine çalacaktım. Zaten selamet için yapılacak başka şey de yoktu. Köpek var diye bu başarılı firar planını neticesizliğe mahkum edemezdim.

Fakat köpek, başına gelecek faciayı sezmiş de işi hafif atlatmak istiyormuş gibi horlamakla kanaat etti ve kımıldamadı.

Öyle oldu ki, âdeta evin bir adamıymışım gibi köpeğin önünden yürüyerek geçtim. Yüreğim dünyayı yıkacak surette gümbürdüyor, hayatımın en müthiş kozunu oynuyordum.

Yürüdüm, bahçenin çitini aşarak yola çıktım. Köpeği huylandırmamak için, kalbimin heyecanına rağmen, üç dört dakika ağır ağır gittikten sonra tabanı omzuma vurarak Yeşilköy'e doğru koşmaya başladım.

~ 12 ~

Ufukta İzmit üzerinden belirmeye başlayan gündoğumunun ilk eserleriyle yarı aydınlık bir karanlık içinde, sabah serinliğiyle karışmış yaz harareti altında, bu ıssız kır yollarında arkamdan birisi veya köpek gelmesi ihtimalinin korkusuyla koşuyordum.

Yeşilköy Köprüsü önümdeydi. Fakat bir türlü yetişemiyordum. Sanki ben yaklaştıkça o sekiyor, uzaklaşıp gidiyordu.

Bir zaman sonra soluk soluğa, bitmiş, harap bir hâlde oraya geldim. Artık emniyetle dönüp arkama baktım.

Gittikçe açılan hava altında yolda ve görünürde hiç kimseler yoktu. Uzakta yüksek hava değirmenleriyle Şenlikköy, birbirine sıkışmış köşklerin şekilleriyle bir küme hâlinde görünüyordu.

Arkamda henüz geçici hocalığımdan kalan cübbe duruyor, hatta koşmama etekleri mani olduğu gibi, yürümemi de zorlaştırıyordu. Saate baktım, dört buçuktu. Bunun doğru olduğunu pek yakinen bilemiyorsam da herhâlde dört, beş arasında olmalıydı.

Evvela, şimendiferin ilk treninin kaçta olduğunu anlamak için istasyona gitmek istedim. Yorgun yorgun yürürken istasyonun yakınında gördüğüm bir otomobil beni ikaz etti. Şimdi elbette bu saatte tren yoktu. İstasyonda bekleyeceğime, şu şoförü kandırıp da bir hamlede İstanbul'a gitmek, doğru Taksim'e koşarak iki gecedir benden haber almamış bir hâlde ne yaptıklarını merak ettiğim o iki nur yavrunun endişe ve heyecanını **teskin etmek** daha doğru değil miydi?

Otomobilde şoför yoktu. Sağa sola baktım, kimseyi görmedim. İnsan ne garip mahluktur! Hayatında başkalarının günahlarıyla bir iki düzensiz ve gayrimeşru iş görmeye alıştı mı, özellikle belalı maceralar arasında yuvarlandı mı, hemen suistimale vahşi ve karşı konamaz bir **meyil** duyuyor.

Orada sahipsiz duran otomobile bakarken içimden hemen atlayıp biraz kullanmasını bildiğim makineyi harekete geçirmek ve "Ver elini İstanbul!" deyip uçmak için şiddetli bir arzu hisse-

diyordum. İstanbul'a gelince tenha bir yerde makineyi bırakarak savuşur giderdim. Beni kim bulabilir, kim ele geçirirdi?

Fakat ben orada duruyorken her nasılsa otomobile pek uzak olmadığı anlaşılan şoför, eğri bir bakışla yaklaştı: "Ne haber hoca efendi? Otomobil mi lazım?" diye sordu. Başımda sarık olmadığı için hocalığımı nereden anladı diye canım sıkılarak: "İstanbul'a gider misin?" dedim.

Külhanbeyi adam, uçarı tavrıyla: "Vereceğin paraya bakar." dedi. Mektepten kalma bir **külhanbeyi** hatırasıyla ben de aynı şive ile karşılık verdim: "Ne istiyorsun ki?" Çapkın oğlan, tam külhanbeyi tavrıyla, beş parmağını açıp elini gösterdi. "Beş mi?" dedim. "Beklemiyorsun ki be kardeş." diye söylendi. "Bak, bir... İki, dedi ve beş parmaklı elini havada iki defa salladı."

"On mu?" diye sordum.

Başıyla tasdik etti.

"Haydi, yedi buçuk vereyim de götürüver." dedim, otomobile atladım.

Şimdi, tenha yollarda uçuyorduk.

İstanbul'a altı, altı buçukta varabilirdik. Tam vakitti. Şimdi Raci Beyefendi'nin aleyhimdeki bu çirkin oyunu hakkında zabıtaya müracaat edip etmemek hususunda düşünüyordum. Fakat bu iş için evvela hanımefendinin fikrini almak icap ediyordu. Onun için serbestliğin neşesini bütün hücrelerime kadar içerek etrafı seyre daldım.

Taksim Meydanı'nda otomobil durdu. Paraları adamın omzundan uzatarak atladım ve Beyoğlu'nun sabahlara mahsus yarı tenhalığı içinde caddeden apartmana doğru süratle yürümeye başladım.

Aman şimdi ne kadar sevinecekler, ne kadar şaşıracaklardı. Kim bilir Suzancık nasıl şaşıracak, nasıl neşelenecekti.

Hele benim firarımın ayrıntılarını duyunca bunu tıpkı sinemalardaki Amerika dramlarına, Edipoluların, Douglas Ferinkslerin harika maceralarına benzeterek nasıl çırpınacak ve beni nasıl tebrik edeceklerdi.

Apartmana girdiğim vakit, neşeden kanatlanmış gibiydim. Katları uçarak çıktım. Hemen zile bastım.

Fakat kapı açılmıyordu. Bir daha, bir daha zili çaldım. O vakit tembel, uykulu bir sesle içeriden bir kapının açıldığını duydum. Birisi döşemelerin üzerinde ayaklarını sürükleyerek kapının arkasına geldi.

Ardından esneyen bir ağız, horultulu bir sesle seslendi, "Kimdir o?"

Bu aşçı kadındı.

Hemen heyecanla, "Madam, benim. Aç!" dedim.

"Sen kim?"

"Canım, benim. Aç da görürsün."

Kapının arkasına emniyet zincirinin takıldığını hissettim ve kapı yarıya kadar açıldı.

Aşçı kadın beni görür görmez hayret tavrıyla, "Aa, beyefendi, siz misiniz? Lakin neredesiniz?" dedi ve kapıyı hemen açarak beni içeri aldı.

"Hanımefendiler... Yoklar mı?" diye sordum.

Çırpınarak, "Ne hanımefendiler..." diye feryat etti.

Korkmaya başlamıştım.

"Lakin ne oldu, ne var? Bana anlat. Haydi durma!" diye haykırdım.

Kadın o zaman yine çırpınarak, dövünerek anlatmaya başladı.

Benim buradan çıktığım gecenin sabahı, öğleden evvel Suzan öteberi almak için Beyoğlu'na gitmiş, fakat öğleye kadar gelmemiş. Meraktan çıldırmış olan hanımefendi arkasından hizmetçiyi göndererek yine beklemiş; saat biri geçtiği hâlde hiçbir haber alamayınca kendi sokağa fırlamış. Genç kızın gitmesi mümkün olan dükkânlara, yerlere koşup sormuş. Bunların bazısında böyle bir hanımın geldiğini, bazısında öyle bir hanımın görülmediğini öğrenmiş. Artık aklını tümden kaybeden kadıncağız Galatasaray'a, zabıtaya koşmuş.

Zabıtada semtin noktalarına telefon ederek bir bilgi almak istemiş, fakat hiçbir ize rastlayamayınca, hanımefendiyi her ne kadar tatmine çalışmışlarsa da, kadın bayılıp ayılmaktan kendini kaybetmiş bir hâlde olduğundan onu apartmana getirmişler.

Kuvvetle iki saate kadar küçük hanımı bulup getireceklerini vadederek çıkmışlar, gitmişler.

İki, üç, dört saat geçmiş. Bir haber gelmediğini görünce hanımefendi artık kendinden tamamen geçerek hizmetçiyi tekrar karakola göndermiş.

Karakoldan yine teminat vermişler; lazım gelen işlemlerin yapıldığını ve daha biraz beklenmesini tavsiye etmişler.

Fakat o akşam geç vakit, hanımefendi hâlâ bir habersizlik içinde artık yataktan başını kaldıramayarak kendini kaybetmiş ve kâbuslar içinde dövünmeye başlamış.

O gece binbir bela, binbir acı içinde sabahlamışlar. Fakat hanımefendi çok rahatsız olduğundan, hemen doktora koşan hizmetçi kız biraz sonra hekimle gelmiş. Hekim, kadını muayene esnasında, vahim olmak ihtimali olan bir hastalık bulduğu için tedaviye ihtiyaç olduğunu söylemiş. O zaman hanımefendi "Beni hastaneye götürün!" diye emrettiğinden, mecburen Amerikan Hastanesi'ne kaldırmışlar.

Kadın, bu ayrıntıları verdikten sonra, "İşte hanımefendi hastanede, küçük hanım kayıp... Artık siz bilirsiniz." diye söylendi.

Hemen kapıdan fırladım, hastaneye koştum. Fakat bela asıl orada karşıma çıktı. Çünkü hastanede henüz kabul saati gelmediği için içeri koymuyorlardı. Kapıcıya müdürü görmek için ısrar ettim. Adam biraz nazlanarak içeri gitti; az sonra geldi, beni içeri götürdü. Kapının karşısında muşamba döşenmiş soğuk bir hastanenin odasına koydu, gitti.

Az sonra sakalsız ve bıyıksız, genç mi, ihtiyar mı olduğu belli olmayan bir Amerikalı ile yüz yüze geldim.

Adama hemen, "Dün buraya Hadiye Hanım adında bir hasta getirmişler. Onu kesinlikle görmem lazım, müsaadenizi rica ederim." dedim.

Adam bunun hastanenin kurallarına aykırı olduğunu söyledi. O zaman meselenin ehemmiyetini biraz çıtlatıp bunun mutlaka uyulması gereken bir kural olmadığını, olsa bile zorunlu hâllerde ihlal edilmesinde sakınca olamayacağını söyledim.

Adam tereddüt eder gibi oldu, "Biraz müsaade ediniz." diye çekildi, gitti.

Beş dakika sonra beni aldılar, yukarı çıkardılar.

Bu mülakat pek feci bir şey oldu. Hadiye Hanım, daimî bir **humma** içinde çırpınıyor, nöbet nöbeti takip ediyor, müthiş bir heyecan içinde kıvranıyordu.

Beni görür görmez silkindi, sıçradı, "Ah, doktor bey... Siz misiniz, fakat neredesiniz, ne oldu, haberiniz var mı?" diye hüngür hüngür ağlamaya başladı.

Orada bulunan hastabakıcının teminine bakılırsa bu ağlama büyük bir tehlikeyi uzaklaştıran bir hadise olmuş.

Orada birkaç kısa cümleyle benim de başıma gelen macerayı anlattım ve kendimi kurtardığım gibi, nihayet üç gün sonra Suzan Hanım'ı da sağ salim getirip kendisine teslim edeceğimi, hiç merak etmeyip **müsterih** olmasını söyledim.

Kadının, ben bu teminatı verirken hıçkırıkları durmuş, yüzüne sükûnet gelmeye başlamıştı.

Ellerime sarılıp, "Ah doktor, seni bilirim, istersen bu vaadini tutacağına eminim ve Suzan için her fedakârlığı yaparak çalışacağını da iyice biliyorum. Hayatlarımız senin elinde, artık her şey lütfuna kalmış." diyordu.

O zaman kendisine dedim ki:

"Beni götürenler Raci Bey'in adamları olduğu gibi, Suzan Hanım'ı da onların kaçırdığına hiç şüphe yok. Şimdi ben, buraya gelinceye kadar ilk iş olarak gidip polis müdürüne aleyhimdeki suikastı haber vermek, yer ve şahıs tayin ederek dava etmek fikrindeydim. Fakat değil mi ki, Suzan Hanım'ın macerası meydana geldi, şimdi bu iş için zabıtayı ayaklandırır ve Şenlikköy'e polis gönderirsek bir kere Suzan Hanım da benim gibi aynı yerde, aynı evde hapis bile olsa, benim firarımdan sonra elbette ihtiyaten onu başka yere aşırmış olacaklardır. İhtiyat ve tedbir, işi gürültüye vermeyip el altından hareket etmeyi emreder. Selamet, böyle hareketi gerektirmektedir. Siz ne dersiniz?"

Hanımefendi böyle ince meseleleri anlayacak ve halledecek mevkide miydi bilmem?

Fakat bütün bir ruh teslimiyetiyle ve ellerimi tekrar sıkarak, "Siz nasıl bilirseniz, nasıl münasip görürseniz öyle hareket ediniz. Muvaffak olacağınıza ben eminim. Haydi Allah yolunuzu açık, işinizi kolay etsin." dedi.

Veda ederek çıktım.

Evet, hiç bu işte zabıtayı ayaklandırmak akla uygun değildi. Eşkıya inini, hırsız yuvasını basacak değildik ki... Gerçi bu adamlar, eşkıyadan da beter, hırsızdan da kötüydüler. Fakat bizim menfaatimiz gizlice, gürültüsüzce, tedbir ve ihtiyatla hareket etmekte, adamlara iz vermeksizin ellerindeki zavallı kızcağızı kurtarmaktaydı.

* * *

İlk iş olarak otelime gittim ve soyunup bir banyo yaparak, kafamı dinleyip soğukkanlılıkla düşünmek ve karar vermek için biraz uykuya yattım.

Fakat ne uyku, ne uyku...

İnsanın başına neler geliyor yahu!

Ben, Erzurum Hastanesi Başhekimi Şakir Feyzi adında uysal tavırlı, ince kalpli, **munis** yaratılışlı bu gariban, şu anda ne içinden çıkılmaz macera girdaplarında yuvarlanıyordum.

İki ay evvel, kim derdi ki bir gün işleri güçleri yağma, çapul ve çalmadan ibaret olan bir sürü haydutla yumruk yumruğa, pençe pençeye, silah silaha mücadeleye mecbur olacağım.

Hem söyleseler bile inanır mıydım? İnanmak mümkün müydü? Bir kere, ömrümde bir kimseyle kavga etmiş bir adam değildim. Gürültülü maceralardan daima kaçınır, çekinirdim.

Tek hususiyetim, Sherlock Holmes, Arsen Lupen maceralarını ve bazı İngiliz, Amerikan polisiye romanlarını büyük bir merak ve özenle okumuş olmaktan ve yalnız keskin ve mutlak tehlikeli zamanlarda pervasız bir cesaretle donanmış bulunmamdan ibaretti.

Bu eşkıya sürüsüyle, bu binbir kazıktan, binbir zincirden kurtulmuş haydutlarla uğraşmak için ancak bu silahlarım vardı. Üstelik

ben, bu kadar zayıf, henüz **fiilen** büyük tecrübeler geçirmemiş, yetenek ve kuvvetlerimle, Suzan gibi değerli, azizler azizi bir yavruyu kurtarmaya, konaktaki dik ve eğik mermer arkasında saklı yüzlerce hatta binlerce lirayı almaya yelteniyordum.

İtiraf ederim ki, işin bu noktasını düşününce korkunç bir uçurumdan yuvarlanıyormuşum gibi gözlerim kararıyor, beynim dönüyor ve mevcudiyetim uyuşuyordu.

~ 13 ~

Hastanede yatan zavallı kadına verdiğim vaat beni her şeyden ziyade tahrik ediyor ve heyecanlandırıyordu. Bu kadına "Siz müsterih olunuz, ben üç gün zarfında kızınızı sağ salim teslim edeceğime söz veriyorum." demiştim.

Hâlbuki hiçbir bilgiye, hiçbir ize, hatta hiçbir şüpheye sahip değildim. İçinde çırpındığımız sırrı keşfedip halledebilmek için insan bir Sherlock Holmes olmalıydı. Ben ise sadece bir doktordum.

Ne yapacaktım? Nereye gidecektim?

Doğru yolda, bu soruların bulamadığım cevaplarının yükü altında belim bükülmüş, ensem çökmüş bir hâlde ağır ağır yürüyordum.

Polis müdüriyetine müracaat etmeyi düşündüm. Fakat bu gibi şeylerde bazen resmî eller bir şey yapabilmekten ziyade, yapılması muhtemel olan şeyleri de bozarlar. Onun için bu noktadan da fayda beklemeyerek perişan, kararsız yürüyordum.

Arkamdan bir ses işittim:

"Artık dostlarınızı tanımıyor musunuz?"

Döndüm, baktım.

"Vay azizim... Aman seni Allah mı gönderdi?" diye haykırdım.

Bu Hasan Fuat isminde, ta rüştiyeden beri mektep arkadaşım... Muhtelif işlerde bulunmuş, kâh gümrükte muhafaza memuru, kâh –Abdülhamid zamanında– sarayda bilmem ne memuru; fakat acar, yırtıcı, bıçak gibi keskin bir dostumdu. Mektepteyken semtlerin yakınlığından çoğu zaman ders çalışmak için geceleri bize gelir, benimle **müzakere** ederdi.

Çok uysal, yumuşak başlı bir adam olmasının yanı sıra, bana karşı derin minnetleri vardı. Hele bir sene imtihanı benim sayemde geçtiğine kanaat etmiş olduğundan kaç defa "Bu iyiliğini ölünceye kadar unutmayacağım." gibi şükran çığlıkları atmıştı.

Onu, bu tereddütlü zamanda birdenbire karşımda görünce birçok istifadeler ümit ederek sevinmiş ve hemen koluna girip sürükleyerek bir gazinoya oturtmuştum.

Orada ilk merasim kelimelerini bitirdik. İçinde bulunduğum maceranın ayrıntılarını mümkün olduğu kadar atlayıp hikâyeyi ve hikâye sahiplerini tanınamaz bir surete koyduktan sonra "Şimdi sen beni dinle!" diye kendisine kısaca anlattım.

Ben anlatırken o ikide bir elini alnına vurup, "Vay geçmişini... Hay anasını... Ulan yaptıkları şeye bak. İnsan roman okuyorum zannediyor." diye haykırıyordu.

Nihayet iş benim başıma gelen oyuna, Şenlikköy'deki hapsim, oradan firarım, dönüşte Suzan'ın kaçırılması bahsine gelince hayretinden ve hiddetinden köpükler içinde kaldı, "Ulan, bu zamanda be... Böyle şeyler nasıl olur? Hani sen söylemesen vallahi inanmayacağım." diyerek gözleri açılmış dinliyordu.

Nihayet hanımefendiye verdiğim sözü de anlatarak şimdi ne yapacağımı bilmediğimi ilave ettim. Kendisine tesadüfüm üzerine, bir akıl alacak olmaktan memnun olduğumu söyledim.

İri bıyıklarını parmaklarına dolayarak hafifçe düşündü, "İyi kardeş, ama bu işler akılla, tedbirle, tecrübeyle yapılmalıdır. Karşımızdaki adamlar müthiş bir haydut çetesi. Bunlarla başa çıkmak kolay değil. Hele şu vaziyette, yani küçük hanımın nerede olduğunu bilmediğimiz için elimiz, kolumuz bağlı, sessiz ve suskun kalacağız. Bana kalırsa sen müsaade et de gideyim, şube müdürü Osman Bey'i göreyim. Yok, yok, yok. Resmen değil, özel olarak bir danışayım, bir fikir sorayım. Onlar orada hep böyle dalavereler içinde yuvarlanarak pişmiş adamlardır. Her gün ellerinden, ipten, kazıktan kurtulmuş böyle bir sürü it geçiyor. Bunların bütün dalaverelerini bilirler. Ne de olsa bizim gibi acemi değildirler. Atacağımız adımları bilerek atmış olalım.

Ben resmî memurlar işin içine girecekleri için hiç hoşlanmamakla beraber, özel olarak gidip konuşmasını rica ettim. Kendim de bu esnada kılık değiştirerek gidip Şenlikköy'de bir dolaşmayı, firar ettiğim köşkün ne hâlde olduğunu anlamayı kararlaştırdığım için, bugünü böyle geçirdikten sonra, akşamüzeri kendisiyle yine kahvede buluşmak üzere ayrıldık.

* * *

Kılık değiştirmek... İyi ama, nasıl? Şenlikköy'e, o tenha yere ne kıyafetle gitmek **makuldür**?

Evvela leblebiciliği düşündüm, fakat bu adamların yalnız kıyafetleri değil, lisanları da kendilerine mahsus olduğundan bundan vazgeçmeye mecbur oldum. En nihayet, düşüne düşüne, şüphe çekmeden köşklerin arasında rahatça dolaşabilmek için macunculuğu uygun buldum.

Bunlar şehir uşağı, çoğunlukla ceketli, pantolonlu adamlardır. Bazen klarnet veya **lavta** çaldıkları olursa da, yalnız ellerindeki **maplakları** şıngırdatarak kendine özgü bir ahenkle "Macun... Âlâ macunlar var!" veya "Gel, nane, tarçın, ayva, hindistancevizi!" gibi

isimler sayarak bir terane tutturup giderler ki, bunları ben o sırada yapabilirim zannediyorum.

Fakat macuncu malzemelerini acaba nerede bulabilirim? İşin en zor kısmı, öğleye kadar bunu tedarik edip hemen yola çıkmaktı.

Yolda yürürken Galatasaray'ın karşısındaki sucunun önüne gelmiştim. Hemen aklıma geldi, adama sordum:

"Baksana arkadaş, macuncuların bir yeri var mıdır? Bunlar umumiyetle ne semtte bulunurlar?"

Adam bir müşteriye doldurduğu buzlu portakal şerbetini özel bir edayla sunarak bana yan ağızla, "Efendim, macuncuların kahvesi Tahtakale'dedir. Orada bir küçük kahvede bulunurlar." dedi.

"Ya... Tahtakale'nin acaba ne tarafında?"

"Nalburları geçince büyük helvacının karşısındaki sokağın içinde bir küçük kahvedir. Orada kime sorsanız gösterirler." dedi.

Soluğu hemen Tahtakale'de aldım, tarif olunan kahveyi adamın söylediği gibi gayet kolayca buldum. Bu küçük, karanlık, içeri doğru derin, pis bir kahveydi. Fakat girdiğim vakit kahveciden başka kimse yoktu. Bu saatte macuncuların "iş başında" olduğunu öğrendim. Kahveciye bir lira toka edip, "Arkadaş, bir problemim var." dedim. "Bana bir macuncu tablası lazım. Fakat boş değil, dolu istiyorum. Hazır... Macunlarıyla, her şeyiyle hazır bir tabla... Bunu bulabilir miyim ve nerede bulurum?" dedi.

Adam ağzı bir metre açılmış, havadan gelen bu kadar paraya bir türlü inanamayarak sahte olmasın der gibi altını üstünü çevirip bakıyor ve cevap bulamıyordu.

Biraz kendisini ısıtmak ve laf açabilmek için durmadan söyleniyordum.

"Kalemde birkaç arkadaş bir bahis tutuştuk da... Birine azizlik yapmak istiyoruz da... Hani şöyle bir macuncu kıyafetiyle birdenbire kaleme girip bir tuhaflık olsun diye karar verdik de..."

Adam ancak kendine gelebildi, "Ha..." etti. "Ha, şu dalga... Bunu yapsa yapsa Topal Hacı yapabilir. Macuncuların şimdi macunlarını pişirip ya döktükleri, ya dökecekleri saattir. Fakat Topal Hacı'yı nerede bulmalı? Belki o tablasını size bugünlük kiraya verebilir."

Bu kolaylık müjdesine hemen sevinerek, "Aman, yerini bilmiyor musun?" dedim.

Adam biraz düşünerek, "Hele siz biraz geliniz de bir soralım." dedi.

Kahvenin kapısını kilitlemeyi unutmayarak caddeye çıktık.

Orada bir helvacıyla gitti konuştu, sonra bir aşçıya uğradı ve bana eliyle işaret ederek bulduğunu bildiren bir tavırl, "Geliniz bakalım." dedi.

Kendisini Unkapanı'na doğru takibe başladım. Dar, pis, eğri büğrü sokakları geçiyorduk. Orada bir eski, küçük hanın kapısından girdi; bir odanın önünde çömelmiş, sigara içen, kısaca boylu bir adama yaklaşıp beni göstererek bir şeyler söyledi. Adam ayağa kalkmıştı. Yaklaştım, ona da kalemde tertip edilen bir azizlikten, bir arkadaşa oynanacak oyundan bahsederek tablasını bugün bana kiraya verip vermeyeceğini sordum.

Odanın içindeki bir sehpa üzerinde, nazlı yüzlü, rengârenk gözler içinde ağdalanan tablayı göstererek, "Kolay beyim." dedi.

Sonra pişkin ve işini bilir bir hilekâr tavrıyla, "Şimdi..." dedi. "Şimdi beş lira macun için verirseniz on beş lira da tabla için rehin bırakırsınız. Tabla geldiği zaman on beş liranızı geri alırsınız."

"Eee..." dedim. "Kıyafet için?"

Kahveci bu alaya gülüyor ve macuncu da tebessümden kendini menedemiyordu.

"Zannederim benim boyumdasınız ve aşağı yukarı bir yapıdayız. Biraz kısa, biraz uzun kusura bakmazsanız size eskice püsküce bir kat elbise de bulabilirim. Bunun için de iki lira bırakırsınız."

Bir kat elbise köprüde emanetçideydi. Birini de burada bırakacaktık, fakat muvaffakiyet için ne ehemmiyeti var? Hemen paraları saydım. Ayağıma açık mavi üzerine koyu çizgili bir bıçkın pantolon, üzerine siyah ve kolları yağlı, yakası yırtık eski bir ceket, içime mavi bir mintan, belime bir **Trablus kuşağı** ve başıma da küçük, siyah bir fes giydim.

Adam ayağımdaki potinleri de pek şık bularak sivri topuklu bir iskarpin verdi. Kahkahayla gülerek onlara, "Aman, ne tuhaf olacak? Acaba beni kalemde tanırlar mı?" diyordum.

Maplaklar elimde, sehpa kolumda, tabla başımda sokağa çıktığım vakit, Erzurum Hastanesinin doktorları beni bu kıyafette görseler diyor, kendi kendime katılıyordum.

Bir taraftan da canavar haydutların tanıyamaması ve istediğim bilgiyi alabilmek için fevkalade tedbire lüzum olduğunu düşünerek kendi kendimi muvaffakiyetimden dolayı tebrik ediyordum.

Uzunçarşı'dan Mercan'a, Mercan'dan Beyazıt'a, Beyazıt'tan Kumkapı'ya inmek bir hamlelik iş oldu. Kendimi Yeşilköy'e giden trenin üçüncü mevki vagonunda bulduğum zaman düşünmeye başladım. Şüphesiz, değil o eşkıya yamakları, bu kıyafetle beni kim görse tanıyamazdı.

Gece binbir güçlükle, binbir tehlikeye karşı gelerek firar ettiğim ölüm kapanına, o gün yine kendi ayağımla, hem de "Âlâ macun-

larım var! Misk, portakal, hindistancevizi, badem macunları var!" diye şarkı söyleye söyleye gidiyordum.

Hayatın garipliği ve **fecaati**...

Yeşilköy'de trenden inip de tenha kırlara vurunca sesimi bir denedim.

Avazım çıktığı kadar ve sesimi ahenkle çıkarmaya çalışarak "Âlâ macunlarım var!" vs. vs. diye ötmeye başladım.

Pek yabani bir ahenk oluyordu; ama Şenlikköy'de, o tenha köşklerde oturmaktan aptallaşmış bir sürü sersem kadınlara ses beğendirmeye gitmiyordum ya!

Gece, uçurumlardan aşarak tırmandığım yel değirmenini karşıdan görünce itiraf ederim ki, kalbim başıma gelecek tehlikelerden güp güp atıyordu.

Fakat bu kadarını yapıp buraya kadar geldikten sonra, şimdi böyle esassız bir korku için geri dönecek değildim. Daha beş dakika mesafeden elimdeki maplakları şıkırdatıp ince bir sesle "Haydi, macuncu geldi!" diye haykırıyordum.

Nihayet işte köşkün bahçe kapısı... İşte giriyorum, işte tekrar öttürerek yine "Macuncu geldi!" diye sesleniyordum.

Bir iki dakika hareket yok.

Acaba daha durmak münasebetsiz mi oluyor?

Fakat pencerelerde hiçbir hayat belirtisi yok. Âdeta köşk bomboşmuş gibi bir ölüm sessizliği var.

Perdeler sıkı sıkı indirilmiş, panjurlar kapanmış, hasılı içeride galiba kimse yok.

Öyle ya, öyle ya... Lakin ben bunu niçin düşünemedim?

Bu adamlar benim bu gece kaçtıktan sonra soluğu doğru karakolda alacağımdan elbette korkarlar ve buna karşı lazım gelen tedbirleri elbette alırlar.

Mesela, kim bilir, belki de köşkü öylece bırakarak firar etmişlerdir ve bu gayet tabiidir. Hiç aklı başında olan bir adam, böyle bir olaydan sonra hâlâ burada durur mu?

Ben bunu İstanbul'da düşünüp de boş yere bu kadar zahmetlere, bu kadar masraflara girmemeli değil miydim?

Kendi kendime, "Hay sersem herif... Ahmak, ahmak..." diye mırıldanıyordum.

Fakat tam çıkmak üzere idim ki bir kadın sesi işittim.

"Macuncu!" diye bağırıyordu.

Âni bir sevinçle "Ha!" dedim ve böyle erkeklerin gitmiş, bir veya iki kadının kalmış olmasını daha uygun buldum. Çünkü bu sersem kadınların ağzından kurnazlıkla epeyce bilgi alabilirdim.

Bahçenin **taflanlar** arasındaki yolundan ilerleyerek kapıya yaklaştığım vakit, kapının aralık edilip yaşlı bir kadının görüldüğünü fark ettim, "Ayol..." diyordu. "Ayol... Sen buraları artık unuttun galiba, aylar var ki görünmüyorsun. Bilirsin ya, macun müptelasıyızdır."

Kocakarı beni başka bir macuncuya benzetmiş olacaktı. Tam tablamı sehpanın üstüne koyup da terlemiş alnımı açmak için fesi arkaya ittiğim vakit, köşkün arka tarafından kalın bir yürüyüşle, dün ve evvelsi gün bana yukarıdaki odaya yemek getirmek lütfunda bulunan Çerkez'i görmeyeyim mi?

Hemen, belki tanır diye, küçük siyah fesimi kaşımın üstüne indirdim ve kadınla tatlı tatlı konuşmaya başladım.

~ 14 ~

Biz konuşurken Çerkez yanı başımda ayakta duruyor ve hiçbir şey söylemeyerek sükût içinde dinliyordu.

Kadın, "Macuncubaşı, bizim hanımefendiler şimdi bu köşkte değiller. Arkada başka bir köşkte oturuyorlar. Bilirsin ki, her vakit sen geldiğin zaman tablanı bizde boşaltırdın. Eğer istersen oraya da git, onlar da macunsuz kalmasınlar." dedi.

Adam bana şüpheli bir tavırla duruyor gibi geldiğinden, kadınla daha fazla konuşup ağzından laf almaktan kaçındım ve parlak bir nara ile "Hay hay!" dedim. Tablayı kapınca başımın üzerine, sehpayı koluma taktım. Adama, "Haydi bakalım, düş önüme kabadayı!" diyerek yola düzüldük.

Köşkten çıktık, diğer köşklerin arasından geçtikten sonra açıkta tek ve tenha bir vaziyette duran **kârgir** bir köşke doğrulduk.

Adam giderken hiç sesini çıkarmıyor, derin derin düşünüyor, yahut öküzler gibi geviş getiriyordu.

O köşke vardığımız zaman, bir hayli geniş olan dış bahçesinden geçtik. Adam inşallah burada beni kadınlarla yalnız bırakırdı da birkaç bilgi alırdım. Eğer burada da bir şey koparamazsam dönüşte öteki köşke uğrayıp oradaki kocakarıyı söyletmek işten değildi.

Adam köşkün arka kapısından girdi; ben bu esnada sehpamı yere indirmiş, tablamı üstüne koymuş, yanık yanık elimdeki maplakları şıkırdatmakla meşguldüm.

"E canım, macunun âlâsı dedik!"

Bir an oldu ki, kapının açıldığını ve adamın elinde bir tabakla tekrar gözüktüğünü gördüm. Sessiz bir işaretle beni içeri çağırıyordu.

Tablayı ve sehpayı kapınca "Bismillah, işte geliyor." dedim ve kapıdan içeri daldım.

Dışarının güneşinden olacak, karanlıkça bir ev altıydı. Fakat adımımı atar atmaz bilmem ne oldu, iki kolumu kuvvetli eller büküp arkama aldılar ve bir anda tablam bir tarafa, sehpam bir tarafa, bir tekmeyle ben de bir çukura yuvarlandığımı hissettim. Tepemde bir demir kapanın kilitlendiğini işittim.

Kendime kaç saat sonra geldiğimi tayin etmek mümkün değildi. Her ne kadar yanımda saat varsa da, bunu görmek için hafif bir ışık bile yoktu. Zifirî karanlık bir kuyu, yahut mağara içinde gömülmüş denebilirdim.

Ayağımın altında açılmış olan delikten tepe aşağı yuvarlandığım vakit başım öteye beriye çarpmış olmalı ki, sızılar hissediyor ve elimle yokladığım zaman ıslaklık bularak kan akmakta olduğunu zannediyordum.

El yordamıyla cebimdeki iki mendili birbirine bağlayarak başımın yaralarını sıktım ve karanlık içinde parmaklarımın temasıyla bulunduğum yerin ne şekil olduğunu anlamaya çalıştım.

Lakin bu adamlar ne yırtıcı, ne canavar şeylerdi ve meramlarına erişmek için hiçbir vahşetten, hiçbir pislikten geri durmamakta ne yaman insanlardı.

Bir kere son derece kurnaz ve keskindiler. Beni macuncu kıyafetinde bile tanıyıp böyle bir tuzağa düşürmekteki açık başarılarını şu durumda bile tebriğe layık buluyordum.

Bir taraftan bu mukayeseyle meşgulken diğer taraftan elimle, ayağımla ölçmüş, yoklamış, bulunduğum yerin sarnıç olmak üzere yapılmış bir kapan olduğunu keşfetmiştim.

Demek yine ellerine geçmiş; hem bu sefer evvelki gibi merhamet, insaf beklenemeyecek zalim bir surette avuçlarının içinde tıkışmış kalmıştım. Geçen sefer konfor içinde, karyolalı bir odada ve muntazam yemeklerle doyurulmak şartıyla hapisken bu sefer tekme altında ezilen bir fare yavrusu gibi çaresiz vaziyette bulunuyordum.

Bu sefer ihtimal yemek falan vermeyecekler ve kim bilir ne işkencelerle canımı alacaklardı.

İçim sızlayarak, "Zavallı hanımefendi, zavallı Suzancık..." diye ah ettim.

Lakin bu etrafımda dönen dolap nasıl şeydi? Bunlar burada kaç evi işgal etmişler, nasıl bir teşkilatla yerleşmişlerdi?

Evvela kaçtığım köşkteki kocakarı beni tanımış mıydı? Kuru kemikli Çerkez'in köşkün yan tarafından gelmesi hayır alameti değil, bilakis suikastın başladığını anlatıyordu.

Demek ki onlar, ben daha oraya gelmeden, eğer bu mümkün değilse gelirken uzaktan beni tanımış, tertibat almış ve her şeyi hazırlamış bulunuyorlardı. Bunda şüphe yok. Köşkün boş olduğunu ihtiyar kadın söylemişti. Demek benim firarım üzerine zabıtaya müracaatımdan korkarak ihtiyaten orasını boşaltmış olacaklardı. Orasını tahliye etmiş ve merkezlerini civardaki bu sarnıcında can çekiştiğim köşke nakletmiş olmaları lazım geliyordu.

Fakat "onlar" dediğim bu eşkıya çetesinin elebaşları kimlerdi? Ayrıca ne kadar nüfuzlu, emirlerinin altında ne hunhar yardımcıları bulunan reislerdi?

Bu noktaları düşündükçe yalnız kendi selametimi değil, bütün İstanbul'un selametini tehlikede görerek "Meşhur zenginler nasıl sağ kalıyorlar?" diye titriyordum.

Böyle müthiş reisler elindeki yırtıcı haydutlar, para için neler yapmazlardı ya Rabbim!

İşte bizi –Suzancık elbette benim gibi böyle cendere içinde değildir; çünkü ne de olsa babasının emriyle kaçırılmış ve saklanmış olduğundan elbette benden daha iyi muamele görmektedir– böyle hain bir kasıtla kurban edip takip etmiyorlar mıydı?

Şüphesiz benim kellem artık uçmuş demekti.

İnsan garip bir mahluk. Bir saat evvel hayalini yakıp kavuran korkunç olaylar, bir saat sonra daha feci şartlar dahilinde gerçekleşip başına geliyor. Ne olmak lazım gelir? Bu hâlde korkudan can vermek, endişeden harap olmak değil mi?

Hâlbuki bir **tevekkül** mü, tahammül mü nedir? İnsana bir dayanıklılık geliyor. Âdeta tehlike içinde kıvranan kendi değilmiş de, okuduğu bir romanın kahramanıymış gibi hissiz, donuk, nefes alıp oturuyor. İşte ben de hayalî heyecanlar içinde bayıltacak şu andaki vaziyetimi, bu karanlık, belki yılanlar, çıyanlar yuvası olan yerde âdeta gönül rahatlığıyla görüyordum.

Bu, belki kurtulmak için hiçbir ümidi olmayanlara mahsus bir rahatlık ki, tıpkı darağacına götürülenlerin bazılarında eseri görülen metanet gibi.

Böyle ruhum bin endişe ve sükûn yağmuru altında kıvranıp kaynayarak kaç saat kaldım, bunun tahmini mümkün değildir.

Yalnız bu esnada bir an oldu ki, bulunduğum yerin üst köşesinde aykırı bir ses işitir gibi oldum. Kendi kendime "Eyvah, cellatlar geliyor!" diye yüreğim hopladı.

Gerçekten de sesin geldiği tarafta bir kapak kalktı. İçeri giren ışık sayesinde zindanımın insan boyunu pek az geçecek kadar yüksek bir yer olduğunu gördüm. O sırada anlaşılamayan bir el, kapağın arasından uzanıp bir kutu gösterdi.

Acaba bunu bana alsın diye mi uzatıyorlardı?

Her ne olursa olsun, bu benim içindi; uzandım, aldım. Kapak da o esnada kapandı.

Şimdi yine karanlıktaydım. Fakat hemen hayatî bir fikir zihnimi yakmaya başladı. Elimdeki uzunlamasına kutuyu sallayarak "Acaba içinde ne var, açayım mı, yoksa..." diye düşündüm.

Evet, bu durumda elbette düşmanlarımdan hayır ve vefa beklemezdim.

Elbette bu, bana zarar vermek için tertip olunmuş bir oyundu. Salladığım kutudan hiçbir ses işitmiyordum. Öyle geliyordu ki, hareket, hayat vardı da ses yoktu.

Bu ne olabilirdi?

Birden dimdik olmuş tüylerimden soğuk bir titremenin aktığını duydum. Bir yılan mı? Bir yılan mıydı?

İçgüdüsel bir hareketle kutuyu fırlattım, attım.

Hemen ardından, kapağı açılıp da eğer yılan varsa çıkar, beni burada korkunç ölümlerle boğar endişesiyle yere eğilerek aradım.

Hayret, karanlıkta kutunun düştüğü tarafa eğilerek elimle araştırıyordum ki, elime bir mum geçti.

Nitekim kutuyu yere attığım vakit kapağı açılmış, içindekiler dökülmüştü. Tekrar muayene ettiğimde bir kibrit kutusu da buldum.

Bu ne demek oluyordu?

Dili tutulmuş, heyecanlı bir hâlde, hemen mumu yakarak çıkan ışık içinde kutuyu aldım. İçinde katlanmış bir kâğıt olduğunu görünce hemen açtım; bu kâğıt yazılıydı.

Titreyerek heyecandan gözüm hiçbir şey görmeyerek kâğıdı evirip çeviriyor ve bunun ne manası olduğunu anlamak istiyordum.

Bunu, ancak imza yerinde Suzan ismini görünce anladım. Bu o kadar beklenmeyecek bir saadetti ki, şimdi sarnıç içinde deli gibi sıçrıyor, koşuyor ve çırpınıyordum.

Fakat ne olduğunu daha açıkça anlamak için hemen yazıyı okumaya başladım:

"Pek büyük tehlikeler içindeyiz. Eğer planım muvaffak olursa, sizi ve kendimi kurtarmayı kuvvetle ümit ediyorum. Siz hiç endişe etmeyerek geceyi bekleyiniz. Allah'ın yardımıyla kaçabilirsek ne âlâ. Kaçamadığımız takdirde yarın son gününüz olacaktır. Bunun için her fedakârlığı göze alarak sizi hayatım pahasına kurtarmaya yemin ettim. Sabır, bekleyiş ve ümit...

Suzan..."

Ah yavrum, Suzan'ım... Demek o da aynı evdeydi ve benim bodruma tıkıldığımdan haber almış bulunuyordu.

Bu kutuyu bana böyle gönderebilmek için evdekilerin bazılarını kendi tarafına çekmesi lazım gelirdi.

Acaba bunlar kendilerinden bir fayda umulabilecek faal insanlar mıydı, yoksa hizmetleri ancak evin içinde bana bir kutu verebilecek derecede olanlardan mıydı?

Yarın son günüm olacağını haber verdiğine göre, evde hâkim kuvvetlerin planlarından ve hareketlerinden haberdar bulunması lazım gelirdi.

Hiç ümit etmediğim bu kurtuluş gerçekleşirse buradan Suzan'ın sayesinde kurtulup kaçabilirsem, tabii o da beraber kaçacağından, artık ilk yapılacak şey, derhal polis müdüriyetine gidip bütün olayları anlatarak zabıtanın himayesi altında Aksaray'daki konaktan defineyi çıkarmak ve belki tevkifleri mümkün olmayıp kaçabileceklerinden, adamların bundan sonrası için pençelerinden kurtulmak

üzere hanımefendi ve Suzan'la birlikte meçhul ve uzak diyarlara uçup gitmekten başka çare yoktu.

Fakat ne mümkünse yapıp adamları kaçırmamaya çalışmak da İstanbul'un ve insanların selameti için gerekliydi.

Köhne Bizans'ın oyuklarında gizlenmiş yaşayan ve başkalarının mallarını elde ederek geçinmeye çalışan binlerce caniden, bu bizimkiler elbette daha da kötüdürler.

Ötekiler ihtimal açlıklarından, ihtiyaçlarından, şunu bunu çalarak ötekini berikini öldürerek yaşamaya çalışıyorlarken berikiler böyle köşklerde oturacak kadar servetleri olduğu hâlde daha fazla para için insan katletmekten, cinayet işlemekten zevk buluyorlardı.

Kendi kendime verdiğim karar katiyen buydu: Dosdoğru polis müdüriyetine gidip bu köşkleri, bilhassa o Raci olacak caniyi ve yardakçılarını ihbar etmek ve onların ele geçmesi için mümkün olanı yapmak olmalıydı.

Böyle, gece yarısına kadar –çünkü şimdi elimdeki mum sayesinde saatime bakarak vakti takip edebiliyordum– bin türlü kararlar arasında çırpınıp bekledim.

Acaba kurtuluş mu, yoksa ölüm mü?

Şimdi, yahut biraz sonra kapak yine açılıp buradan çıkarılacak mıyım, yoksa verilen haber gereğince, bu saadet mümkün olamayarak yarın ölecek miyim?

Öleceksem acaba nasıl bir ölümle öldürecekler?

Bu en hafif bir surette bile olsa, benim için yine feci ve müthiş olacaktır. Çünkü iki ihtimal içindeyim: Kurtulup Suzan'la mesut bir hayat yaşamak, yahut kurtulamayıp burada katlolunmak!

Acaba şu esnada Suzancık istediği şeye muvaffak olmak için ne çarpıntılar içinde uğraşıyor? Acaba uğraşıyor mu, yoksa muvaffakiyetten ümidini kesmiş, dövünüyor mu?

~ 15 ~

Saatlerce bu endişelerle dövündüm. Bazen bir dakika bin türlü kuruntunun çarpıntısıyla seneler kadar uzuyor ve beni bu kasırgalar arasında kıvrandırıyordu. Acaba Suzancık teşebbüsünde muvaffak olup da beni kaçırabilecek mi, yoksa bu korkunç gecenin korkunç saatleri böyle binbir gelgit arasında sürüklenip sabah olarak yokluğa mahkum mu kalacağım?

Tertibatın ne olduğuna dair zerre kadar bilgim olmadığı için kendi kendime bin türlü şeyler hayal ediyor, bazen Suzan'ın bu firar teşebbüsünde ele geçip hele beni de beraber götürmek istediği anlaşılarak işkencelere mazur kalmasını korkuyla görüyor, kendi kendimi harap ve helak ediyordum.

Saat on ikiyi geçmiş, mum bitmiş, ben artık tamamen ümitsiz bir hâlde kalmıştım. Evi derin bir sükût kaplamış, bir iki saatten beri tek bir çıt işitilmiyordu. Kendi kendime, acaba bu mezar sükûtu içinde neler oluyor, Suzancık harekette ve muvaffakiyette nasıl diye meraktan kuduruyordum.

Fakat saatler bu derin ve her türlü harekete müsait sükûta rağmen boşu boşuna geçip sabaha yaklaştıkça kara bir ümitsizliğin varlığımı istila etmesine mani olamayarak kederlenmiştim.

Hissedilmez bir hareket oluyor gibi geldi. Sarnıcın kapısı mı açılıyordu? Hemen o tarafa atıldım, yoklamaya başladım. Sıçrayıp sıçrayıp elimle bakıyor ve demir kapan yerinden oynuyor zannediyordum.

Hayır, aldanıyordum; kapak önceki sağlam yerindeydi. Ümitsizce çöktüm, başımı elimin içine alarak yine yumruklamaya başladım.

Uzun zamanlar geçti. Müddetini tayin edemeyeceğim bu zamanlardan sonra bir an oldu ki, artık aldanmadığıma hükmetmek, kapağın kımıldadığına karar vermek lazım geldi.

Evet, oh ya Rabbim, şükür Allah'ım... Kapak kımıldamış, açılmış, karanlıkta bir el uzanmıştı. Fakat tanımadığım bir sesin fısıltısını işitince ve uzanan elin nasırlı, buruşuk olduğunu hissedince dondum, kaldım.

Bu neydi? Ben Suzan'ı bekliyor, onun sesini işiteceğimi, onun elini tutacağımı zannediyordum. Acaba bu yine bana kurulmuş bir tuzak mıydı, yoksa...

Ne olursa olsun, madem ki Suzan'ın söylediğine göre yarın sabah ölüm muhakkaktı, o zamana kadar her türlü teşebbüse hakkım vardı.

Ses fısıldadı:

"Şu sandalyeyi alınız da gürültü etmeden çıkmaya çalışınız."

Yukarıdaki pencerenin yardımıyla kapaktan aşağı süzülen hafifçe aydınlık sayesinde, bir sandalyenin bulunduğum yere uzatıldığını görerek hemen ellerimi uzatıp kavradım.

Sandalyeyi yere koyarak sıçradım, üzerine atladım. Şimdi bu sayede sarnıcın kapağına rahatça yetişebiliyor ve kapağın kenarlarını kolayca tutabiliyordum.

Bir kere kollarımla sıkı sıkı tutununca ayaklarımı sandalyenin arkalığına dayayarak kendimi çektim. Yukarıda sesin sahibi –galiba bir ihtiyar kadın– de elleriyle tutup yardım ettiği için, o anda kendimi kapağın üstünde buldum.

Kadın, kulağıma sokularak, "Aman, dikkat ediniz." dedi ve sarnıcın kapağını yerine koyup eliyle kolumu tutarak beni çekmeye başladı.

Karanlıkta nereye götürüldüğümü, ne yapıldığını fark edemiyor; sadece itaat ederek sürüklenen tarafa gidiyordum. Yüzüme dokunan serin bir cereyan, yakında açık bir pencere veya kapı olduğunu hissettiriyordu.

Kendimi tamamen bu havayla kuşatılmış bularak bahçeye çıkarıldığımı anladım ve semanın aydınlığı altında bir şeklin bana atıldığını görerek bunun Suzan olduğu hissi ile kollarımı açtım.

Şimdi Suzan kollarımın arasındaydı. Başka hiçbir sebeple, hiçbir şekilde bu vaziyette bulunması mümkün olmayan nur mahluk, bu feci gecenin feci hadiseleri etkisiyle göğsümün üstünde, kalbimin çarpıntıları arasında teneffüs ediyordu.

Fakat bu kucaklama pek kısa oldu. İhtiyar kadın kapıyı çekmiş, bizi bir eliyle sürüklüyordu.

Koşmaya başladık.

Dün gece deha harikası bir firar ile yine bu topraklarda soluk soluğa koşmuş ve artık her şeyi olup bitmiş zannederek türlü hülyalarla mesut olmuştum. Fakat bu gece, bir gece evvelkinden daha zengin, daha heyecanlı bir firarın kahramanı oluyor ve yine bu topraklarda, fakat bu sefer daha parlak muvaffakiyet ümitleriyle çırpınarak koşuyordum.

Köşkten işitilmeyeceğimize kanaat getirecek kadar uzaklaştığımız zaman, elimle onları durdurarak kendim de durdum.

"Durun da bir nefes alalım ve biraz konuşalım." dedim.

Kocakarı, "Aman beyim, bir an bile durmak hatadır. Bir an evvel uzaklaşıp köye olsun varalım da selamete çıkalım." diye cevap verdi. "Sonra maazallah arkamızdan gelirler de ele geçirecek olurlarsa üçümüz de biteriz."

Daha bulunduğumuz yerden dün gece kaçtığım köşke varmak için bile hayli yol vardı. Sonra oradan Yeşilköy'ün hizasına yetişmek için uzun bir mesafe almak lazım geliyordu. Eğer bizim kaçtığımızı adamlar haber alıp peşimize düşecek olsalardı şu anda bile yakalarımızın ellerinde olması lazım gelirdi.

Öyle olmakla beraber, kadının sözlerini doğru bularak artık koşmuyorsak da hızlı hızlı yürüyorduk.

Şimdi Suzan hem nefes nefese yürüyor, hem de anlatıyordu, "Sizin bu sefer yine ele geçip sarnıca konulmanız sayesinde ben de kurtuluyorum. Çünkü eğer siz olmasaydınız biz kendi kendimize kaçmaya karar veremeyecektik. Sizin öldürülmek tehlikesinde olduğunuzu haber alır almaz ben Sıdıka Hanım'ı zorladım; artık elini, ayağını öptüm. Türlü vaatler, türlü ricalarla kalbini yumuşatarak yardımını temin etmeye muvaffak oldum.

Kesik kesik anlattığı ve ara sıra Sıdıka Hanım'ın ilave ettiği sözlerle hem firarın şartlarını, hem de daha evvel meydana gelip de bizim bilmediğimiz durumları anlamaya başladım.

Bu durum şu şekilde cereyan etmiş oluyordu:

Sıdıka Hanım, Suzan'ın süt ninesi, babası Raci Bey'in yakınlarından ve mensuplarından olduğu için, bu adam Paris'ten döndüğü zaman onun yanına gelmiş, orada oturmaya başlamıştı. Fakat kadın ara sıra dadı saflığıyla pek çok sevdiği Suzan'ı gelip görmekten de geri kalmıyor ve böylece iki aile arasında bir kavuşma hattı temin etmiş oluyordu.

Ben Erzurum'dan gelip de hanımefendilerle görüştüğüm vakit, bu haberi de Raci Bey'e yetiştirmişti. Fakat Raci Bey o aralık başka bir iş için Mısır'a gitmeye mecbur olduğundan –Sıdıka Hanım'ın anlayabildiği kadarıyla– küçük kardeşi Hüsrev Bey'in bu işe göz kulak olmasını tembih edip gitmişti.

Hüsrev Bey ise daha genç, daha faal, daha hırslı bir adam olduğundan, böyle bol para haberini alır almaz bütün bütün harekete geçerek türlü dolaplar kurmuş, türlü tertipler almıştı.

Benim çeşitli kollar vasıtasıyla takip ettirilmem, Taksim'deki apartmanın gözaltında bulundurulması, Aksaray'daki konağa ihtiyaten adamlar yerleştirilmesi hep bu zümredendi.

Sıdıka Hanım işin kendi kabahatiyle böyle büyüyüp vahim neticeler almak üzere bulunduğunu görünce getirdiği haberden pişman olarak kabahatini tamir için çare araştırmaya başlamış.

İşte bu esnada bir gün, Suzan'ın zorla yakalanıp Şenlikköy'deki köşke getirildiğini görmüş. O vakit çok sevdiği küçük hanımın da tehlikeye düştüğünü anlayınca aklı başından giderek ne yapıp yapıp bu hâllere bir son vermeye karar vermiş. Fakat Suzan her ne kadar köşkten çıkmaktan menolunuyorsa da, fena bir muameleye maruz kalmıyordu. Bunun için bakalım ne olacak, birkaç gün daha geçsin diye işi açıktan açığa isyana dökmemeyi tercih ediyorlardı.

Nihayet dün ben de yakalanıp sarnıca tıkılınca ve hele de ciddi tehlikede bulunduğum öğrenilince iki kadın, bilhassa Suzan, deli gibi olarak mutlaka beni kaçırmaya, bu esnada kendileri de kaçmaya karar vermişlerdi.

Hüsrev herifi Raci Bey gibi yaratılıştan hilekâr ve zalim bir adam olduktan başka, bu hile ve zulüm meylini kolayca cinayet derecesine çıkaracak kadar alçak tabiatlı bir **melundu**.

Raci Bey para için her hileye başvurur, her oyunu **mübah** sayar; fakat **maddeten** fenalığa kadar ilerlemezken bu adam bilakis fenalık yapmaktan zevk alıyordu. Melun yaratılışı onu, en sade oyunlara bile kan karıştırmaya sevk ediyordu.

Sıdıka Hanım, "Bunun babası da hilecidir, fakat Hüsrev pek korkunç bir adamdır. Allah kimseyi eline düşürmesin." diyordu. Sizin Paşa'nın paralarını ele geçirmeniz ihtimalini düşündükçe kudurmuş gibi ağzı köpüklenerek deli oluyordu."

Suzan, birdenbire heyecanla koluma sarılarak, "Aman, bir ayak sesi var. Koşa koşa bize doğru geliyorlar!" diye çırpındı.

Üçümüz de heyecan içinde durduk. Gecenin karanlık sükûtunda bu açık sahada arkamızdan birtakım adamların koşa koşa geldiğini işitiyorduk.

Aman ya Rabbi! Acaba bizi mi takip ediyorlar? Eğer öyleyse daha köprüye hayli mesafede, bu saklanacak bir siper bile bulunmayan açık yerde ellerine geçtiğimiz gündü.

Ne yapabilirdik?

Elimiz kolumuz bağlı bir hâlde, bir esir **zilletiyle** daha kötü muamelelere maruz kalmak üzere adamlara teslim mi olacaktık?

Sıdıka Hanım zangır zangır titriyor, "Aman evladım, bir çare bul yavrum!" diyor; Suzancık baygın bir hâlde kollarıma asılarak "Mahvolduk... Mahvolduk..." diye inliyordu.

İlk yapılacak şey tabii tabana kuvvet koşmak ve mümkün olduğu kadar köye yakın bulunmaya çalışmaktı.

Bana, hatta ne de olsa genç olduğundan daha idmanlı olan Suzan'a kalsa koşmak kolaydı. Fakat koşacak hâli olmayan ihtiyar kadını bırakmak olmayacağından, adamlar nasıl olsa bize yetişecekler ve muhakkak bizi ele geçireceklerdi.

Ben hem koşuyor, hem de onları sürüklemeye çalışıyordum.

Tam köprüye yaklaştığımız zaman oradan bir otomobil borusu sesi işittim.

Aynı anda bir otomobilin farıyla yolun aydınlandığını gördüm.

Bu tarafta adamlar epeyce yaklaşmışlar, "Hey, durun! Sonra fena ederiz, kıpırdamayın!" diye haykırıyorlar, üzerimize geliyorlardı.

Fakat orada görünen otomobil bize doğru geleceğine durmuş ve galiba dönmüş gidiyordu. Ben bu felaketi görünce dizlerimin bağı çözülerek "Eyvah, şimdi mahvolduk!" diye inledim. Artık koşamaz, hatta hareket edemez bir hâldeydim. Başım dönüyor, gözlerim kararıyor, artık ayaklarım dolaşarak yere yuvarlanıyordum.

Suzan, zavallıcık tir tir titreyerek, "Aman doktor bey durmayınız, kaçalım, koşalım, geldiler işte!" diye feryat ediyor, beni sürüklemeye çalışıyordu.

Şu bize nispeten zayıf görünen kadınlar, hayatın en güç zamanlarında ne kadar metanet gösteriyorlar ya Rabbim!

İşte, belki ben koşabilsem şu anda köprüye varmış ve tehlikeden kurtulmuş bulunacağımız hâlde, hiç kımıldanamayıp bir kötürüm gibi orada çömelip kaldığım için adamlar geldiler, bizi yakaladılar.

Bunlar iki kişiydi, fakat çelik gibi elleriyle bir tanesi bizim gibi daha beş kişiyi haklayabilirdi.

Suzan, benim adamların elinde çırpındığımı görerek yardım istiyor, "İmdat! Can kurtaran yok mu?" diye haykırıyordu.

Bu esnada köprü tarafından sesler işitildi, "Hey... Dur be! Davranma!" diyerek bize doğru koşuşan adamlar fark ediliyordu.

Çerkezler bu hâl karşısında biraz şaşalamakla beraber metanetlerini bozmadılar. Fakat imdatçılar yetişmişler, ellerindeki fenerlerin yardımıyla adamları kıskıvrak tutmuşlardı.

Bir tanesi, "Ne oluyor canım?" diye sordu.

Bu ses! Bunu pek yakından tanıyordum. Ben kimin olduğunu düşünürken gelen üç kişiden birinin elindeki fenerin aksiyle yüzünü de görünce "Fuat!" diye haykırdım.

Bu, mektep arkadaşım, dün Beyoğlu'nda rast gelip bizim işi danışmak üzere polis müdüriyetine gönderdiğim Hasan Fuat Bey'di!

~ 16 ~

Gelenlerin kimler olduklarını görüp anlar anlamaz hemen haykırdım, "Aman, adamları iyi tutunuz, kaçmasınlar."

Fuat'ın pek acar adamlar olduğu anlaşılan arkadaşları bu işi zaten yapmışlar, onları kıskıvrak bir hâle getirmişlerdi.

Adamlar debeleniyorlar, kurtulmak için uğraşıyorlar, bükülmüş kollarını, galiba kelepçelenmiş ellerini kurtarmak için kıvranıyorlardı.

Fuat bu başarıdan memnun ve muzaffer, gür sesiyle soruyordu:

"Canım bu hâl ne? Yine ne oldu size Allah aşkına?"

Kısaca anlatmaya mecbur oldum, "Yeni bir bela..." dedim. "Fakat artık eminim ki bu bela sonuncudur. Şimdi sizin sayenizde bu haydutlar elde edildi ya... Hemen dönüp köşke gidelim. Orada kimi bulursak, onları da zincirleyelim. Tafsilatı sana sonra anlatırım. Sıdıka Hanım olmasaydı, âciz kulunuz bugün ahirete yolcuydum."

Fuat haykırdı, "Amma yaptın ha be! Bu kadar kolay mı bu?"

"Kolay molay, yapacaklardı işte. Malum, bazı adamların yanında kellenin, canın hiçbir ehemmiyeti yoktur. Armut koparır gibi insan başı koparırlar."

Ben bunları söylerken yüzüne derin bir endişe yayılan Suzan kolumu sarsıyor, "Ama köşke gitmeyelim. Ben artık oraya gitmek istemem. O adamlarla uğraşmak kolay değildir. Bir sürü belalı haydut dolu orada."

Sıdıka Hanım da bu fikirde olduğu için Fuat'la müzakere ettik. İşi bu hâlinde artık resmen hükümete bırakmak mecburiydi. Biz otomobille İstanbul'a gidecektik. Fuat arkadaşlarıyla köyün polis merkezine giderek bağladıkları adamları oraya teslim edecekler ve köşkü basıp yakalayabildiklerini tevkif edeceklerdi.

Kadınlar bu karara çok memnun oldular. Biraz yürüyüp otomobile dolduk. Fuat'la arkadaşlarını köyün caddesine bırakarak biz İstanbul yolunu tuttuk.

Yolda Suzan bana, artık en fazla dört beş defa görüşmüş bir yabancı değil, samimi bir can yoldaşı muamelesi yapıyordu.

Sıdıka Hanım düşünceliydi.

Acaba bu hareketle beyini ele verdiğine pişman mı oluyordu?

Bu noktayı merak ederek sordum:

"Köşkte kaç erkek vardı Sıdıka Hanım?"

"Hüsrev Bey, iki candan arkadaşı... Bunlar beyler... Sonra uşaklar arasında bu tutulanlardan başka üç dört kişi daha var."

"Nasıl? Bu köşk âdeta bir kışlaya benziyor."

"Evet, öyledir."

"E siz kadınlar kaç kişisiniz?"

"Dört beş de kadın vardık. Fakat zannetmem ki Hüsrev Bey'i ele geçirebilsinler. O ne iblis, ne şeytan adamdır, bilir misiniz?"

Suzan burada korkmuş bir tavırla kolumun altına sokularak, "Aman bir görseniz doktor bey... Bir başı var. Tıpkı bir yılan başı... Hele gözleri... Diyorum ya, insan âdeta başı büyümüş bir yılanın karşısında bulunduğunu zanneder. Yandan yandan, acı acı, kör kör bakan iki gözle, insanı mutlaka titretiyor."

Sıdıka Hanım ilave etti:

"Hüsrev Bey yaman bir adamdır. Bu adamın bütün ömründe tek bir kimseye bir iyiliği dokunmuştur diyemem. Zarar vermeye gelince işi gücü her an, her dakika fenalıktır. Gece gündüz etrafındakileri eziyet edecek muzır oyunlar tertip eder. Kadınları korkutmak, erkekleri ürkütmek için her saat türlü korkunç işler yapar. Mesela daha evvelsi gün, kimin aklına gelir beyim, entarime bir kestane fişeği takmış. Nasılsa tutuşan fişek patlamaya başlayınca, ay, deli oluyorum zannettim. Bacaklarımın arasında bir patırtı, bir gürültü... Bomba mı patlıyor, top mu patlıyor, bilemeyerek düştüm bayıldım." dedi.

Suzancık içinde bulunduğu tehlikeyi, korkularını, her şeyi unutmuş süt ninesinin hâline gülüyordu.

Sıdıka Hanım darılır gibi, "A kızım gülme Allah aşkına! Gülecek zamanda mıyız? Şimdi Hüsrev Bey'i tutamazlar ya. Şayet tutarlar da bir zarar görürse, düşün bir kere ne kudurur, ne deli olur. Sadece seni, doktor beyi kaçırdığım için değil. Şimdi bir de polislerin eline geçip hapislere girmek ihtimali var. Artık ele geçmekten Allah kurtarsın. Hınzır herifin yapmayacağı yoktur. Etimi, kemiğimi didik didik etmeye doyamaz, kanımı son damlasına kadar içmek ister.

Temin ettim, "Yok Sıdıka Hanım, sen hiç korkma." dedim. "Mesele, kendisini bir ele geçirmekte. Bir kere hükümetin pençesine geçerse onun dişini sökerler, tırnaklarını kırarlar da, kan içmek değil, parmak kaldıracak kudreti kalmaz."

İstanbul'a vardığımız zaman saat dördü geçiyordu. Bu vakitte sabah her ne kadar aydınlanmışsa da her taraf kapalı olduğundan, hastaneye gidip hanımefendiye müjdeyi vermek mümkün değildi. Suzan yerinde duramıyor, kıvranıyor, "Niçin olmasın?" diye sızlanıyordu. "Burası hastane, herkes ayaktadır. Gider, müdürü yahut nöbetçiyi uyandırır, meseleyi anlatırız. Başımıza gelen müthiş olaylardan tabii müteessir olurlar, bizi annemin yanına bırakırlar."

Ben, en evvel kapıda kapıcıyla uğrayacağımız güçlüğü görerek tereddüt ediyordum. Fakat yanımdaki kadınların telaş ve aceleciliği mecbur etti. Hastaneye dayandık.

Nakli uzun sürecek birçok güçlükten, kapıcının inadından, nöbetçi doktorun bürokrasiciliğinden bahse lüzum yok. Yalnız yarım saat kadar sabredip bu zorlukları hallettikten sonra hanımefendinin odasına girebildiğimizi söylemem kâfi.

Ana kızın birbirine sarılmaları, bayılmaları, ağlamaları, Sıdıka Hanım'ın bu işte oynadığı faal vazifeden –her nasılsa Hüsrev Bey'in korkusunu bir süre için unutarak– memnuniyeti, bana kadınların, bilhassa hanımefendinin, kızını bulup getirebildiğimden hararetli teşekkürleri, benim karşılık olarak bu işte Suzan Hanım tarafından

hayatımın kurtulduğunu itiraf etmelerim... Artık bir heyhey ki deme gitsin.

Hanımefendi, "Oh artık..." diyordu. "Bir kere adamlar ele geçtiler ya, saadetimize şimdi hiçbir mani kalmadı demektir. İlk işimiz konaktan paraları derleyip toplayıp almak, artık rahatımıza bakmaktır."

O zaman benim de aklıma paralar geldi. Bunları mühim meseleler arasında unutmuştum. Sahi onlar da vardı. Saadet yalnız ölümden kurtulmakta değil, hamamın duvarında saklı definedeydi.

Artık benimle tamamen kaynaşan Suzan'la sürebileceğim pürüzsüz, sonsuz bahtiyarlık hayatını lekesiz bir sema gibi görerek derin neşe ve hayat selleriyle coşuyordum.

Biraz sonra hastaneden hanımefendiyle beraber çıkıp apartmana gittik. Aşçı kadın bizi çılgın gibi bir sevinçle karşıladı.

Biz saadetimizle binbir hülya kurar ve Şenlikköy'deki olayların son haberlerini beklerken Fuat Bey'in geldiğini haber verdiler.

Fuat, büyük bir zafer tavrıyla, "İş oldu bitti. Artık hiçbir şeyden korkunuz kalmasın, adamları **kündeleyip** hepsini deliğe tıktık. Fakat o Hüsrev Bey yok mu, sahiden azılı bir canavarmış. Kıyasıya beş on kurşun atmadan teslim olmadı. Şimdi Galatasaray'da merkez memuru bey zatıalinizi görüp ifadenizi almak istiyor. Oradan memurların refakatiyle Aksaray'daki konağa gideceğiz. Oradaki paraları derleyip toplayıp keyfimize bakacağız.

Hanımefendi, Fuat'ın bu işte son anda oynadığı mühim ve canlı vazife için kendisine teşekkürler ediyor, o da kendi mizacındaki adamlara mahsus bir mertlikle teşekküre gerek olmadığını, yalnız bir arkadaşlık vazifesini yerine getirmiş olduğunu söylüyordu.

Merkez memuruyla biraz görüşüp meseleyi kısaca anlattıktan sonra yanımıza bir sivil komiser alarak Aksaray'a gittik. Orada Fuat,

kapının resmen açılması için lazım gelen muamelelerin peşinde koştu. Nihayet bir an oldu ki, hamamda malum dik, eğik taşın önünde bulunduk. Vidaları söküp memurların huzurunda taşı çıkardım. Arkasındaki gizli, altın dolu torbayı serdiğim vakit ne şahane bir manzaraydı.

Hazır bulunanların gözleri kamaşmış, dudakları titrek, kalpleri hızla atar hâlde nasıl baktıklarını ömrüm oldukça unutmayacağım.

Paraları Fuat'ın yardımıyla torbaya sıkı sıkı bağlayıp Galatasaray'a geldiğimiz zaman, merkez memuru bunları teslim için birkaç saat bekleme mecburiyetinde olduğumuzu söyledi.

Bu iş ancak iki saat sonra halledildi. Hanımefendi bizzat merkez memurunun huzurunda tedarik ettiğimiz iki şahitle Paşa'nın tek varisi olduğunu ispat etti. Ardından torbayı yüklenip hep birden apartmana doğrulduk.

Artık Suzan'ı görmeliydi. Yerinde duramıyor, fıkır fıkır kaynıyor, vücudu binbir hararetle yanıyor, gözleri süzülüyor, bilhassa bana baktıkça bu gözlerde sonsuz bir şefkat ve muhabbet canlanıyordu. Ah, nur yavru Suzancık!

Hanımefendi bütün bu hâllerin farkında olacak ki, yemekten sonra Hasan Fuat'a verilmek üzere bana bir küçük çıkın altın teslim ederek, "Bunu dostunuza verirsiniz. Kıymetli yardımının bedelini böyle şeylerle hiçbir vakit ödemek mümkün değildir. Bunu bilhassa söylemenizi rica ederim. Size gelince siz artık biz demeksiniz. Sizi parayla mükafatlandırmak arzusu büyük küstahlıktır. Yalnız bilmem ki münasip gördüğüm hediyeyi kabul etmek ister misiniz?" dedi.

Anlamayarak bakıyordum. Şefkatli bir tebessümle izah etti:

"Yok, telaş etmeyiniz. Hediye dediğim başka bir şey değil, bilmecelerde olduğu gibi canlıdır. Size kızımı eş olarak vermek istiyorum. Kabul mü?"

Kulaklarına kadar kıpkırmızı olan Suzan, başını eğerek latif bir vaziyetle bana ellerini uzattı. Bu nur elleri ibadet duygusuyla tutarak genç kızı kendime çektim ve onu göğsümün üstünde sıkarak pak bir evlilik öpücüğü kondurdum.

MERAKLI OKUR İÇİN

EĞLENCELİ BİLGİLER

Yazar ve Eser Hakkında

Adı: Mehmet Rauf

Doğum Tarihi ve Yeri: 12 Ağustos 1875 – Balat, İstanbul

Ölüm Tarihi ve Yeri: 23 Aralık 1931- İstanbul

Nasıl Bir İnsandı?

Edebiyatımızın ilk psikolojik romanı sayılan Mehmet Rauf'un *Eylül*'ü, imkânsız bir aşkı konu edinmiştir. Âşıkların iç dünyaları bu romanda hayranlık verici biçimde, bütün incelikleriyle anlatılmıştır. Öyle ki, bu duygunun insan psikolojisini nasıl bir yıkıma uğratabileceğine ilişkin kendinden sonraki yazarlara pek az söz bırakmıştır Mehmet Rauf. Bu başarının tesadüf olmadığını Halit Ziya Uşaklıgil ve Yakup Kadri Karaosmanoğlu başta olmak üzere, edebi hatıralarında Mehmet Rauf'un nasıl biri olduğundan söz eden pek çok yazar sayesinde anlıyoruz. Mehmet Rauf, özellikle platonik aşka tutkun biridir.

Halit Ziya Uşaklıgil, onun hayatta dört hastalığı olduğunu ifade eder: Aşk, süs, edebiyat ve müzik. Pek çok defa küçük bir hareketi yüzünden bir kadına âşık olup acılar çeken Mehmet Rauf, üç defa da evlenmiştir. İlk eşi, Servet-i Fünun Dönemi şairi Tevfik Fikret'in halasının kızıdır. İkinci eşi romanını okuyup kendisine hayran olan İzmirli bir hanımdır. Üçüncü eşi kendisinden 28 yaş küçük olan Muazzez adında bir öğretmen hanımdır. Geçirdiği felç yüzünden yazılarını kendi yazamayan Mehmet Rauf'a bu konuda Muazzez Hanım yardım etmiştir.

Yazarın dört "hastalığından" bir başkası olan süse düşkünlüğü ile ilgili olarak, Hakkı Süha Gezgin, cebinde kalan son lirayı bir boyunbağına vererek kış günlerinde beyaz pabuçlarla kaldığını işittiğini ifade eder. Bu, tam anlamıyla "bohem" bir hayat tarzıdır. İleriyi hesaba katmadan sadece günlük zevkler için yaşamak.

İşte hem bu yüzden, hem de askerlikten kazandığı para sınırlı olduğundan hep bir para sıkıntısı içinde olmuştur Mehmet Rauf. Bu şartlarda, samimi bir tutkuyla bağlı olduğu yazma faaliyetine biraz da para kazanma çabasıyla sarılmıştır.

Yazarın bohem bir hayat tarzı sürdürdüğünü söylememiz yanıltıcı olmasın. Bu durum, Mehmet Rauf'un boşvermiş, umursamaz biri olduğu anlamına gelmez. Aksine onun son derece hassas bir ruhu ve çok büyük ızdıraplarla savaşmış bir iç dünyası vardı. Hakkı Süha Gezgin, Mehmet Rauf'un en sıkıntılı zamanlarında bile kimseye sığınmadığını, bu çekingenliğin de onun ruhuna giden yolun birinci mola taşı olduğunu söyler. Yani Mehmet Rauf, hayatta bazı şeylere karşı büyük heyecanları olan ve bunlar yüzünden büyük acılar çekmiş bir insandır.

Bir yandan da onun çalışkanlığından söz etmek şarttır. Askerî okulda temel düzeyde gördüğü Fransızcayı herhangi bir ders almaksızın kendi kendine ilerletmiştir. Okuduğu çok sayıda Fransızca eseri bulmaca çözer gibi incelemiş ve dilin matematiğini böylece öğrenmiştir. Bu çalışmalarının bir sonucu olarak Fransız edebiyatını iyice öğrenen yazar, özellikle roman konusunda Türk yazarlarını eksik bulmaya başlar. Halit Ziya Uşaklıgil'i okuduğunda bu fikri değişecektir fakat yine de onun Servet-i Fünun gibi Batılı tarzı ve sanatkârca üslubu benimseyen bir edebiyat çevresine dâhil olabilmesi ve edebiyatımızın ilk psikolojik romanı, bu sürecin meyvesi olmuştur.

Halit Ziya ile tanışması onun hayatında bir dönüm noktası olmuştur. Romanlarına hayran olduğu için ona bir mektup yazar ve *Düşmüş* adlı hikâyesinin müsveddesini gönderir. Bu sırada henüz 16 yaşında olan Mehmet Rauf'un hikâyesini okuyan Halit Ziya, özel bir yaratılış karşısında bulunduğunu düşünmüş, *Hizmet* gazetesinde yayımlamıştır. Böylelikle aralarında bir dostluk

başlar ve Mehmet Rauf için bu, yeni bir yoğun okuma dönemi demektir. Halit Ziya'dan ödünç aldığı takım takım kitapları kısa sürede okumaktadır. Bu süreçte yazdığı ve yayımladığı yazılarında "Rauf Vicdani" takma adını kullanmıştır.

Bu arada birkaç dergi daha hikâyelerini kabul etmiştir. *İkdam* gazetesinde *Garam-ı Şebab* tefrika edilir. *Mekteb* dergisinde onlarca hikâyesi, İngiliz edebiyatı ve Fransız tiyatrosu üzerine makaleleri yayımlanır. Bir süre hem *Mekteb*'de hem de *Servet-i Fünun*'da yazdıktan sonra tamamen *Servet-i Fünun*'a geçmiştir. *Ferdâ-yı Garam* ve *Eylül* romanları *Servet-i Fünun*'da yayımlanır ve takdirle karşılanır.

Yazarımız Çocukken...

Mehmet Rauf'un okumaya ve yazmaya merakı âdeta doğuştandır. Bu merakında akşamları komşularına kitap okuyan annesinin payı olduğu düşünülebilir. Edebî hatıralarında pek uslu ve sakin bir çocuk olduğunu; başka çocuklar gibi itişip kakışmayı, muzırlığı hiç sevmediğini belirtir. Her saat kitap veya yazı üstüne eğilmiş, derin bir sessizlik içinde, ciddi bir şekilde bunlarla meşgul bulunduğunu söyler. Fakat okulda bu özelliği pek de işine yaramamıştır; çünkü okudukları genellikle ders kitapları değil, öğretmenlerinin yararlı bulmadığı, tiyatro ile ilgili şeylerdir. Mehmet Rauf'un çocukluğunda en büyük hevesi tiyatro olmuştur. Tiyatro ile tanışmasını şöyle anlatır:

> Bir cuma günü babam beni Edirnekapı'daki tiyatroya götürdü. Sonradan Fransızcasını okuyunca tanıdığım "Sekar Ormanı" adlı dramı oynuyorlardı. Ömrümde ilk gördüğüm tiyatro oyunu olan bu dram beni son derece duygulandırmış ve haftalarca devam eden bir çırpınmayla sarsmıştı. İşte ti-

yatro hakkında hala duyduğum derin düşkünlük bu dramdan başlar.

Artık her cuma tiyatroya gitmekte, hararetle tiyatro kitapları okumakta, bunları kendi kendine oynamakta, oyunlar yazmaktadır.

11-12 yaşındayken bir okul arkadaşı ile onların Ayasofya, Sultanahmet mahallelerinin birindeki bahçelerinde bir sahne kurup tiyatro oynamak için pek uygun görerek, paralar harcayıp perdeler yaparak bir sahne meydana getirmişlerdir. Bir cuma günü meraklı çocuklara oyun oynarlarken birden sahnede polis ve bekçiyle birlikte gelen bir adam görürler. Mahalleli tiyatroya baskın yapmıştır. Sahneyi yıkarlar. İş mahkemeye kadar gider.

Yediği ilk dayak, yine tiyatro yüzündendir. Okulda defalarca ceza almıştır.

Onun bu hevesini kontrol almak isteyen babası, Deniz Harp Okulu'na vermek ister. Babasına karşın o, askerî okul sınavına girmemek için evden kaçar. Hemen bir gün sonra bulunurlar ve arkadaşıyla aralarında sorulara cevap vermemeyi kararlaştırmalarına rağmen Mehmet Rauf bu sınavı kazanır. Yine de kaçmayı düşündüyse de denize âşık olarak bundan vazgeçer.

Hangi Okullara Gitti?

Balat'ta, Kesmekaya Mahallesi'nde dünyaya gelen Mahmet Rauf'un babası Liman Dairesinde memurdu. İlk öğrenimini Defterdar Mahalle Mektebinde yaptı. 1884 yılında Soğukçeşme Askerî Rüştiyesine girer. Burayı 1888 yılında bitirerek Bahriye Mektebine kaydolan Mehmet Rauf, 1894 yılında teğmen olarak mezun olur ve Girit'e eğitime gönderilir. Sekiz ay kadar burada kaldıktan sonra bu kez Hamburg'a gider; buradan dönüşte bir sekiz ay daha Girit'te kalır ve İstanbul'a döner.

Bahriye Mektebinin eğitim tarzı, Mehmet Rauf'a pek uygun değildi. Fakat doğrudan eğitimi ile olmasa da burada kurduğu dostlukları ile Bahriye Mektebi, Mehmet Rauf'un edebiyatçılığına büyük katkı sağlamıştır. Burada tanıştığı Hüseyin Bey ve Şevket Bey adında iki dostu iyi dil bilmek, doğru düşünmek, güzel söylemek ve her şeyden çok saf bir ruha sahip olmak gibi meziyetleriyle Mehmet Rauf'un kişiliğine etki etmişler, eğitiminde kilometre taşı olmuşlardır.

Kitap Yazmanın Dışında Neler Yaptı?

Mehmet Rauf'un asıl mesleği askerlikti. Girit ve Hamburg'da bulunduktan sonra İstanbul'a döndüğünde Boğaz'da, Tarabya önlerinde bir gemiye II. Kaotan tayin edilir. 1898 tarihi itibariyle yüzbaşılığa terfi etmiş, protokol memurluğu ve kâtiplik öğretmenliği gibi çeşitli görevlerde bulunmuştur. II. Meşrutiyet'in ilanından sonra kıdemli yüzbaşılığa terfi ettiyse de bu ona maddi olarak pek bir şey sağlamaz. Para sıkıntısı her daim vardır.

Hikâyeler, romanlar yahut makaleler yazmanın dışında bir de magazin dergileri çıkarmıştır. *Mahasin*, *Süs*, *Gelincik* ve *Sinema Yıldızı* adlı bu dergilerin ömürleri pek uzun olmamıştır. Bu dergilerin herhangi bir edebî niteliği yoktur; bu açıdan edebiyat macerasının dışında sayılırlar.

Yazar Başka Neler Yazdı?

Romanları:

Ferdâ-yı Garam (Aşkın Yarını): İlk romanıdır. 1897 yılında *Servet-i Fünun*'da tefrika edilmiştir. Onun hikâyelerinde sıkça görülen hastalıklı aşk teması mevcuttur. Amcasının kızı olan Sermet'e âşık olan ve ondan da karşılık gören Macit adlı bir gencin hikâyesidir. Bu romanda Mehmet Rauf, birbiriyle

görüşemeyen gençleri buluşturmak için "hasta olma" motifini bulmuştur. Daha sonra Eylül'de de kullandığı bu motif sayesinde âşıklar birbirleriyle görüşebilmişlerdir.

Eylül: Süreyya ve karısı Suat yaz tatili için bir yalı kiralarlar. Tatilleri sırasında hem dostları hem de akrabaları olan Necip de onlarla kalır. Necip kendi konaklarında da sık sık ziyaretlerine gelmektedir. Süreyya yelkenle gezmek ve balık tutmak zevkleri ile meşgulken birçok ortak merakları bulunan Suat ile Necip yakınlaşırlar. Birlikte piyano çalıp uzun sohbetler ederler. Suat'a âşık olduğunu fark eden Necip bundan rahatsızlık duyarak oradan ayrılır. Sonraları tifoya tutulan Necip'i dinlenmesi için tekrar yalıya dönmeye mecbur ederler. Yaz sonu geldiğinde Süreyya konağa döner, bir şeyler sezmiştir; artık Suat da Necip'i sevdiğini anlamıştır ve aralarındaki bağ hissedilmektedir.Sonra hep birlikte konağa dönüldüğünde hayat eskisi gibi değildir. Romanın sonunda konakta çıkan yangında hem Suat'ın hem de Necip'in ölmesi bu yasak aşkın bir diyeti gibidir.1899 yılında tefrika edilen ve 1901 yılında kitap olarak yayımlanan *Eylül*, içerdiği karakter tahlillleri ile Batılı tarzın edebiyatımızdaki önemli bir örneği olmuştur. Yasak bir aşk teması çerçevesinde vicdan azabı ve umutsuzluk duyguları derinlemesine işlenir.

Menekşe: Hüseyin Bülent adlı bir yazar Violet adlı bir Ermeni kıza âşık olur. Sonradan onun aslında Türk olduğunu öğrenir. Menekşeyi çok sevdiği için arkadaşları ona bua dı takmıştır. Hüseyin Bülent bu genç hanımı bir daha göremeyecektir.

Genç Kız Kalbi: İyi bir terbiye almış olan Pervin, amcasının yanına geldiği İstanbul'da Mehmet Behiç adlı genç bir şaire âşık olur. İzmir'deki ailesi kendisini bir jandarma subayı ile evlendirmek istemektedir. Görücü usulü evliliğe karşı olan Pervin,

Mehmet Behiç zengin olmadığı için kendisiyle evlenmek istemeyince hayal kırıklığına uğrar. Jandarma subayı ile evlenmek üzere İzmir'e döner.

Karanfil ve Yasemin: Avrupa'dan yeni dönen Samim, arkadaşı sayesinde sosyete çevresine girer. Bu çevrede tanıştığı Pervin ve Nevhiz ile aynı anda ilişki yaşar ve Pervin bunu öğrenince hastalanarak ölür. Nevhiz ise Avrupa'ya kaçar.

Böğürtlen: Babasını kaybeden Müjgân, kuzenleri Şekure, Mahmure ve Nigâr'ın yanına sığınmıştır. Pertev adlı bir genç Müjgân'a âşık olur. Önce bu aşka direnen Müjgân sonunda onunla evlenir.

Son Yıldız: Perran, gençlik aşkı Fuad'ın cephede ölümü üzerine annesinin ısrarıyla avukat Şefik Nuri ile evlenmiştir. Fakat Fuad'ın aslında ölmediği, esir düştüğü, savaştan sonra da okumak için Almanya'ya gittiği ortaya çıkar.

Kan Damlası: *Define* romanının devamıdır. 1928'de *Resimli Ay* ve *Sevimli Ay*'da tefrika edilmiştir.

Halas: Atatürk'e ithaf edilen bu romanda millî duygular işlenmesine rağmen yine merkezde bir aşk hikâyesi bulunur.

Mensur Şiir:

Siyah İnciler: Mensur şiir, düz yazı şeklinde şiirlere verilen addır. Bu, edebiyatımıza Fransızca çeviriler sayesinde girmiş bir türdür. Mehmet Rauf'un bu türdeki eserleri, önce *Servet-i Fünun*'da yayımlanmış; 1901 yılında da bu kitapta toplanmıştır. *Eylül*'den sonra en sevilen eseridir.

Diğer Eserleri:

Mehmet Rauf hikâyelerinde genellikle aşk temalarını işlemiştir. Nadiren acıma, evlat sevgisi, geçim sıkıntısı gibi konulara da rastlanır. Hikâye kitapları şunlardır: İhtizâr (1909), *Âşıkane*

(1909), *Son Emel* (1913), *Hanımlar Arasında* (1914), *Bir Aşkın Tarihi* (1915), *Üç Hikâye* (1919), *İlk Temas İlk Zevk* (1922), *Aşk Kadını* (1923), *Eski Aşk Geceleri* (1927).

Yazarın pek çok makalesi bulunmaktadır. Türk edebiyatı ve Batı edebiyatı ile ilgili makaleleri yanında, kadınlara yönelik magazin yazıları da kaleme almıştır. Bunlar İstanbul'un eğlence hayatına ya da aşka dairdir.

Mehmet Rauf'un tiyatro faaliyetleri de bulunmaktadır. Doğrudan kitap hâlinde yayımladığı *Cidal* (1911) ve *Diken* (1917) dışında, *Pençe* (1909) ve *Sansar* (1912-1913) *Servet-i Fünun*'da tefrika edilmiştir.

ESERDE KİM KİMDİR?

Şakir Feyzi: Erzurum Hastanesinde başhekimlik yapmıştır. Güvenilir, yardımsever, cesur biridir. Cinayet romanlarına meraklıdır.

Şehriyar Kalfa: Abdüssamed Paşa'nın konağında kâhyalık yapmış, evlenip Erzurum'a yerleşmiştir.

Abdüssamed Paşa: Abdülhamid'in paşalarındandır. İstibdat döneminin sonlarında bakanlık ve birçok şehirde valilik yapmıştır. Bütün dünyası kızı Hadiye'dir.

Hadiye Hanım: Abdüssamed Paşa'nın kızıdır. Raci Bey'le boşandıktan sonra kızı Suzan'la yalnız bir hayat sürmeye başlamıştır.

Suzan Hanım: Hadiye Hanım ile Raci Bey'in kızıdır. Narin, ufak tefek vücutlu ve çok güzeldir. Annesine benzemektedir. Şakir Feyzi ilk görüşte ona âşık olur.

Raci Bey: Uzun boylu, kemikli yüzlü bir çerkez delikanlısıdır. Hadiye Hanım'ın eğitimi için eve getirilen öğretmenlerdendir.

Onu iğfal ederek evlenmek zorunda bırakır. Para için kötülükler yapmaktan çekinmeyen biridir.

Hasan Fuat: Şakir Feyzi'nin rüştiyeden arkadaşıdır. Çok uysal, yumuşak başlı bir adadır. Şakir Feyzi'ye minnet duymaktadır. Çok çeşitli memuriyetlerde bulunmuş, acar ve yırtıcı biridir.

Sıdıka Hanım: Suzan'ın süt ninesidir. Ona çok güvenirler ama konakta bir adam gördüğünü Raci Bey'e anlatmıştır.

Hüsrev Bey: Raci Bey'in arkadaşıdır. Para için cinayet bile işleyebilecek, kötü bir karakterdir.

Kitap Hakkında Bilgiler

Define, 1926 yılında *Resimli Ay* ve *Sevimli Ay* dergilerinde tefrika hâlinde yayımlanmış, 1927 yılında da kitaplaştırılmıştır.

Macera Bitti mi??

Hayır, Şakir Feyzi'nin macerası burada bitmemiştir. *Kan Damlası*, *Define* romanının devamıdır. *Define*'den hemen bir yıl sonra yine *Sevimli Ay* ve *Resimli Ay* dergilerinde çıkmıştır. Hikâyesi şöyledir:

Şakir Feyzi, eşi, çocukları ve kayınvalidesiyle birlikte Tarabya'da bir köşkte mutlu ve zengin bir yaşam sürmektedir. Suzan'ın süt ninesi Sıdıka Hanım öldürülmüş olan yaşlı kadının eline sıkıştırılmış bir kâğıdın üzerinde "numara bir" yazılıdır ve altında bir kan damlası vardır.

Olay polis tarafından soruşturulurken Raci ve adamlarının yakalanmasında Şakir Feyzi'ye yardım eden arkadaşı Hasan Fuad da evinde öldürülmüş olarak bulunur. Onun da elinde bir kâğıt vardır ve üzerinde "numara iki" yazılıdır.

Bu cinayetleri Raci'nin hapisten yeni çıkan kardeşi Hüsrev Bey ve adamlarının işlediği tahmin edilmekle birlikte, elde bir

kanıt bulunmayışı herkesi tedirgin etmektedir. Çünkü, son olarak sıranın Hediye Hanım'da olduğu olduğuna ilişkin bir kâğıt bulunmuştur.

Polis Hayret, iyi korunan bu köşkün odalarından birinin altında gizli bir geçit olduğunu fark eder ve üç kişiyi yakalar. Bunlar, gerçekten de Hüsrev'in adamlarıdır. Hüsrev ise, yakalanacağını anlayınca kaçmıştır. Çok geçmeden Hüsrev de, bir çatışma sonunda Polis Hayret tarafından öldürülür.

Polis Hayret, bu olayı aydınlatarak hem büyük bir üne kavuşur, hem de Şakir Feyzi ile eşinin koydukları para ödülünü almaya hak kazanır.

BUNLARI BİLİYOR MUYDUNUZ?

Arsen Lüpen: Fransız yazar Maurice Leblanc'ın yarattığı bir karakterdir. Beyefendi bir hırsız tipi olan Arsen Lüpen'i yazarken Leblanc, ünlü Fransız anarşist ve akıllı hırsız Mauris Jacob'dan esinlenmiştir. Lüpen, her zaman esprili ve kibardır. Kandan nefret eder, olabildiğince silah kullanmaz, iyi rol yapar. Her zaman istediğini elde eder. Kadınları kendine âşık etmekte üzerine yoktur fakat her zaman onları bir şekilde kaybeder. Yer aldığı ilk hikâye 1905 yılında bir dergide tefrika edilmiştir. Edebiyatımızın önemli polisiye karakteri, Peyami Safa'nın Cingöz Recai'si Arsen Lüpen'in ilhamıyla yazılmıştır.

Fuzuli: Romanda, Paşa'nın sırrını içine yazdığı kitap, Fuzuli'nindi. Asıl adı Mehmet bin Süleyman olan ünlü Divan şairi, Fazilet (erdem) kelimesinden türemiş, "erdemli" manasındaki bu takma adı kullanmıştır. 1483 tarihinde doğduğu, 1556 yılında Kerbela'da salgın bir hastalıktan (veba ya da tifo) öldüğü tahmin edilmektedir. Müftü olan babası sayesinde İslami bilimler ala-

nında iyi bir eğitim aldığı eserlerinden anlaşılır. En ünlü eserleri *Leyla ile Mecnun* mesnevisi ve *Su Kasidesi*'dir.

İstibdat Dönemi: "Baskı dönemi" anlamına gelen bu isim, özellikle basın üzerinde yoğun bir sansürün uygulandığı, düşünce özgürlüğüne ciddi kısıtlamaların getirildiği padişah II. Abdülhamit dönemine verilen addır. Tahta çıkmadan önce ilk Osmanlı anayasası olan Kanun-i Esasi'yi çıkarmak ve padişah yanında meclise de yetkiler tanımak için söz verdiği Mithat Paşa'yı tahta çıktıktan sonra, daha meclis toplanmadan sürgüne yollamıştır. Padişahın tavrı ve amacı buradan açıkça anlaşılmaktadır. Her ne kadar Kanun-i Esasi'yi çıkarıp Mebusan Meclisi ile Ayan Meclisi'ni açmışsa da bu dönemde bütün yetki padişahta toplanmıştı. Onu eleştiren bir şey yazmak, söylemek imkânsızdı. Verilecek ağır cezalar nedeniyle jurnalcilik (yetkililere yaranmak için birini kötülemek) de artmıştı.

Jön Türkler: "Jön" Fransızcada "genç" anlamına gelmektedir. 1789 yılında gerçekleşen Fransız İhtilali, dünyada büyük yankılar uyandırmıştır. Özgürlük, milliyetçilik, eşitlik, vatandaşlık gibi kavramların dünyaya yayılması elbette Osmanlı Devleti'ni de etkilemiştir.

Fransızcayı iyi bilen, hatta Fransa'da bir süre eğitim görmüş bir yeni aydın grubu, padişaha bağlı bir meclisin bulunması gerektiğini savunmuştur. Bu grubun II. Meşrutiyet'in ilanında etkisi olmuştur. "Jön Türkler", onlara Avrupalılarca takılmış bir addır. Bunlardan bir kısmı ünü günümüze kadar gelmiş, eserleri ve düşünceleriyle hâlâ yaşayan kişilerdir. Namık Kemal, Ziya Paşa, Ali Suavi ve Agâh Efendi'dir.

Macun şekeri: Osmanlı Döneminde yaygın olarak tüketilen, sokaklarda beş-altı parçaya ayrılmış yuvarlak bir tepside satılan renkli bir çeşit şekerdir. Macun, birçok baharat ve meyvelerin

şekerle kaynatılmasıyla elde edilir. Soğuduktan sonra tepsiye dökülen macun, özel macun kaşığıyla tahta bir çubuğa sarılıp ikram edilir.

Polisiye: Suç ve suçlularla ilgili edebiyata verilen genel addır. *Define*'de bahsi geçen "cinayet romanları" da polisiyenin bir alt türü olarak kabul edilmektedir.

Polisiyenin başlangıcı olarak İngiliz yazar Edgar Allan Poe'nun 1841 yılında *Graham's Magazine* dergisinde yayımlanan *Morg Sokağı Cinayeti* adlı hikâyesi kabul edilmektedir. Halk arasında popülerleşmesi, Sir Arthur Conan Doyle'un Sherlock Holmes serisi ile olmuştur. Okuyucuya en başta bir cinayet, bununla ilgili bir sır ve bu cinayeti işlemesi muhtemel kişiler, ipuçlarıyla beraber sunulur. Olaylar ve olayların sürükleyiciliği her zaman karakter derinliğinin önünde gider. Bir dedektif veya amatör bir meraklı tarafından cinayetin çözülmesinin ardından, suçlu yakalanıp cezalandırılır. Türün önde gelen yazarları arasında Agatha Christie, John Dickson Carr, Georges Simenon sayılabilir.

Edebiyatımızda romanın ilk denendiği dönemlerde bile polisiye türünde eserler verilmiştir. Ahmet Mithat Efendi'nin *Esrar-ı Cinayat* (Cinayetlerin Sırları) romanı bu dönemden bir örnektir. Peyami Safa'nın ünlü karakteri Cingöz Recai de bu açıdan bir kilometre taşıdır. Günümüzde bu türde pek çok eser verilmektedir.

Rumi Takvim: Başlangıç olarak Hicret'i alan, güneş yılı esasına dayanan bir takvim. Osmanlı Dönemi'nde Tanzimat'a kadar hicri takvim kullanılırken 13 Mart 1840 miladî tarihi 1 Mart 1256 rumi takvimin yılbaşı kabul edildi. Bu tarihten sonra çift takvim uygulaması başladı, aynı anda hem hicrî takvim hem de rumi takvim kullanıldı. Bu uygulama 1870 miladî yılına kadar devam etti.

Rumi takvime göre olan bir tarihi bugün kullandığımız miladi takvime dönüştürmek için 584 ile toplarız. Örneğin *Define*'de gördüğünüz, Şakir Feyzi'nin günlüğüne attığı tarih rumi 1339'dur. Bu, miladi takvime çevrildiğinde 1923'e denk gelir.

Servet-i Fünun: "Bilimlerin Zenginliği" anlamına gelen bu isim, Edebiyat-ı Cedide (Yeni Edebiyat) adıyla anılan edebiyat akımının ortaya çıkmasını sağlayan edebiyat dergisidir. Recaizade Mahmut Ekrem'in öğrencisi Ahmet İhsan Tokgöz tarafından 1891'de çıkarılmaya başlanan bu dergi, Recaizade'nin girişimiyle edebiyat dergisine dönüştürülür. Tevfik Fikret başyazarlık görevine getirilir. 1901 yılında Hüseyin Cahit Yalçın'ın Abdülhamit yönetimini rahatsız eden "Edebiyat ve Hukuk" adlı bir makalesinin yayımlanması üzerine kapatılmıştır.

Sherlock Holmes: 1859-1930 yılları arasında yaşamış olan İskoç yazar Sir Arthur Conan Doyle'un yarattığı hayalî bir karakterdir. Bu Britanyalı dedektif karakterin ilk hikâyesi 1887 yılında yayımlanmıştır ve *Kızıl Soruşturma* adını taşımaktadır. Gazetelerde basılarak polisiye türünün halk arasında yaygınlaşmasını sağlamıştır.

Sherlock Holmes, olayları gözlem yoluyla çözmesi ile ünlüdür. Tümdengelim yöntemini çok iyi kullanmaktadır, sorduğu soruların cevaplarının birbiriyle tutarlı bir bütün oluşturmasına dikkat eder. Bunun yanı sıra kendi kendine yaptığı laboratuvar araştırmaları sonucunda elde ettiği bilgileri tekil olaylara uygular ve sigara izmaritlerinden, el yazılarından, ayak izlerinden ve her türlü bilgi kırıntısından sonuca ulaşır. Yazar Doyle, Holmes karakterini yaratırken dönemin ünlü doktorlarından Profesör Joseph Bell'i kendisine örnek almıştır. Bell, Sherlock Holmes maceralarında sıkça karşılaşılan gözlemleme yöntemini hasta-

larıyla ilgili bilgi sahibi olmak için kullanır ve bu yöntemi tıp öğrencilerine öğretirdi.

Holmes'ün maceraları pek çok kez tiyatro ve sinemaya da uyarlanmıştır.

Tefrika: Gazete veya dergilerde çıkan, birbirini tamamlayan yazılardan oluşan diziye verilen addır. Mehmet Rauf'un bu romanı yazdığı dönemde bu usul çok kullanılırdı. Roman ve tiyatro gibi batıdan öğrendiğimiz türlerin edebiyatımızdaki ilk örneklerinin verildiği Tanzimat Dönemi'nde, okuma yazma oranı düşük olduğundan roman yazarları bu uzun metinleri daha kolay okunabilsin ve halka daha kolay ulaşsın diye gazetelerde parça parça yayımlamışlardır. Kitaplaşmaları, sonraki zamanlarda olmuştur. Kitap hakkındaki bilgilerde belirttiğimiz gibi, okuduğunuz *Define* romanı da, döneminin ünlü dergileri *Resimli Ay* ve *Sevimli Ay*'da yayımlanmıştır. Bu dönemde tefrika o kadar yaygın ve sıklıkla ürün verilen bir yayımlama biçimiydi ki, sonradan hiç kitaplaşmamış eserler bile vardır.

SÖZLÜK

Bertaraf etmek: Ortadan kaldırmak, gidermek.

Bilahare: Daha sonra, sonraları.

Binaenaleyh: Bundan dolayı, bunun için, bunun üzerine.

Cendere: Pres; manevi baskı.

Dirhem: Okkanın dört yüzde birine eşit olan, 3,207 gramlık eski bir ağırlık ölçüsü.

Fecaat: Çok acıklı, yürekler acısı durum.

Fiilen: Gerçekten; gerçekten yaparak, çalışarak.

Galvaniz: Üzeri değerli madenlerle kaplanacak bir bakır levhanın batırıldığı altın, gümüş veya platin banyosu.

Gurup: Güneşin batması, batış.

Habis: Kötü, uğursuz.

Humma: Sıtma nöbeti, ateşli hastalık.

İhtimam: Özen.

İhtiyat: Herhangi bir konuda ileriyi düşünerek ölçülü davranma, sakınma.

İhtiyaten: Her duruma, her ihtimale karşı, ilerisini düşünerek.

İkmal etmek: Eksik bir şeyi tamamlama, daha iyi duruma getirme, bütünleme.

İnfilak: Güçlü bir biçimde patlama.

İnkişaf: Gelişme; meydana çıkma.

İskarpin: Ökçeli ayakkabı.

İtirazkâr: İtiraz eden.

Kârgir (Kâgir): Taş veya tuğladan yapılan (yapı).

Kenevir: Kendirgillerden, sapındaki liflerden halat, çuval vb. kaba örgüler yapılan, iki evcikli bir bitki, kendir.

Külhanbeyi: Kendilerine özgü giyinişi olan, argo kullanan, başıboş, haylaz delikanlı, serseri, hayta, külhani.

Kündelemek: Güreşçinin, hasmını altına alıp bir elini önden, ötekini arkadan geçirerek ellerini kilitlemesi.

Latif: Yumuşak, hoş, ince bir güzelliği olan.

Lavta: Mızrapla çalınan, gövdesi uttan küçük bir çalgı.

Lütufkâr: İyiliksever, yardımsever.

Maddeten: Maddi bakımdan.

Makul: Akla uygun, akıllıca; mantıklı.

Manifatura: Fabrika yapımı her türlü kumaş, bez vb. dokuma.

Maplak: Şeker, pekmez ağdası; ateş küreği.

Melun: Lanetlenmiş.

Meşakkat: Zahmet, sıkıntı, güçlük, zorluk.

Metanet: Sağlamlık, dayanıklılık.

Meyil: Eğilim.

Munis: Alışılan, alışılmış, yabancı olmayan; cana yakın, uysal, sevimli.

Muzafferiyet: Üstün gelme, üstünlük, zafer kazanma.

Mübah: Yapılmasında sakınca görülmeyen.

Müsterih: Bütün kaygılardan kurtulup gönlü rahata kavuşan, içi rahat olan.

Müzakere: Bir konuyla ilgili fikir alışverişinde bulunma, oylaşma.

Nazar: Bakış.

Potin: Koncu ayak bileğini örtecek kadar uzun olan, bağcıklı veya yan tarafı lastikli ayakkabı.

Rabıtalı: Düzgün, düzenli; sözünü bilen, tutarlı, ağırbaşlı.

Raks-ı âhen: Demir raks.

Revolver: Bir tür tabanca; altıpatlar.

Riayet: Uymak; hürmet etmek.

Salaşpur: Seyrek dokunmuş, astarlık ince bez.

Salim: Esen, sağlam.

Tabir: Deyiş, anlatım, ifade.

Taflan: Gülgillerden, 2-6 metre yüksekliğinde, kışın yapraklarını dökmeyen, çiçekleri salkım durumunda, beyaz veya yeşil olan, süs bitkisi olarak bahçelerde yetiştirilen küçük bir ağaç, karayemiş ağacı, karayemiş.

Tafsilat: Ayrıntı, ayrıntılı açıklama.

Tahkikat: Soruşturma.

Tazyik: Sıkıştırma, darlaştırma; manevi baskı, zorlama, zarara sokma.

Tebdil-i kıyafet: Kıyafet değiştirme.

Tertibat: Düzen, düzenleniş; bir işin güçlüklerini karşılamak için yapılan ön hazırlıklar.

Tertip: Uygun bir sıraya, düzene koyma, sıralama; hile, düzen, komplo.

Teskin etmek: Acı, öfke, heyecan vb. duyguları yatıştırmak, dindirmek.

Tevekkül: Herhangi bir işte elinden geleni yapıp daha sonrasını Allah'a bırakma.

Trablus kuşağı: El tezgâhlarında dokunmuş renkli keten ve ipek karışımı dokuma kumaştan yapılmış bir çeşit kuşaktır.

Vakıa: Olgu.

Vâkıf olmak: Bilmek, öğrenmek.

Vehim: Kuruntu.

Zillet: Hor görülme, aşağılanma.

Eserin Uyarlaması

Define, 2008 yılında radyo tiyatrosuna uyarlanmıştır. Bu kayıt, internet ortamında pek çok kaynakta ulaşılır durumdadır. Bilgileri aşağıdaki gibidir.

Yapım: Ankara Radyosu

Uygulayan: Miyase Sertbarut

Dramaturg: Oytun Şahin

Yöneten: Ali Hürol

Yapımcı: Engin Demiray

Efektör: Kâni Yalkın

Oynayanlar: Şakir: Şakir: Levent Şenpay / Hadiye: Adviye Öztürk / Suzan: Zeynep Yasa / Fuat: Murat Atak / Şehriyar: Füsun Günuğur / Paşa: Faruk Günuğur / Dadı: Neriman Kılıç / Hizmetçi: Zeynep Artek

DÜŞÜNDÜRÜCÜ SORULAR

1. Romanda günlük hayata dair, zamanımızda olmayan neler gördünüz?

2. Polisiye bir roman sizi şaşırtmak ve heyecanlandırmak ister. Bu roman hangi sahnede sizi şaşırttı ve heyecanlandırdı?

3. Şakir Feyzi romanda herkesin güvendiği biridir. Sizce,

a) Şehriyar Hanım neden Şakir Feyzi'ye bu kadar güvenmiştir?

b) Hadiye Hanım ve Suzan Şakir Feyzi'nin hangi davranışları sayesinde ona güvenmiştir?

4. Şakir Feyzi baştan polise gitseydi mutlu son daha mı hızlı gelirdi? Neden?

ETKİNLİKLER

1. Bu maceranın günümüzde geçtiğini düşünün.

a) Şakir Feyzi kendisini takip eden adamlardan hangi kılıklara girip saklanırdı? Kıyafetleri nasıl olurdu? Yazınız.

b) Şehrinizdeki hangi semtlerde geçerdi? Neden?

2. *Define*'nin radyo tiyatrosunu gerçeğe dönüştürebilirsiniz.

a) Kendiniz ve arkadaşlarınız için hangi rolleri uygun görürsünüz? Bir rol dağılımı hazırlayınız.

b) Bu oyunu sınıfınızda oynayabilmek için mekânı nasıl kullanırsınız? Erzurum için, Hadiye Hanım ve Suzan'ın kaldığı konak ve eski konak için, Moda Burnu için, Şakir Feyzi'nin kapatıldığı oda ve adamlardan kaçtığı İstanbul sokakları için sınıfınızın hangi kısımlarını nasıl değerlendirirsiniz? Bir plan çıkarınız.